

Дніпровський фаховий коледж енергетичних та інформаційних технологій
Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж економіки та бізнесу Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара»
Комунальний заклад “Дніпровський базовий фаховий медичний коледж” Дніпропетровської обласної ради”
Відокремлений структурний підрозділ "Фаховий коледж ракетно-космічного машинобудування Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара"
Дніпровський фаховий коледж залізничного транспорту та транспортної інфраструктури
Відокремлений структурний підрозділ «Технологічний фаховий коледж Дніпровського державного аграрно-економічного університету»
Фаховий коледж зварювання та електроніки імені Є.О. Патона
Дніпровський транспортно-економічний фаховий коледж
Дніпровський фаховий коледж технологій та дизайну
Дніпровський фаховий коледж радіоелектроніки
Дніпровський індустріальний фаховий коледж
Дніпровський політехнічний фаховий коледж

«ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»

Матеріали XX науково - практичної конференції

27 листопада 2025 року

Дніпровський фаховий коледж енергетичних та інформаційних технологій

м. Дніпро

*Затверджено до друку
Міським методичним об'єднанням викладачів економічних дисциплін
(протокол № 2 від 27 листопада 2025 року)*

Організаційний комітет:

Федько Анжеліка Володимирівна, директор Дніпровського фахового коледжу енергетичних та інформаційних технологій, **Комісарова Ірина Віталіївна**, голова ММО викладачів економічних дисциплін м.Дніпро, голова ЦК економічних дисциплін ДФКЕІТ, **Гориславець Юлія Олександрівна**, викладач економічних дисциплін ДФКЕІТ, **Кісіль Вікторія Володимирівна**, викладач економічних дисциплін ДФКЕІТ.

Матеріали XX науково-практичної конференції «Формування культури академічної доброчесності в закладах фахової передвищої освіти». Дніпро, 2025.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

Збірник містить тези доповідей XX науково-практичної конференції «Формування культури академічної доброчесності в закладах фахової передвищої освіти». Ці матеріали пропонують системні підходи та інноваційні стратегії для всебічного обговорення та розв'язання проблем, пов'язаних з академічною недоброчесністю, особливо в контексті подолання кризи цінностей в умовах цифрової трансформації.

©Дніпровський фаховий коледж
енергетичних та інформаційних
технологій, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	6
СЕКЦІЯ І «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА»	7
Віталій АНДРЕЄВ Європейський досвід забезпечення академічної доброчесності	7
Тамара БАЮЛ Проблеми забезпечення академічної доброчесності в час використання штучного інтелекту	10
Ірина БОВТ Культура академічної доброчесності: формування і дотримання як складова освіти	13
Валентина ГАРЬКАВА, Тимофій ГАРЬКАВИЙ Інтерактивні та особистісно-орієнтовані технології як інструмент формування культури академічної доброчесності здобувачів фахової передвищої освіти	16
Дмитро КАЛІНІЧЕНКО, Жанна ЗАСОБА Академічна доброчесність етичний фундамент і педагогічна місія	20
Людмила КОШУЛЬКО Академічна доброчесність викладача	24
Юлія ЛУЦЕНКО Формування культури академічної доброчесності в закладі освіти	29
Наталія МАРЦЕНЮК Академічна доброчесність як складова професійного розвитку викладача	32
Ліана ПОРТНА Академічна доброчесність як складова професійного розвитку викладача фізики	34
Наталя РУДЮК Академічна доброчесність викладача у фаховій передвищій освіті: між професійною етикою, економічними стимулами та корупційними ризиками	36
Аліна РУЗІНА Формування культури академічної доброчесності в закладах фахової передвищої освіти	40
Олена ФЕДОРЦІ, Тетяна ТРЕТЯК Академічна доброчесність викладача у системі освітніх цінностей	44
Людмила ШУМІХІНА Академічна доброчесність як складова професійного розвитку викладача	50
СЕКЦІЯ II «ІНСТРУМЕНТИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ»	54
Вікторія КІСІЛЬ Дотримання академічної доброчесності при виконанні курсових робіт(проектів)	54
Михайло КОВАЛЬЧУК Академічна доброчесність та її трансформація в епоху штучного інтелекту	59
Ірина КОСТЮЧЕНКО Дотримання принципів академічної доброчесності в освітньому середовищі	62
Варвара ЛЕВЧЕНКО, Ірина КОМІССАРОВА Технології та методи забезпечення академічної доброчесності в цифрову еру	65

Наталя ЛУШНЯ, Ольга САЛЬНИКОВА Академічна доброчесність у викладанні хімічних і біологічних дисциплін: виклики, рішення та інструменти забезпечення	69
Надія МАСЮК Штучний інтелект у боротьбі з плагіатом: сучасні підходи та перспективи розвитку	73
Аркадій ПИСАРЄВ Сучасні цифрові підходи до виявлення та запобігання плагіату в освітньому середовищі	75
Вадим САВЕНКО Міжнародний досвід дотримання принципів академічної доброчесності	78
Дарья ТАЦУЛЯ Соціальні детермінанти дотримання академічної доброчесності	81
Олена ТОМІЛНА Формування культури академічної доброчесності у закладі фахової передвищої освіти Дніпровському фаховому коледжі залізничного транспорту та транспортної інфраструктури	84
Артем ЯЦЕНКО Вплив чат-ботів на академічну доброчесність здобувачів освіти	89

СЕКЦІЯ III «МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ, ЩО СПРИЯЮТЬ АКАДЕМІЧНІЙ ДОБРОЧЕСНОСТІ»

Оксана ПОПОВИЧ Практичні інструменти контролю САД-файлів в курсі інженерної і комп'ютерної графіки	93
Галина ЗІНЧЕНКО Основні принципи забезпечення академічної доброчесності	98
Марина БЕЗБОРОДЬКО Методи та прийоми, що забезпечують академічну доброчесність для здобувачів освіти	100
Ніна ЧОРНА Формування мотивації до академічної доброчесності у здобувачів освіти фахового коледжу	104

СЕКЦІЯ IV «РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПРОСУВАННІ ДОБРОЧЕСНОСТІ»

Ольга ДОРОШЕНКО Академічна доброчесність – виклик сьогодення: дослідження відношення здобувачів освіти до плагіату та шляхи його подолання	108
Еліна ІЛЬЯГУЄВА Роль студентського самоврядування у просуванні доброчесності	113
Ілля КАТЕРИНІН, Анна КАПАЦИНА Роль студентського самоврядування в просуванні академічної доброчесності	117
Лада ПИЛИПЕНКО Кодекс честі як інструмент дотримання академічної доброчесності	120
Роман СКЛЯРЕНКО Студентські ініціативи у запобіганні порушенням академічної доброчесності	123
Каміла ТІТОВА Практики доброчесності в діяльності студентського самоврядування	126

Єгор ШВАГЕР Методики навчання що сприяють академічній доброчесності	128
СЕКЦІЯ V «ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛ ТА ЦИТУВАННЯ: КУЛЬТУРА РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ»	132
Марина КОРЕНДО Академічна доброчесність в епоху генеративного штучного інтелекту: сприйняття здобувачами освіти використання ai-інструментів як форми плагіату (за результатами опитування)	132
СЕКЦІЯ VI «ВПЛИВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА МАЙБУТНЮ КАР'ЄРУ»	137
Надія БАСЮК Академічна доброчесність у системі професійної підготовки майбутнього фахівця	137
Олена КОВАЛЬОВА Вплив академічної доброчесності на конкурентоспроможність молодих маркетологів на ринку праці	140
Ірина КУПРІЄНКО Вплив академічної доброчесності на майбутню кар'єру	143
Євген ЛЕДНЬОВ Академічна доброчесність як чинник професійної репутації фахівця	146
Артем ЛИТОВЧЕНКО Виховання свідомої молоді в епоху штучного інтелекту та кібербезпеки: етичний код майбутнього фахівця	149
Нестор ПОЛИВЯНИЙ Як академічна доброчесність впливає на успіх у майбутній професії	152
Андрій САЄНКО Інтернет-середовище, як аксіологічний аспект академічної доброчесності	154
Георгій ТРЕТЯК Роль академічної доброчесності у формуванні конкурентоспроможності випускника на ринку праці	160
Тетяна ТРЕТЯК, Тетяна ШУЛЬГА Академічна доброчесність як фундамент професіоналізму та довіри у майбутній кар'єрі медичного працівника	164
Ірина ТЮТЮННИК Академічна доброчесність як професійний SOFT SKILL майбутньої кар'єри сучасного випускника	169
Леся ХАЛКОВА Чесний тренувальний полігон: як коледж формує професійну надійність студентів	171

ВСТУП

Швидкий розвиток технологій, зокрема штучного інтелекту, змінює світ навколо нас. Ще рік тому всі обговорювали, як інтегрувати ШІ в освітній процес, відкриваючи перед нами нові можливості для персоналізованого навчання. Але сьогодні ми стоїмо перед новим викликом: як зберегти освітню етику та автентичність знань в епоху, коли нейромережі можуть генерувати тексти за лічені секунди?

Саме тому формування культури доброчесності є не просто питанням правил і покарань, а стратегічною метою, яка вимагає:

- визнання цінності власного інтелектуального продукту;
- навчання коректній роботі з інформацією;
- підготовки фахівців, чиї знання та навички викликають довіру.

Головна мета конференції – об'єднати зусилля науковців, педагогів та здобувачів освіти для всебічного обговорення та розв'язання проблем, пов'язаних з академічною недоброчесністю. Суспільству необхідно вийти за рамки простих заборон і знайти дієві, інноваційні шляхи.

У рамках конференції були обговорені такі важливі питання:

- як академічна доброчесність впливає на професійний розвиток викладача і які інструменти та технології викладачі можуть ефективно використовувати для запобігання плагіату;
- методики навчання, які стимулюють самостійне мислення, а також критичну роль студентського самоврядування у просуванні етичних стандартів;
- культуру роботи з джерелами та цитування;
- як академічна доброчесність впливає на найголовніше — майбутню кар'єру фахових молодших бакалаврів.

СЕКЦІЯ І

«АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛADOVA ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА»

Віталій АНДРЕЄВ

*Доктор філософії, викладач економічних дисциплін
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Дніпровського фахового коледжу радіоелектроніки
м. Дніпро, Україна*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Актуальність проблеми. У сучасній системі освіти академічна доброчесність стає ключовим чинником якості освітнього процесу та підготовки фахівців, здатних діяти відповідально й етично. У контексті глобалізації, цифровізації освітніх процесів та міжнародної мобільності здобувачів освіти питання дотримання академічної доброчесності набуває особливої актуальності. Нині освітньо-науковий простір України чітко пронизаний євроінтеграційними процесами, що зумовлюють нагальну необхідність доведення рівня якості української вищої освіти до стандартів якості вищої освіти, затверджених закордоном. Для досягнення такої мети виникає потреба у внесенні суттєвих змін до системи вищої освіти, зокрема і в питанні академічної доброчесності як підґрунтя для її розвитку [1].

Європейські країни мають значний досвід формування системи, що забезпечує чесність, прозорість і законність у науковій та освітній діяльності. Вивчення цього досвіду дозволяє адаптувати ефективну практику до української системи фахової передвищої освіти, підвищити її конкурентоспроможність і сформувати у здобувачів освіти цінності, необхідні для професійного та громадянського життя.

Наукові дослідження щодо забезпечення академічної доброчесності проводили такі дослідники, як В. Бахрушин, Т. Водоложаська, А. Дурдас, А. Джурило, Є. Ніколаєв, А. Недипіч, Є. Суліма, О. Сидоренко та ін.

Метою роботи є аналіз європейського досвіду забезпечення академічної доброчесності у закладі фахової передвищої освіти, виявлення ефективних механізмів контролю та підтримки етичних норм навчальної та наукової діяльності, а також обґрунтування можливості їх застосування в національній освітній системі.

Виклад основного матеріалу. Європейські країни приділяють значну увагу формуванню культури академічної доброчесності серед здобувачів освіти і викладачів. Коледжі активно розробляють внутрішні політики та кодекси етики, які чітко визначають стандарти поведінки та наслідки порушень.

Академічна доброчесність – це «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [2].

Важливою складовою є навчання здобувачів освіти основам академічної доброчесності вже на початкових етапах навчання. У багатьох країнах Європи створюються спеціальні курси або інтегровані модулі, що охоплюють теми цитування, антиплагіату та етичного ведення наукових досліджень.

Країни, такі як Велика Британія, Німеччина та Нідерланди, широко використовують цифрові системи для виявлення плагіату. Використання таких інструментів не обмежується контролем; вони також слугують навчальними платформами, допомагаючи здобувачам освіти усвідомити правила цитування та правильного використання джерел.

Одним з ефективних методів підтримки академічної доброчесності є створення внутрішніх органів коледжів, відповідальних за етичну поведінку. Такі комітети розглядають випадки порушень і приймають рішення щодо санкцій, водночас забезпечуючи навчальний компонент для порушників.

Велика увага у Європі приділяється прозорості процедури. Здобувачі освіти та викладачі мають чітке розуміння, які дії вважаються порушенням, які наслідки їх очікують і які існують шляхи оскарження рішень.

У низці країн активно впроваджуються інтерактивні тренінги та семінари. Вони спрямовані на формування навичок критичного мислення, здатності оцінювати інформацію та відповідального ставлення до академічної діяльності.

Особливою практикою є поєднання формального та неформального навчання. Формально здобувачі освіти вивчають правила, а неформально – через участь у дослідницьких проєктах, групових дискусіях та менторських програмах, де етична поведінка закріплюється на практиці. Важливу роль відіграє також інтеграція питань академічної доброчесності в наукову діяльність. Здобувачі освіти вчаться вести експериментальні дослідження, аналізувати результати та формулювати висновки відповідно до етичних норм. Деякі коледжі запроваджують системи електронного підпису та блокчейн-технології для забезпечення прозорості наукових робіт. Це дозволяє відстежувати внесок кожного учасника дослідження та унеможливорює фальсифікації.

У країнах ЄС також існує практика створення національних або регіональних платформ для підтримки академічної доброчесності. Вони забезпечують доступ до навчальних матеріалів та інструментів контролю. В Швеції та Фінляндії коледжі активно впроваджують культуру довіри. Вони ставлять акцент на внутрішній мотивації здобувачів освіти дотримуватися правил, а не лише на контролі та покараннях. А в Італії та Іспанії практикують регулярні перевірки робіт здобувачів освіти з використанням програмного забезпечення та одночасно проводять консультації щодо правильного цитування та оформлення робіт. У Великій Британії значна увага приділяється

підготовці викладачів. Вони проходять курси підвищення кваліфікації щодо етики навчання, методів запобігання порушенням і роботи зі здобувачами освіти, які порушили правила. Ключовим елементом є формування системи запобіжних заходів. Це не лише контроль за порушеннями, а й підтримка здобувачів освіти у процесі навчання та розвитку навичок самостійної роботи.

Франція приділяє увагу комунікації та просвітницьким кампаніям. Плакати, онлайн-курси, інформаційні листи постійно нагадують здобувачам освіти про правила академічної доброчесності. У Нідерландах впроваджують принцип «чистого коду»: всі студентські роботи повинні бути прозорими та легко перевіряємими на відповідність етичним стандартам. Важливим є також міжнародний обмін досвідом. Європейські коледжі беруть участь у проєктах Erasmus+ та інших програмах, де обговорюються методи підтримки академічної доброчесності та найкращі практики. У Бельгії та Люксембурзі застосовуються адаптивні методи оцінювання, які ускладнюють можливість недобросовісного виконання завдань, водночас підтримуючи розвиток критичного мислення.

Деякі заклади освіти інтегрують елементи гейміфікації для заохочення дотримання правил. Наприклад, здобувачі освіти отримують бали або сертифікати за участь у тренінгах з академічної доброчесності. Особливу увагу приділяють навчальним матеріалам відкритого доступу. Вони сприяють розвитку культури обміну знаннями та відповідальності за власний внесок у наукову спільноту. Важливим компонентом є постійне дослідження порушень академічної доброчесності. Коледжі аналізують причини, частоту та характер порушень для корекції політики доброчесності і методів навчання.

У Данії та Норвегії поширена практика інтеграції етики у навчальні плани майбутніх науковців та інженерів, що забезпечує довготривалу ефективність виховання доброчесних фахівців. Крім того, увага приділяється розвитку цифрових навичок. Здобувачі освіти навчаються користуватися електронними бібліотеками, програмами для цитування та системами виявлення плагіату.

В Сполученому Королівстві активно застосовується практика peer-review серед здобувачів освіти. Вона не лише покращує якість робіт, а й формує розуміння етичних стандартів. Європейський досвід також включає інтеграцію академічної доброчесності у стратегічні плани коледжів. Це дозволяє забезпечити системний підхід, а не фрагментарні заходи.

Висновки. Отже, європейський досвід забезпечення академічної доброчесності засвідчує ефективність комплексного підходу, який поєднує освітні програми, цифрові інструменти, менторство та прозорі процедури контролю. Системне впровадження політики академічної доброчесності формує у здобувачів освіти та викладачів цінності відповідальної та етичної поведінки, що підвищує якість освіти та наукових досліджень. Українські заклади фахової передвищої освіти можуть адаптувати цю практику, враховуючи національні особливості та цифрові можливості, забезпечуючи розвиток конкурентоспроможних та морально відповідальних фахівців.

Бібліографічні посилання:

1. Батечко Н, Дурдас А. Академічна доброчесність в контексті європейських практик : досвід Франції. Неперервна професійна освіта : теорія і практика (Серія : Педагогічні науки). 2019. № 3 (60). С. 88-94. URL: <http://npo.kubg.edu.ua/article/view/183447/183379> (дата звернення 10.11.2025).
2. Отамась І. Г. Забезпечення академічної доброчесності в науковому та освітньому середовищі закладів освіти: досвід ЄС та України. Київ : ЦПО, 2021. 18 с. URL: <https://salol.i/4361baD> (дата звернення 12.11.2025).

Тамара БАЮЛ

*викладач економічних дисциплін
спеціаліст вищої категорії, методист
Дніпровського транспортно-економічного
фахового коледжу
м.Дніпро, Україна*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЧАС ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

На сьогоднішній день відомо, що основою передвищої фахової освіти для розвитку професійної компетентності є не тільки поєднання інноваційних та традиційних форм і методів навчання, а й формування академічної доброчесності [2].

Категорія академічної доброчесності відзначається своєю багатовимірністю, що означає поєднання в ній як відповідних фундаментальних цінностей, так і механізмів й інструментів їхнього забезпечення і просування. Сьогодні, з урахуванням існуючих вимог, Дніпровський транспортно-економічний фаховий коледж вже має свою розроблену систему забезпечення принципів академічної доброчесності та етики взаємовідносин в навчальному закладі, що є важливою складовою у формуванні успіху в організації навчального процесу. Разом із тим, розширення використання дистанційної форми навчання, різноманітних програмних засобів актуалізує необхідність аналізу академічної доброчесності у цифровому середовищі, відокремлення нових форм прояву академічної недоброчесності та шляхів їхнього попередження та подолання. Вже поширеним стає використання термінів «е-нечесність», «online-нечесність», які визначають поведінку, що порушує академічну доброчесність в освітньому онлайн-середовищі. Поява цих понять викликає потребу у новому осмисленні академічної доброчесності, які раніше, можливо, не розглядалися викладачами.

Аудиторна та виховна робота викладачів ЦК «Управління та адміністрування» спрямована на формування навчальної культури та нетолерантного ставлення до проявів «віртуального» шахрайства; закріплення необхідних практичних навичок усного та писемного мовлення, необхідних

для успішного навчання та майбутньої професійної діяльності в галузях маркетингу, менеджменту, обліку і оподаткування; вивчення здобувачами освіти вимог чинного законодавства.

В умовах зростаючої доступності інтернет-ресурсів, занадто активного використання штучного інтелекту серед здобувачів передвищої фахової освіти, проблема академічної доброчесності набуває загрозливого масштабу. Закон України «Про освіту» визначає фундаментальні цінності академічної доброчесності [1]:

- чесність;
- довіра;
- справедливість;
- повага;
- відповідальність;
- мужність.

Проте ми вважаємо, що недостатньо лише поділяти вищевказані цінності - їх необхідно активно відстоювати, навіть у ситуаціях, коли доводиться зіштовхуватися з зовнішнім тиском з боку батьків здобувачів освіти, класними керівниками або розбіжностями в поглядах навіть в ЦК. А це, в свою чергу, потребує від викладачів рішучості, наполегливості та готовності діяти в ім'я принципів академічної доброчесності.

Отже, зростаюча доступність інформації та спрощення її використання суттєво змінюють уявлення про академічну доброчесність, стимулюючи перегляд етичних норм і адаптацію освітнього процесу до реалій цифрового середовища. Проблема присвоєння чужих наукових матеріалів доволі розповсюджена і є особливо гострою в процесі виконання курсових робіт, науково-дослідницькій позааудиторній роботі, оскільки її подолання ускладняється низкою системних чинників:

1. Надмірним педагогічним та позааудиторним навантаженням викладачів, які працюють за неконкурентну заробітну плату й залишаються вразливими перед адміністративним тиском, спрямованим на захист недобросовісних здобувачів освіти.
2. Широким розповсюдженням комерційних послуг із написання курсових робіт на замовлення.
3. Толерантним ставленням суспільства до нечесних практик, що спрощують здобуття фахової передвищої освіти.

Тексти, створені за допомогою штучного інтелекту, нерідко складно відрізнити від написаних людиною, вони є загальнодоступними й безперервно вдосконалюються. Інтеграція штучного інтелекту в освітній процес здатна підвищити якість засвоєння знань здобувачів освіти, проте, на наш погляд, наразі спостерігається зростання кількості академічних порушень, що випереджає темпи їхнього подолання. Додатковою проблемою є недосконалість програмних засобів для виявлення запозичень, що ускладнює боротьбу з академічною недоброчесністю. Ставлення до комп'ютерних програм, що визначають рівень унікальності тексту та джерела запозичень, залишається неоднозначним серед викладачів [3]. Наш досвід свідчить, що

попри їхню ефективність, існують різні способи обійти такі системи – від заміни слів синонімами та використання латинських символів до перестановки фраз. Однак значна частина здобувачів освіти 3 та 4 курсів утримується від ризику списування або завантаження готових робіт з інтернету, оскільки подібні програми створюють певний стримувальний ефект. Водночас, повністю викоринити проблему плагіату лише за допомогою цих інструментів неможливо. Важливо також враховувати ризик помилкових спрацьовувань, адже програмі необхідно не лише виявити збіги, а й оцінити коректність цитування та наявність посилань на першоджерела. Ефективна боротьба з академічним недоброчесністю можлива лише за умови, що всі викладачі активно запобігають плагіату, а коледж впроваджує чіткі та значущі санкції за порушення академічної етики.

На нашу думку, академічну доброчесність необхідно не лише обговорювати, а й робити невід'ємною частиною повсякденного життя навчального закладу. Тож відкрите обговорення питань дотримання академічної доброчесності на рівні засідань циклової комісії, методичної ради та адміністрації важливе особливо в випадках, коли політика академічної доброчесності й нульової терпимості до плагіату вступає в суперечність із традиційними (за роки сформованими) методиками навчання. Наприклад, некоректно сформульовані завдання можуть фактично провокувати порушення доброчесності. Якщо здобувач освіти отримує завдання написати реферат на 12 сторінок із теоретичного питання або скласти конспект теми, яка винесена на самостійне опрацювання, то висока ймовірність, що значна частина такої роботи буде згенерована. Таке завдання не розвиває навички самостійної роботи з текстом посібника, не сприяє глибшому розумінню матеріалу й може слугувати способом отримання незаслужено високої оцінки.

Особистий досвід як викладача фахових дисциплін спеціальностей «Маркетинг», «Менеджмент» свідчить, що дуже поширеним прикладом порушення академічної доброчесності є доволі часте списування під час виконання контрольних робіт. І, що цікаво, якщо раніше здобувачі освіти списували один в одного, то тепер – зі своїх смартфонів. З одного боку, це ніби і прогресивно – молодь опанувала технічні засоби, уміє ними користуватися, здобуває потрібну інформацію (хоча це вітається у пошукових видах діяльності, а не під час тестування), а з іншого - втрачають навички і бажання мислити й оперувати власними інтелектуальними ресурсами, власною, а не комп'ютерною, пам'яттю. У результаті формується необ'єктивна система оцінювання, що суперечить принципам доброчесності [4]. Ми вважаємо, що іноді варто навіть відмовитися від письмових робіт у межах певних тем, якщо неможливо забезпечити якісне та доброчесне їх виконання. Таке рішення могло б стати частиною загальної стратегії академічної доброчесності при отриманні фахових компетентностей здобувачами освіти.

Дотримання засад академічної доброчесності є двостороннім процесом, в який включені викладачі та здобувачі освіти. Втілення в життя ідеалів доброчесності та високого професіоналізму повинно стимулювати молодь

розвиватися, створювати власні проекти та досягати нових вершин в освіті та професійній кар'єрі. Відсутність єдиної позиції викладачів щодо порушень академічної доброчесності дезорієнтує здобувачів освіти, наштовхує на сумніви щодо вартості зусиль дотримання академічної доброчесності, адже це важчий шлях, підриває цінність проголошених загальноосвітніх стандартів академічного життя. Постійне заохочення здобувачів освіти до етичної поведінки під час навчальних занять та при самостійній роботі закладає фундамент для довготривалої академічної доброчесності, оскільки має орієнтуватися не на покарання та дисциплінарні заходи, а на допомогу, інформаційно-просвітницьку та роз'яснювальну роботу. Лише на засадах відкритості, чесності, прозорості та толерантності може відбуватися продуктивна співпраця та взаємодія всіх учасників освітнього процесу.

Бібліографічні посилання:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: №2745-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
3. Галупова Л.І. Дотримання академічної доброчесності як необхідна складова при формуванні іміджу науковця Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Академічна доброчесність: правові проблеми» (м. Одеса, 26 травня 2023 р.). Одеса НУ «ОЮА» 2023. 49 с. С. 14-17. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25950>
4. Ульянова Г. О., Бааджи Н. П. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. Правова позиція, 2022. № 4 (37), с. 98-103. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/5295>

Ірина БОВТ

*викладач спеціальних дисциплін
вища кваліфікаційна категорія, викладач-
методист ВСП «Фаховий коледж
ракетно-космічного машинобудування
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара»
м. Дніпро, Україна*

КУЛЬТУРА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: ФОРМУВАННЯ І ДОТРИМАННЯ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТИ

На сьогодні дуже актуальним і чи не найчастіше невирішеним є питання академічної доброчесності. Початок виникнення полягає ще на вранішніх

стадіях освіти. В закладах фахової передвищої освіти академічна доброчесність постає насамперед перед викладачами, які повинні продовжувати формування особистостей разом із закладанням основних засад етичних норм, стандартів, правил та законів, які в подальшому дозволять здобувачу освіти стати спеціалістом своєї галузі, новатором професії, і навіть винахідником нового.

Але такі якості – це, насамперед, вміння вчитися, чесно оволодівати знаннями та досвідом, вміти критично мислити, ставити під сумнів надані висновки. А це можливо тільки при чесності до самого себе, повазі до власності досвіду, вміння зробити висновки із отриманого знання.

Закон України «Про академічну доброчесність» (далі – Закон) проголошує базові цінності та визначає основні принципи і правила академічної доброчесності, правові та організаційні механізми її формування та забезпечення, відповідальності за дотримання [1].

В тому числі Закон визначає академічну доброчесність як основну передумову провадження якісної освітньої та наукової (творчої) діяльності, здобуття якісної освіти, забезпечення на цій основі довіри до результатів навчання і наукових (творчих) досягнень, а також формування поваги до честі та гідності людини [1].

Здобувачі освіти повинні мати вмотивовані потреби до визнання, дотримання та виконання основних принципів академічної доброчесності. Формування таких засад – це дуже важливий аспект викладацької роботи. Важливо показати студенту, що оцінка результатів певної навчальної роботи – це не самоціль освіти, а лише крок до зростання, вдосконалення своїх знань. В майбутньому кожен випускник – це представник професії (галузі). Він є носієм не тільки певних знань, умінь, навичок. Він є сформованою особистістю, яка може відповідати за свої дії, знає норми і стандарти професійної етики, вміє співпрацювати, з повагою ставиться до досягнень та думок інших.

Академічна доброчесність в закладах освіти це про чесність у виконанні завдань, про вміння їх аналізувати та представляти набуті результати. Формування такої компетенції як академічна доброчесність це проєкція на успіх здобувача освіти в професійній діяльності.

Рівень розвитку доброчесності студента залежить від способів, умов та засобів навчання в освітньому закладі, усвідомлення власної мети навчання, предметного відношення до навчання, суб'єктивної активності та суб'єктивного відношення. Якісні особливості освітнього простору та процесу навчання залежать від образу світу навколо, образу майбутньої професійної діяльності, самооцінки та рефлексії та можливості управляти цими процесами.

Можна зазначити, що для формування академічної доброчесності велике значення має створення в освітньому закладі організаційно-педагогічних умов для появи внутрішніх спонукань до навчання, усвідомлення їх студентом і подальший саморозвиток ним своєї мотиваційної сфери.

Студенти, які вмотивовані до академічної доброчесності, вміють організувати власну працю, чітко виконувати завдання, шукати та спиратися на джерела, перевіряти отримані факти. Такі особистісні навички закладають та розвивають дисциплінованість в роботі, формують кар'єрні запити, стають підґрунтям високих професійних досягнень.

В своїй основі формування навичок академічної доброчесності веде до високої якості освіти. Достовірність роботи, перевірка власних результатів, обґрунтована інформація та висновки допомагають сформувати культуру освіти в цілому. Компіляція досвіду вчених дозволяє досягати результатів в освіті тільки через призму власного усвідомлення цих знань та досвіду, викладки отриманих результатів після суб'єктивної оцінки та критичного перетворення.

Довіра та взаємоповага між здобувачем освіти та викладачем будується саме на принципах чесності, засадах працелюбності та зацікавленості в отриманні певних компетенцій для поштовху в професії. Адже студенти повинні розуміти, що сьогоднішня спонукає до постійного навчання, здобуття нових знань, вдосконалення навичок, критичного сприймання та глибокого аналізу інформації.

Нажаль швидкий розвиток інтернет ресурсів, небажання робити самому, вивчати та заглиблюватися в обрану галузь часто призводять до використання чужих висновків та надбань як своїх. Представлення ж чужого досвіду в якості виконаної самостійно роботи не призводить до зростання, до вдосконалення, чесності до самого себе та викладача, який вимушений це перевіряти, вказувати на плагіат, а іноді на хибність висновків. Сучасні технології дозволяють не робити, не аналізувати, не створювати. Штучний інтелект все зробить за вас. Але чиє це досвідом, власним надбанням? Як правило, це тільки нарізка статей, публікацій, текстів, нічим не обґрунтована, не перевірена, навіть не завжди зрозуміла.

Формування засад чесності та довіри у здобувачів освіти буде культурою академічної доброчесності, дозволяє студентам покладатися в подальшому на власне критичне мислення, вміння аналізувати інформацію та отримані результати, замислюватися над вдосконаленням власного досвіду, розробляти та впроваджувати нове. Це є передумовою новаторства у будь-якій сфері, галузі, науки. А новаторство є прогрес.

Саме тому академічна доброчесність має стати основою корпоративної культури закладу освіти. Від розробки та впровадження внутрішніх документів на визначення політики дотримання академічної доброчесності до формування за кожним освітнім компонентом чітких вимог та правил. Повинні бути чітко доведені і можливі наслідки, інструменти покарання за недотримання цих вимог і правил. Тобто мотивація іноді повинна спиратися не тільки на етичні заклики та прогнозування гарного професійного зростання, а й на окреслені межі, висновки, втрату репутації та довіри.

Так, аналіз багаторічного досвіду викладання у закладі фахової передвищої освіти показав, що ті засади формування академічної доброчесності серед здобувачів освіти, які використовуються в процесі

навчання, ще недостатньою мірою враховують роль і значення мотиваційної сфери студентів, динаміку смислотвірних мотивів в процесі навчання, міру та характер взаємозв'язку мотиваційної готовності до засвоєння знань, до оволодіння способами такого засвоєння з конкретними методичними прийомами, подальшої соціалізації в професійній сфері. Іноді для студентів найбільшою мірою превалюють питання «здати», «заробити оцінку», «заробити стипендію», а не «усвідомити», «вивчити», «осмислити», «проробити». І це є проблемою. Проблемою, яку потрібно вивчати та в подальшому трансформувати освіту з «оцінки» до «оцінювання набутих знань та досвіду», «оцінювання вміння вчитися»

Таким чином можна зробити висновок, що для формування культури академічної доброчесності та мотивації до навчання велике значення має створення у закладі освіти організаційно-педагогічних умов для появи внутрішніх спонукань до навчання, усвідомлення їх студентом і подальший саморозвиток ним своєї мотиваційної сфери.

Бібліографічні посилання:

1. Закон України Про академічну доброчесність (проект) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0>
2. Драч І. І. Аналіз базових категорій компетентнісного підходу та їх співвідношення / І. І. Драч // Теорія та методика управління освітою [Електронний ресурс]. – К.: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. – № 10. – 2013. – Режим доступу: <http://umo.edu.ua/katalog/692-elektronne-naukove-fahove-vydannja-qteoriya-ta-metodyka-upravlinnja-osvitojuq-vypusk-10-2013>

Валентина ГАРЬКАВА

*викладач економічних дисциплін, спеціаліст
Дніпровського фахового коледжу енергетичних
та інформаційних технологій*

Тимофій ГАРЬКАВИЙ

*здобувач освіти Дніпровського фахового
коледжу енергетичних та інформаційних технологій,
групи Е-24
м.Дніпро, Україна*

ІНТЕРАКТИВНІ ТА ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність проблеми. Академічна доброчесність (АД) є сукупністю етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися

учасники освітнього процесу з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1]. АД є пріоритетним напрямом діяльності освітньої спільноти [3].

Фундаментальні цінності академічної доброчесності. АД неможлива без розвинених моральних рис (чесність, сміливість, відповідальність). Вона ґрунтується на: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності та сміливості/рішучості.

Соціальний аспект. Утвердження академічна доброчесність є важливим і невідкладним завданням, оскільки від цього залежить, які цінності (наполеглива праця чи шахрайство) формуються у молоді та яким є «секрет успіху» в суспільстві [4].

Незважаючи на законодавче закріплення академічна доброчесність, проблема академічної нечесності, що проявляється у таких порушеннях, як академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, хабарництво та необ'єктивне оцінювання, залишається гострою. Дослідження показують, що прояви недоброчесності часто спровоковані недосконалістю освітніх методик, зокрема, відсутністю чітких вимог до робіт, надмірним обсягом завдань або коротким терміном на їх виконання.

Для розв'язання цієї проблеми сучасна освітня парадигма вимагає відходу від традиційної, авторитарної технології навчання, де здобувач є лише об'єктом, до інноваційних методик, що сприяють активній пізнавальній діяльності, самостійності та відповідальності.

Особистісно-орієнтований підхід як основа формування АД. Ефективні методики навчання, що сприяють запобіганню академічній недоброчесності, ґрунтуються на особистісно-орієнтованій технології навчання. Особистісно-орієнтовані технології ставить особистість здобувача освіти в центр освітнього процесу, визнаючи її унікальність, і спрямована на розвиток індивідуальних пізнавальних здібностей, самопізнання та самореалізацію [3].

Ключовим у цьому підході є заміна авторитарної ролі викладача на консультативну роль (тренер, коуч, наставник).

Особистісно-орієнтовані технології вимагають:

1. Високої позитивної мотивації та наявності у здобувачів відчуття контролю над процесом свого навчання. Це критично важливо, оскільки немотивовані здобувачі, що не бачать цінності в компетентностях, схильні до списування та інших форм недоброчесності.

2. Створення особистісно орієнтованих ситуацій, які вимагають не лише наявних знань, а й пізнавальних пошуків, критичної оцінки та рефлексії.

Завдяки цьому підходу здобувач освіти стає суб'єктом самоосвіти, самопізнання та самовиховання, що є необхідним для усвідомлення важливості чесності, довіри та відповідальності – фундаментальних цінностей академічної доброчесності.

Інтерактивні технології та протидія плагіату. Інтерактивні технології передбачають постійну активну взаємодію між викладачем та здобувачами освіти. Вони сприяють розвитку комунікативних навичок, навичок роботи в команді та розкриттю творчого потенціалу.

Застосування таких форм, як дискусії, дебати, круглі столи та кейс-технології, дозволяє досягти високого рівня засвоєння інформації (до 90%). Таке навчання фокусується на розумінні, аналізі, синтезі, оцінюванні та практичному застосуванні знань, а не лише на їх відтворенні. Це є прямою протидією плагіату, оскільки вимагає від здобувачів формулювати та аргументувати власну позицію.

Інтерактивні форми реалізують засади педагогіки партнерства/співпраці, яка є найвищою формою співпраці. Партнерство, що ґрунтується на взаємній повазі, довірі та делегуванні повноважень, розвиває свідомість і відповідальність.

Проектні технології (Метод проєктів) як каталізатор самостійності. Метод проєктів є однією з найбільш перспективних інноваційних технологій, що сприяє академічній доброчесності. Його головна суть — стимулювання інтересу здобувачів освіти до певних проблем та демонстрація практичного застосування знань через діяльність, що є сукупністю дослідницьких і проблемно-пошукових методів.

Основний внесок проєктних технологій у формування академічної доброчесності [3]:

1. Формування креативності та оригінальності. Проєктна діяльність вимагає творчості та креативності, а завдання мають бути нестандартними та оновлюватися щорічно. Це унеможливорює використання готових або сплагіатованих матеріалів.

2. Розвиток відповідальності та колегіальності. Діяльність зі створення проєкту ґрунтується на співпраці та самостійному розподіленні відповідальності. Принцип колегіальності передбачає спільну діяльність і прийняття рішень на кожному етапі.

3. Інтеграція та комплексний аналіз. Проєктна діяльність призводить до інтеграції знань, умінь та обробки інформації з різних джерел. Здобувачі освіти набувають навичок самостійного пошуку, обрання та оцінювання якості джерел, а також вміння підсумовувати, перефразовувати та правильно цитувати чужі думки.

Процес роботи над проєктом включає чіткі етапи: формулювання теми і мети проєкту на основі аналізу практичної реальності та виявлення проблеми, планування діяльності (постановка завдань, визначення джерел, засобів збору та методів аналізу інформації, засобів представлення результатів), збір та аналіз інформації, розроблення, обговорення, аналіз результатів роботи над проєктом, самоаналіз, рефлексія та презентація. Успішна реалізація вимагає володіння вміннями планувати, налагоджувати контакти, створювати «кінцевий продукт» та здійснювати адекватну самооцінку.

Практичні рекомендації для впровадження методик на засадах академічної доброчесності. Для того, щоб інноваційні технології були ефективними, викладачам закладів фахової передвищої освіти необхідно дотримуватися комплексу проактивних заходів, що утворюють тріаду «просвіта – правила – невідворотність покарання» [2]:

1. Прозорість та чіткість правил. Необхідно одразу інформувати здобувачів освіти про критерії оцінювання робіт (письмово чи усно) та обговорити їх на початку курсу. Вимоги до письмових робіт (обсяг, стиль цитування) мають бути чітко прописані. Варто уникати розмитих, неконкретних критеріїв оцінювання.

2. Стимулювання оригінальності. Слід підтримувати творчість та креативність, зосереджуючи увагу на творчих форматах оцінювання (есе, проєктна діяльність), зменшуючи питому вагу тестів та рефератів.

3. Контроль процесу. Важливо проводити проміжні перевірки чорнового варіанту письмової роботи, щоб «зробити процес видимим». Також рекомендується навчати здобувачів освіти належному академічному письму та чітко виділяти текст цитат у власному тексті.

4. Невідворотність. Необхідно застосовувати санкції до здобувачів, які здають сплагійовані роботи, та контролювати дотримання ними засад академічної доброчесності.

Висновок. Інтеграція особистісно-орієнтованих, інтерактивних та проєктних технологій в освітній процес фахової передвищої освіти є необхідною умовою для формування цілісної, відповідальної та творчої особистості. Ці методики, які фокусуються на самостійному пошуку, аналізі, креативності та внутрішній мотивації, виступають ефективним інструментом запобігання академічній недоброчесності, замінюючи репродуктивне навчання на критичне мислення та відповідальне ставлення до власних інтелектуальних результатів.

Бібліографічні посилання:

1. Закон України Про освіту від 05.09.2017 № 2145-VIII Стаття 42. Академічна доброчесність. Вебсайт. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm (дата звернення 23.11.2024);

2. Посібник НАЗК «Освітній навігатор» (методичні рекомендації щодо забезпечення прозорості та доброчесності в діяльності закладів загальної середньої освіти) реалізовано Офісом доброчесності НАЗК спільно з ГО «Смарт Освіта» за підтримки Антикорупційної ініціативи ЄС, 2025;

3. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 143 с.;

4. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – Вип. 31. Том 3. – 320 с.;

5. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – Вип. 23. Том 3. – 188 с.

Дмитро КАЛІНІЧЕНКО
*викладач загальноосвітніх предметів
спеціаліст вищої категорії
Дніпровського політехнічного фахового коледжу
м. Дніпро, Україна*

Жанна ЗАСОБА
*викладач загальноосвітніх предметів
спеціаліст вищої категорії,
педагогічне звання «викладач методист»
Дніпровського політехнічного фахового коледжу
м. Дніпро, Україна*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЕТИЧНИЙ ФУНДАМЕНТ І ПЕДАГОГІЧНА МІСІЯ

Анотація. У статті розглядається академічна доброчесність як невід'ємна складова та етичний фундамент професійного розвитку сучасного викладача. Аналізується роль викладача не лише як транслятора знань, але й як моделі доброчесної поведінки та ключового агента формування академічної культури в освітньому середовищі. Визначено, що дотримання принципів доброчесності підвищує якість освіти, зміцнює довіру до результатів навчання та наукових досліджень, і є критично важливим для особистісного та професійного зростання самого педагога.

Ключові слова: академічна доброчесність, професійний розвиток викладача, етичні стандарти, педагогічна чесність, академічна культура, відповідальність, чесність, прозорість оцінювання, наукова доброчесність, академічна репутація, конфлікт інтересів, академічне письмо, анти плагіат, генеративний штучний інтелект, цифрова компетентність, академічна культура закладу освіти.

Академічна доброчесність є комплексним етико-правовим феноменом. Це не просто сукупність заборон (наприклад, заборона плагіату), а фундаментальна система цінностей, яка визначає якість освіти та науки [2]. Міжнародний центр академічної доброчесності (ICAI) виділяє п'ять основних цінностей:

1. Чесність (Honesty). Правдивість у всіх аспектах академічної діяльності.
2. Довіра (Trust). Створення клімату, де учасники вірять у доброчесність один одного.
3. Справедливість (Fairness). Забезпечення рівних можливостей та неупередженого оцінювання.
4. Повага (Respect). Повага до авторства, ідей та внеску інших осіб.
5. Відповідальність (Responsibility). Дотримання своїх зобов'язань та

проти дія порушенням академічної доброчесності [5].

Викладач у цій системі виступає гарантом і транслятором цих цінностей, що робить його ключовою фігурою у формуванні академічної культури.

Інтеграційний процес української освіти та наукової сфери у європейський та світовий простір висуває нові вимоги до якості освітніх послуг та наукових досліджень, що також закріплено у законодавстві України. У цьому контексті академічна доброчесність стає не просто етичною нормою, а ключовим індикатором зрілості академічної культури та професіоналізму викладацького складу. Викладач, який демонструє високі етичні стандарти, не лише виконує свою педагогічну функцію, а й підтверджує легітимність та якість освітніх послуг, власним прикладом формує культуру доброчесності серед здобувачів освіти. Недоброчесна поведінка (наприклад, неправомірне отримання наукових ступенів, необ'єктивне оцінювання) руйнує довіру до всієї системи, тоді як дотримання Академічної доброчесності забезпечує:

- Прозорість освітнього процесу.
- Валідність наукових результатів.
- Конкурентоспроможність випускників на міжнародному ринку праці.

Теоретичні основи та роль викладача у системі академічної доброчесності.

Академічна культура – це сукупність спільних переконань, цінностей, правил та практик, які визначають життя закладу освіти [2]. Викладач, як основний суб'єкт цієї культури:

- Моделює поведінку демонструючи власний приклад [3]. Власна наукова доброчесність викладача (коректне цитування в лекціях і публікаціях, уникнення самоплагіату, відсутність конфлікту інтересів) є більш потужним навчальним інструментом, ніж будь-які формальні лекції про етику.
- Формує етичний простір. Надання здобувачам освіти чітких інструкцій щодо правил академічного письма та запобігання порушенням є ефективнішим за лише покарання за них [4].

Діяльність викладача охоплює три основні сфери, у кожній з яких академічна доброчесність має вирішальне значення.

Сфери та принципи діяльності викладача таблиця 1

Сфера діяльності	Принцип академічної доброчесності	Приклади порушень (для викладача)
Викладання	Об'єктивність та справедливність	Упереджене оцінювання, необґрунтоване завищення/заниження балів, продаж оцінок.
Наука	Наукова відповідальність	Плагіат у власних статтях, фальсифікація (підробка) або фабрикація (вигадкування) даних, некоректне включення співавторів.
Управління	Прозорість та чесність	Прихований конфлікт інтересів (наприклад, просування власного

		підручника як єдиного обов'язкового), використання службового становища.
--	--	--

Педагогічна чесність вимагає від викладача створювати такі умови, де успіх досягається лише чесним шляхом.

Академічна доброчесність і професійний розвиток викладача нерозривно пов'язані з його методологічною доброчесністю. Дотримання академічної доброчесності вимагає від викладача.

1. Стимулювання оригінальності – треба постійно оновлювати методики, щоб завдання неможливо було просто списати або скопіювати. Необхідно розробляти завдання високого рівня складності (кейс-завдання, аналіз реальних проблем), що стимулює критичне мислення здобувачів освіти.

2. Розвиток цифрової компетентності включає навчання роботі з системами перевірки на плагіат та розуміння етичних викликів, пов'язаних із використанням плагіату та генеративного штучного інтелекту [1].

Доброчесність є основою академічної репутації викладача. Викладач, чий наукові праці визнані оригінальними та етично бездоганними, має гарну репутацію і більшу вагу у науковій спільноті, його запрошують до міжнародної співпраці та рецензування. Це прямий шлях до кар'єрного зростання.

Викладачі, які послідовно впроваджують академічну доброчесність, зміцнюють авторитет свого закладу освіти формують інституційна довіру. Це особливо важливо для акредитації освітніх програм та участі у міжнародних рейтингах.

Саморозвиток викладача у сфері академічної доброчесності перетворює його з виконавця правил на лідера змін в освітньому середовищі.

Практичні кроки для забезпечення академічної доброчесності викладача.

Професійний розвиток у сфері академічної доброчесності має бути системним і безперервним, що потребує від викладача регулярного вивчення національного законодавства, положення або кодексу з академічної доброчесності закладу освіти [3]. Також необхідним є вивчення міжнародних стандартів цитування (наприклад, APA, Chicago) та принципів відкритої науки (*Open Science*) [5]. Викладачу необхідно навчатися тому, як проводити ефективні дискусії зі здобувачами освіти про цінність доброчесності, а не лише про покарання за її порушення.

Викладач має бути активним учасником у розробці та вдосконаленні інституційних рамок, брати участь у робочих групах із формування політики щодо академічної доброчесності (наприклад, кодексів честі, положень, політики щодо використання ШІ, політики щодо конфлікту інтересів).

Досвідчені доброчесні викладачі можуть виступати наставниками (менторами) для молодих колег, передаючи їм знання про етичні стандарти та кращі практики.

Необхідна прозорість оцінювання тобто створення та оприлюднення системи детальних рубрик та чек-листів для оцінювання, щоб звести до мінімуму суб'єктивний фактор.

Педагогічні стратегії у формуванні академічної доброчесності вимагають від викладача:

- Робити акцент на процесі виконання роботи, а не на кінцевому результаті тобто проводити оцінювання проміжних етапів роботи (плани, чернетки, презентації), що ускладнює повне копіювання кінцевого продукту [4].

- Використовувати оригінальні завдання, які не мають готових рішень в Інтернеті, що вимагає від здобувача освіти синтезувати інформацію.

- Навчати здобувачів освіти навичкам академічного письма, правилам цитування та відповідальному використанню інформаційних джерел [2].

- Проводити навчання відповідальному використанню ІІІ, а саме навчати здобувачів освіти, як етично використовувати генеративні моделі як інструменти, а не як заміну власного мислення, із обов'язковим зазначенням факту їх використання [5].

Академічна доброчесність є невід'ємною частиною професійної ідентичності сучасного викладача. Це не додатковий, а стрижневий елемент його розвитку.

Фундаментальна цінність академічної доброчесності гарантує якість навчального процесу та достовірність наукових досліджень. Дотримання високих етичних стандартів прямо корелюється з репутацією, довірою та кар'єрними можливостями викладача.

Викладач, який демонструє доброчесність, виконує свою найвищу місію – виховує еліту суспільства, здатну приймати відповідальні та чесні рішення у своїй професійній діяльності.

Наступним кроком в розвитку академічної доброчесності є перетворення її принципів у систематичну культуру, де академічна доброчесність сприймається не як вимога, а як норма академічного життя.

Бібліографічні посилання:

1. Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище. Збірник есе. Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2021. 78 с. Режим доступу:

https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u404/zbirnik_esse_advanced_training_academ_integr.pdf (дата звернення: 13.11.2025).

2. Що потрібно знати про плагіат? Посібник з академічної грамотності та етики для «Чайників». Київ: Бібліотека Університету імені Бориса Грінченка, 2017. 32 с. Режим доступу: http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf (дата звернення: 07.11.2025).

3. Ройбу О. С. Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2020. 20 с. Режим доступу: <https://courses.prometheus.org.ua/assets/courseware/v1/e45b303466b2b6e8dd043b26f42d44c3/asset->

[v1:Prometheus+AI101+2021_T2+type\(@asset+block/Annex_32_AI_toolkit_for_high_school_students.pdf](#) (дата звернення: 11.11.2025).

4. Омельчук С., Кузьменко А. Академічна доброчесність у змісті підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти // Вища освіта України. 2025. № 2(97) Режим доступу: <http://journals.udu.kyiv.ua/index.php/vou/article/view/305/261> (дата звернення: 16.11.2025).

5. Міжнародний центр академічної доброчесності (ICAI). Основні цінності: Офіційний вебсайт. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://academicintegrity.org/> (дата звернення: 18.11.2025).

Людмила КОШУЛЬКО

*викладачка фінансово-економічних дисциплін
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист*

*Фахового коледжу
зварювання та електроніки імені Є.О. Патона
м. Дніпро, Україна*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

Поняття «освітнє середовище» є досить багатограним. Загальноприйнятим є розуміння освітнього середовища як сукупності об'єктивних умов, факторів, компонентів, що впливають на структуру, ритмічність, динамічність та якість освітнього процесу. Відповідно, це певна множина факторів внутрішнього і зовнішнього середовища закладу освіти, що визначають особливості, рівень та якість підготовки здобувачів освіти. Найбільш вдало, на мою думку, трактує поняття освітнього середовища О. Писарчук: «освітнє середовище – система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, що міститься в просторово-предметному, соціально-комунікаційному, психолого-дидактичному і пізнавально-мотиваційному компонентах» [3].

Законодавством у сфері освіти чітко визначено категорії та роль учасників освітнього процесу, які формують освітнє середовище та його якість.

В ч. 1 ст. 1 Закону Країни «Про фахову передвищу освіту» (далі – Закон) визначено поняття категорії «якість фахової передвищої освіти». Це – відповідність умов освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам фахової передвищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих

сторін і суспільства, яка забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти [2].

В ч. 4 ст. 30 Закону визначено, що заклади фахової передвищої освіти зобов'язані мати внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості фахової передвищої освіти, у тому числі затверджену політику забезпечення дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу (кодекс академічної доброчесності) [2].

Система забезпечення якості фахової передвищої освіти в Україні складається із (Розділ IV ст. 17 ч. 1 Закону) [2]:

1) системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості фахової передвищої освіти закладу фахової передвищої освіти (внутрішня система забезпечення якості фахової передвищої освіти);

2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів фахової передвищої освіти та якості фахової передвищої освіти (система зовнішнього забезпечення якості фахової передвищої освіти);

3) системи забезпечення якості діяльності центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості фахової передвищої освіти.

Одним із ключових аспектів внутрішньої системи забезпечення якості освіти є забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладу фахової передвищої освіти та здобувачами фахової передвищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату та інших порушень академічної доброчесності, притягнення порушників до академічної відповідальності (Розділ IV ст. 17 ч. 2 п. 10 Закону) [2].

Ст. 26 Закону визначає, що кожен учасник освітнього процесу в системі фахової передвищої освіти зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності [2].

Цим же законом (ст. 52) визначено, що учасниками освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти є [2]:

1) особи, які навчаються в закладах фахової передвищої освіти;

2) педагогічні, науково-педагогічні та інші працівники закладів фахової передвищої освіти, які працюють у них за основним місцем роботи;

3) особи, які за основним місцем роботи на підприємствах, в установах, організаціях, закладах поєднують виконання своїх посадових обов'язків із практичним навчанням здобувачів фахової передвищої освіти для набуття ними професійних компетентностей, а також оцінюють його якість;

4) працівники підприємств, установ та організацій, діячі науки, мистецтва та спорту, які залучаються до освітнього процесу для читання окремих лекцій або беруть участь у роботі атестаційних комісій;

5) батьки (законні представники) здобувачів фахової передвищої освіти.

Ст. 61 Закону визначає права педагогічних та науково-педагогічних працівників. Зокрема в ч. 1 ст. 61 Закону зазначено, що педагогічні та науково-педагогічні працівники мають право на [2]:

1) академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну та науково-педагогічну діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітньо-професійній програмі;

2) педагогічну ініціативу;

3) розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання;

4) підвищення кваліфікації та стажування, вільний вибір форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників;

5) індивідуальну освітню (дослідницьку, творчу, мистецьку та іншу) діяльність за межами закладу фахової передвищої освіти та інші права.

Серед обов'язків педагогічних, науково-педагогічних та інших працівників закладів фахової передвищої освіти, визначених ч. 1 ст. 62 Закону, у векторі дотримання норм академічної доброчесності слід звернути увагу на такі зобов'язання зазначених учасників освітнього процесу [2]:

1) постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність, забезпечувати безперервний професійний розвиток;

2) виконувати освітньо-професійну програму для досягнення здобувачами освіти передбачених нею результатів навчання;

3) сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню навичок здорового способу життя, дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я;

4) дотримуватися академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі та дослідницькій діяльності; дотримуватися педагогічної етики;

5) настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

6) формувати у здобувачів освіти усвідомлення необхідності дотримуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України;

7) розвивати в осіб, які навчаються у закладах фахової передвищої освіти, самостійність, ініціативу, творчі здібності;

8) додержуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку закладу фахової передвищої освіти, виконувати свої посадові обов'язки.

Відповідно до Статті 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

В ч. 2. ст. 42 Закону України «Про освіту» визначено, що дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає [1]:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Особи, винні в порушенні вимог, передбачених статтею ст. 62 Закону, несуть відповідальність згідно із законодавством.

В ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту» зазначено, що порушенням академічної доброчесності вважається [1]:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;
- надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

– вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Порушеннями академічної доброчесності у закладі фахової передвищої освіти, крім передбачених Законом України «Про освіту», є (ст. 26 Закону) [1]:

1) несанкціонована співпраця – надання здобувачам фахової передвищої освіти допомоги педагогічними (науково-педагогічними) працівниками, батьками або іншими особами, що не передбачена умовами виконання завдань;

2) академічне шахрайство – використання під час контрольних заходів непередбачених допоміжних матеріалів та/або технічних засобів, проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами, подавання як результатів власної праці творів, виконаних іншими особами, у тому числі на замовлення;

3) необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів фахової передвищої освіти, їхніх творчих здобутків, а також компетентностей педагогічних (науково-педагогічних) працівників закладів фахової передвищої освіти під час їх атестації або сертифікації.

Наслідками порушення академічної доброчесності педагогічними (науково-педагогічними) працівниками закладів фахової передвищої освіти є наступні види академічної відповідальності (ч. 6 ст. 26 Закону) [2]:

1) відмова у присвоєнні, підтвердженні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

2) позбавлення на строк від одного до п'яти років права брати участь у роботі комісій з атестації педагогічних (науково-педагогічних) працівників, з акредитації освітньо-професійних програм, з інституційного аудиту закладів освіти, у журі учнівських і студентських олімпіад та інших змагань, у дорадчих і робочих органах, створюваних органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

3) недопуск до проходження сертифікації строком на три роки, позбавлення сертифіката;

4) обмеження права на вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації педагогічних (науково-педагогічних) працівників;

5) прийняття атестаційною комісією рішення про невідповідність займаний посаді педагогічного (науково-педагогічного) працівника;

6) недопущення до участі у конкурсі на посаду керівника закладу фахової передвищої освіти строком на п'ять років.

В ч. 8 ст. 26 Закону визначено, що порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності, а також види відповідальності за конкретні порушення визначаються колегіальним органом управління закладу фахової передвищої освіти [2].

Підсумуємо. Законодавчо-нормативна база щодо поняття академічної доброчесності, а саме стосовно педагогічних та науково-педагогічних працівників як ключової ланки освітнього процесу, є чіткою і вичерпною. Саме викладач є тим фундаментом, який формує академічну доброчесність і якість в цілому освітнього процесу. Викладачі закладів фахової передвищої освіти мають:

- демонструвати якості доброчесності на своєму прикладі;
- не спонукати здобувачів освіти до недоброчесності;
- встановлювати єдині вимоги й покарання;
- системно працювати з темою доброчесності;
- не наголошувати на оцінках;
- організовувати проєктну й позанавчальну діяльність про доброчесність;
- створювати авторські, унікальні, творчі завдання, які унеможливають ознайомлення з ними напередодні.

Академічна доброчесність – це про унікальність, справжність, правду, довіру, відповідальність, повагу. Це про розвиток довірчих взаємовідносин в тандемі «викладач – здобувач освіти». Це формування *цінностей та цінності освіти*.

Бібліографічні посилання

1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Про фахову передвищу освіту: Закон України 6 червня 2019 року № 2745-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
3. Писарчук О.Т. Організація освітньо-розвивального середовища в системі підготовки майбутнього вчителя початкової школи / О. Т. Писарчук, автор і укладач. – Тернопіль : Вектор, 2015. – 60 с.

Юлія ЛУЦЕНКО

*викладач економічних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії,
викладач-методист
Дніпровського фахового коледжу
технологій та дизайну, м.Дніпро*

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Академічна доброчесність – це відповідальне ставлення до навчання, чесність у науковій та навчальній діяльності (оригінальність робіт, відмова від плагіату, шахрайства тощо).

Випускники з фаховою передвищою освітою мають бути компетентними, тому їх підготовка потребує прозорості та довіри.

Основні принципи академічної доброчесності:

- Оригінальність робіт (недопущення плагіату у курсових, дипломних).
- Самостійність роботи (виконання завдань без «покупки» чи копіювання).
- Повага до інтелектуальної власності (правильне цитування, використання ліцензійного ПЗ).
- Протидія академічному шахрайству (списаним іспитам, підробленим довідкам).

Виклики у ФПО:

- Низька обізнаність студентів про наслідки плагіату. Багато здобувачів освіти коледжу не розуміють, що таке плагіат, як його уникати, або вважають «легке запозичення» нормою. *Наприклад:* студент копіює реферат з інтернету, думаючи, що це «просто допомога», а не порушення.

- Тиск на викладачів (формальний підхід до перевірки робіт).

Викладачі часто формально перевіряють роботи через:

Навантаження (велика кількість студентів).

Відсутність інструментів (немає доступу до антиплагіат-програм).

- Страх конфліктів («Якщо викрию плагіат, студент подасть скаргу»).

Наприклад: Викладач закриває очі на однакові курсові роботи, щоб уникнути «зайвих проблем»

- Технологічні ризики (Генератори текстів: ChatGPT, нейромережі) – робота «технічно унікальна», але без розуміння; обмін роботами через Telegram/Google Диск.

- Відсутність єдиних стандартів.

Деякі заклади ФПО не мають:

- Чіткого кодексу академічної доброчесності.
- Системи фіксації порушень (якщо немає протоколу – немає покарання).

Приклад: У одного коледжі за плагіат виключають, а в іншому – просто прездають роботу.

Культурний фактор українській освіті традиційно сильні:

- «Копіпаст» з підручників («якщо викладач так сказав – значить, так треба»).

- Страх оригінальності («краще написати як у всіх, аби не помилитися»).

Як вирішувати?

- Заохочувати критичне мислення (наприклад, завдання на власні висновки).

- Вчити правильному цитуванню (не «приховувати» джерела, а підкреслювати їх).

Дослідження та аналіз:

Скориставшись інформацією з відкритих джерел (аналітичні звіти МОН, EdEra, Освіта.UA, наукові публікації), було проведено дослідження та аналіз стану академічної доброчесності серед студентів закладів фахової передвищої освіти.

Результати показали, що:

- 45% студентів хоча б раз подавали неоригінальні роботи;
- 30% не знають, як правильно оформлювати цитати;
- 25% вважають плагіат несерйозним порушенням;
- 65% підтримують перевірку робіт через антиплагіат.

Ступінь усвідомлення важливості академічної доброчесності:

- 65% студентів повністю усвідомлюють значення академічної доброчесності;
- 25% — частково розуміють її суть;
- 10% — не надають цьому належного значення.

Отримані дані свідчать, що проблема академічної недоброчесності залишається актуальною, але рівень усвідомлення її важливості поступово зростає. Це вказує на потребу у системній просвітницькій роботі та формуванні культури доброчесності серед студентів і викладачів.

Забезпечення академічної доброчесності в закладі освіти

- Чіткі внутрішні положення (кодекс академічної доброчесності).
- Проведення засідань зі здобувачами освіти та викладачами (виховні години з групою, засідання циклової комісії, де відбувається знайомство з Кодексом академічної доброчесності)
- Інструменти перевірки (Antiplagiat, Unicheck, ручний аналіз викладачами).
- Тренінги для студентів і викладачів (як правильно цитувати, оформляти роботи).
- Прозорість оцінювання (відкриті критерії).

Нормативна база України

- Закон України «Про освіту» (ст. 42 про академічну доброчесність).
- Накази МОН (напр., № 1672 від 23.12.2022 — про затвердження Положення про академічну доброчесність).
- Кодекс академічної доброчесності .

Що таке довідка про плагіат

Довідка про плагіат — це документ, що підтверджує оригінальність вашої роботи. Зазвичай його видає навчальний заклад після перевірки тексту на унікальність за допомогою спеціальних програмних інструментів, таких як [Unicheck](#), [Turnitin](#) або [Skandy](#). Результати перевірки часто показують відсоток унікальності роботи, і для допуску до захисту він має бути вищим за певний поріг, наприклад, 50%.

Що таке довідка про плагіат?

- Це підтвердження, що ваша робота є унікальною і не містить нецитованих запозичень.

- Довідка включає результати перевірки, які показують відсоток унікальності тексту.
- Вона видається закладом освіти, але студенти часто можуть перевірити свою роботу самостійно перед поданням

Висновок

Академічна доброчесність у ФПО — це інвестиція в якість майбутніх фахівців. Вимагає системної роботи від адміністрації, викладачів і студентів.

Бібліографічні посилання

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. Стаття 42 «Академічна доброчесність». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1672 «Про затвердження Положення про академічну доброчесність». – URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnis>
3. Кодекс академічної доброчесності Міністерства освіти і науки України (додаток до наказу МОН від 23.12.2022 № 1672).
4. Освітній портал «Освіта.ua». Розділ «Академічна доброчесність». – URL: <https://osvita.ua/legislation/other/>
5. Освітня платформа «EdEra». Матеріали та курси з академічної етики. – URL: <https://ed-era.com/>
6. Радкевич В., Семеряк І. Академічна доброчесність: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / В. Радкевич, І. Семеряк. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – 168 с.
7. Карандюк О. В. Академічна доброчесність у закладах вищої освіти: сучасні виклики та шляхи їх подолання // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Проблеми економіки та управління. – 2021. – № 5. – С. 124–130.
8. Кравченко С. А. Плагіат як порушення академічної доброчесності: причини, наслідки, способи запобігання // Інноваційна педагогіка. – 2022. – Вип. 45. – Т.1. – С. 177–180.
9. Шевченко О. В. Формування культури академічної доброчесності серед студентської молоді: психолого-педагогічний аспект // Молодь і ринок. – 2023. – № 3 (214). – С. 56–61.

Наталія МАРЦЕНЮК

викладач економічних дисциплін

спеціаліст I категорії

Дніпровського індустріального фахового коледжу

м. Дніпро, Україна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛADOVA ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА

Сьогодні навчання — це непростий шлях, що вимагає зусиль, терпіння та натхнення. Професіоналізм - це щось більшим, ніж просто оцінка в навчальному журналі. Вміння створити для здобувачів освіти щось незвичне, щире - допомагає студентам знайти цікавість і віру у власні сили.

У ст. 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність визначається як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1]. Особливо наголошується на необхідності створення атмосфери академічної доброчесності в кожному освітньому закладі, що передбачає розуміння всіма учасниками освітнього процесу сутності академічної доброчесності та необхідності дотримання її принципів [2].

Фундаментальними принципами академічної доброчесності є чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та мужність. Вміння викладача пояснити сутність цих принципів здобувачам освіти на самому старті їхньої освіти – це величезна запорука успіху в майбутньому.

Академічна доброчесність означає чесне і справедливе виконання своїх академічних обов'язків, без шахрайства, плагіату чи інших форм обману.

Як дотримання норм доброчесності допомагає професійному розвитку викладача:

1) Підвищує довіру - коли працюєш чесно, студенти й колеги більше тобі довіряють;

2) Робить викладання якіснішим - правильне використання джерел, відсутність плагіату й повага до чужої праці;

3) Відкриває нові можливості - етичних викладачів частіше запрошують до проєктів, програм, навчань та співпраці;

4) Покращує стосунки зі студентами - студенти бачать справедливість і відчують повагу. Так формуються здорові взаємини.

Академічна доброчесність є важливою складовою професійної діяльності викладача. Коли викладач демонструє повагу, відкритість і об'єктивність, це створює здорову атмосферу навчання, підвищує довіру та мотивує студентів дотримуватися тих самих етичних норм. Таким чином, доброчесність не лише зміцнює стосунки, але й сприяє ефективнішому освітньому процесу загалом.

Бібліографічні посилання

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
2. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>

Ліана ПОРТНА
викладач фізики вищої категорії
Дніпровського фахового коледжу
енергетичних та інформаційних технологій
м. Дніпро, Україна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА ФІЗИКИ

Сучасна освіта вимагає від викладача не лише високого рівня професійних знань, але й дотримання етичних норм, які визначають якість освітнього процесу. Однією з таких норм є академічна доброчесність. Для викладача фізики, як представника точної науки, це поняття набуває особливого значення, оскільки пов'язане з точністю, доказовістю та об'єктивністю наукової діяльності. Мета статті – проаналізувати роль академічної доброчесності у професійному становленні викладача фізики. [1]

Академічна доброчесність є невід'ємною складовою професійного розвитку викладача фізики в сучасних умовах реформування освіти. Вона охоплює дотримання етичних норм при здійсненні навчальної, методичної, наукової діяльності та формуванні освітнього середовища, що ґрунтується на чесності, відповідальності та взаємній повазі. [3]

Викладач фізики, як носій наукових знань, має не лише передавати інформацію, а й формувати у здобувачів освіти критичне мислення, культуру академічної праці та відповідальність за результати власної діяльності. Це можливо лише за умови, що сам викладач дотримується принципів академічної доброчесності: уникає плагіату, забезпечує об'єктивне оцінювання, використовує достовірні джерела інформації та дотримується авторського права.

Особливо важливою є роль викладача у формуванні студентської наукової культури. Здобувачі освіти повинні не лише отримувати знання, але й навчатися працювати з науковою інформацією, аналізувати результати експериментів, робити аргументовані висновки та дотримуватися правил цитування. [1] [2]

Одним із напрямів реалізації академічної доброчесності є створення авторських розробок: презентацій, електронних курсів (мій інтерактивний курс "Фізика та астрономія" в Genially: <https://view.genially.com/67c04eec3756b89ba891eb71/interactive-content-fizika-ta-astronomiya>, рис. 1), лабораторних практикумів (розробила навчальний посібник ЛР в симуляції PhET, рис. 2). Такі матеріали повинні містити посилання на використані джерела, ілюстрації, результати власних досліджень або експериментів. Викладач має демонструвати приклад коректного цитування, що формує у здобувачів освіти культуру академічного письма.

Рисунок 1 – Інтерактивний курс "Фізика та астрономія"

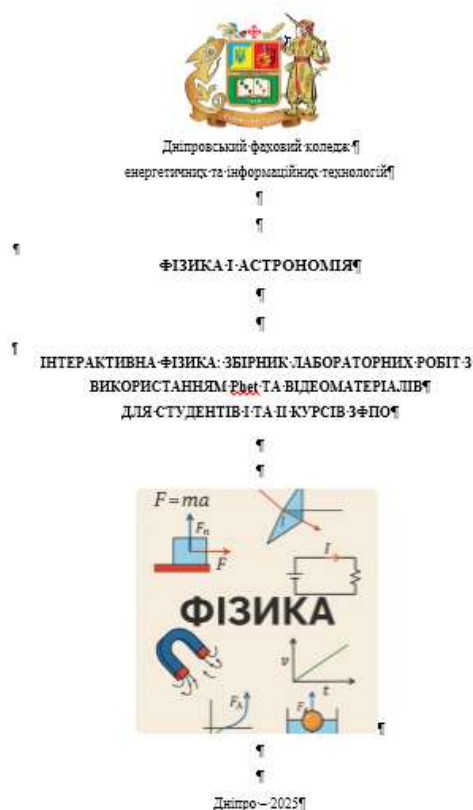

Рисунок 2 - Навчальний посібник ЛР в симуляції PhET

Ще однією складовою є прозоре та об'єктивне оцінювання. У коледжі це означає використання чітких критеріїв, які відомі здобувачам освіти заздалегідь. Методичні рекомендації, тести, лабораторні роботи повинні оцінюватися відповідно до реальних результатів, без суб'єктивних упереджень. Викладач фізики повинен уникати завищення або заниження балів та стимулювати здобувачів освіти до самостійної роботи.

Фізика як наука базується на точності, доказовості та логічності, тому викладач має впроваджувати ці якості в навчальний процес. Під час лабораторних і практичних занять здобувачі освіти вчаться формулювати

гіпотези, проводити вимірювання, аналізувати похибки та робити висновки. Порушення академічної доброчесності, такі як списування, фальсифікація результатів або привласнення чужих ідей, є неприпустимими та повинні обговорюватися зі здобувачами освіти.

У сучасних умовах цифровізації освіти важливо також правильно використовувати онлайн-ресурси, уникаючи порушень авторських прав. Викладач може застосовувати інтерактивні симуляції, віртуальні лабораторії, освітні платформи, але з обов'язковим зазначенням авторів. Поширення матеріалів у мережі повинно відбуватися з дотриманням ліцензійних угод.

Важливим аспектом професійного зростання є самоосвіта та підвищення кваліфікації викладача. Участь у наукових конференціях, створення власних методичних матеріалів, впровадження інтерактивних технологій навчання сприяють розвитку творчого підходу до викладання. При цьому академічна доброчесність гарантує, що результати такої роботи є оригінальними, а запозичені ідеї належним чином оформлені. [4]

Отже, академічна доброчесність не лише визначає якість освіти, але й сприяє становленню викладача фізики як професіонала, здатного виховувати високоморальну, відповідальну та науково обґрунтовану особистість. Вона є фундаментом довіри між викладачем і здобувачем освіти та передумовою успішного розвитку вітчизняної освіти.

Бібліографічні посилання:

1. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 38–39. – Ст. 380.
2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 р. № 2704-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2019. – № 21. – Ст. 81.
3. Савченко О. Академічна доброчесність у системі освіти: навч. посіб. – Київ: Освіта, 2020. – 120 с.
4. Ярошенко О. Професійний розвиток викладача закладу фахової передвищої освіти: монографія. – Харків: Основа, 2021. – 156 с.

Наталя РУДЮК

Викладач економічних дисциплін

спеціаліст вищої категорії

Дніпровського транспортно-економічного

фахового коледжу

м.Дніпро, Україна

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ВИКЛАДАЧА У ФАХОВІЙ
ПЕРЕДВИЩІЙ ОСВІТІ: МІЖ ПРОФЕСІЙНОЮ ЕТИКОЮ,
ЕКОНОМІЧНИМИ СТИМУЛАМИ ТА КОРУПЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ**

Annotation. The article examines the application of academic integrity by teachers of institutions of professional pre-higher education in Ukraine under conditions of demographic decline, competition for applicants, and funding tied to student numbers. Based on an analysis of Ukrainian legislation – primarily the Laws “On Education”, “On Professional Pre-Higher Education” and “On Prevention of Corruption” – the legal requirements for teachers’ integrity and the potential legal consequences of violations are outlined.

Анотація. У статті розглядається, як академічна доброчесність викладачів закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО) взаємодіє з економічними стимулами збереження контингенту та адміністративним тиском щодо уникнення незадовільних оцінок [1; 2; 4]. На основі аналізу Законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту» та «Про запобігання корупції» показано, що нормативна вимога до чесного й об’єктивного оцінювання часто вступає в конфлікт із практикою фінансування ЗФПО, прив’язаною до кількості здобувачів освіти [1–3]. Окреслено типові сценарії тиску на викладачів, корупційні ризики в освітньому процесі та їх економічні наслідки – від девальвації диплома до зростання інформаційної асиметрії на ринку праці [5]. Запропоновано практичні стратегії для викладачів і адміністрацій ЗФПО щодо узгодження вимог доброчесності з інституційними умовами функціонування закладів [4;5].

Академічна доброчесність у фаховій передвищій освіті традиційно описується мовою етики – як чесність, відповідальність, повага до інтелектуальної праці [1; 5]. Утім, для економічного аналізу це насамперед інститут довіри, що зменшує інформаційну асиметрію між ринком праці та освітньою системою [5]. Якщо оцінка й диплом фахового молодшого бакалавра або кваліфікованого робітника відображають реальні компетентності, роботодавець може сприймати їх як надійний сигнал, держава – планувати ефективне державне та регіональне замовлення, а сам випускник – чесно оцінювати свій людський капітал [2; 4]. Коли ж оцінювання перетворюється на формальність, виникає «інфляція освітніх результатів»: дипломів стає багато, але їхня «купівельна спроможність» на ринку праці падає, збільшуючи недовіру до всіх ЗФПО як до інституту [5].

Нормативно-правова основа доброчесності у ЗФПО достатньо чітка. Закон «Про освіту» фіксує поняття академічної доброчесності, перелік порушень (плагіат, списування, фабрикація, хабарництво, необ’єктивне оцінювання) та загальні засади відповідальності [1]. Закон «Про фахову передвищу освіту» визначає права й обов’язки педагогічних працівників, вимагаючи дотримання професійної етики та забезпечення якості підготовки фахівців [2]. Закон «Про запобігання корупції» поширюється на працівників державних і комунальних ЗФПО як на осіб, уповноважених на виконання функцій держави, й прямо забороняє одержання будь-якої неправомірної вигоди, у тому числі за вплив на результати навчання [3]. Узагальнені добірки цих актів і методичні рекомендації МОН формують нормативне поле, у якому викладач зобов’язаний діяти незалежно від неформальних практик адміністрації [4; 5].

Водночас економічна логіка функціонування ЗФПО створює сильні стимули до відхилень від цих норм. Фінансування закладів із державного та місцевих бюджетів безпосередньо пов'язане з кількістю здобувачів освіти та обсягом державного й регіонального замовлення [2; 4]. В умовах демографічного спаду, конкуренції з іншими видами післяшкільної освіти й обмежених місцевих ресурсів втрата навіть частини контингенту для окремого закладу може означати скорочення фінансування, груп і ставок [4]. Це породжує логіку «студента важко набрати, але ще важче відрахувати», що міфологізує незадовільну оцінку як загрозу не лише для конкретного здобувача, а й для фінансової стабільності всього колективу [4; 5].

На цьому ґрунті виникають типові форми адміністративного тиску на викладача. Неформальні заборони на «двійки», негласні ліміти на кількість незадовільних оцінок, вимога «технічного переведення» студентів на наступний курс навіть за мінімальної навчальної активності, нескінченні «перездачі без наслідків» – усе це фактично перетворює викладача на обслуговуючий персонал, що забезпечує бажану статистику [5]. Позитивна оцінка перестає бути результатом досягнутих результатів навчання й починає сприйматися як частина пакета «освітньої послуги», за яку платять або бюджетні кошти, або родини студентів. У такій системі викладач опиняється в ситуації рольового конфлікту: виконати усну вказівку адміністрації – чи дотриматися вимог законів і власної професійної етики [1–3; 5].

Коли позитивні оцінки стають гарантованими, зростає ризик корупційних практик. Аналітичні матеріали з протидії корупції в освіті показують, що саме непрозорість оцінювання, дискреційність рішень викладача та відсутність реальних санкцій за неуспішність створюють підґрунтя для хабарів, нав'язування платних «додаткових послуг», продажу курсових і кваліфікаційних робіт, фальсифікації журналів відвідування та відомостей успішності. У ЗФПО це часто підсилюється залежністю студентів від викладача і в соціальному, і в побутовому вимірі: він може впливати на доступ до практики, гуртожитку, рекомендацій для працевлаштування [2; 4]. Якщо здобувачі освіти переконані, що відрахування практично не відбуваються, раціональним стає вибір «купити комфорт» замість інвестувати час у навчання. Для частини викладачів корупційний «ринок послуг» перетворюється на спосіб компенсувати низьку зарплату або на механізм «м'якого примусу» студентів до дисципліни.

Юридично така поведінка небезпечна й для викладача, і для адміністрації. Участь у схемах неправомірної вигоди, свідоме завищення оцінок за плату чи інші послуги, фальсифікація документів навчальної звітності можуть бути кваліфіковані як дисциплінарні проступки, адміністративні правопорушення або злочини залежно від масштабу й умислу [3]. Закон «Про запобігання корупції» тлумачить неправомірну вигоду широко – як гроші, майно, пільги, послуги чи інші переваги, пов'язані з виконанням службових повноважень, а не лише «класичний» хабар [3]. Однак на практиці виявлення й доведення таких випадків у ЗФПО ускладнене дефіцитом

внутрішніх механізмів контролю та страхом педагогів і студентів перед репресивною реакцією керівництва [4].

У цьому контексті важливо розглядати викладача не як пасивну жертву тиску, а як агента, який має інструменти впливу. Перший із них – прозорі й відтворювані процедури оцінювання. Чіткі критерії, зафіксовані в робочих програмах; поділ підсумкової оцінки на кілька компонентів; документування всіх етапів контролю; використання цифрових засобів виявлення плагіату – усе це зменшує можливості як для корупційних практик, так і для безпідставного втручання адміністрації у результати [5]. Чим більше фактів зафіксовано на папері чи в електронних журналах, тим складніше вимагати «переписати відомість» без очевидного порушення процедур.

Другий інструмент – колективна дія. Окремий викладач, який намагається відстояти право на об'єктивне оцінювання, часто опиняється в ізоляції. Натомість циклові комісії, методичні об'єднання, ради ЗФПО мають значно більшу вагу: вони можуть ухвалювати спільні рішення про правила перездач, допуск до кваліфікаційних іспитів, політику щодо академічної заборгованості [4; 5]. Якщо позиція «ми не торгуємо оцінками» стає корпоративною нормою, адміністрації значно складніше тиснути на окремих педагогів. Участь студентського самоврядування в розробленні таких правил посилює легітимність системи й демонструє здобувачам освіти, що чесність – це не «особиста примха» окремих викладачів, а спільна цінність [5].

Третій вимір – інтеграція доброчесності в політику самого закладу. Для ЗФПО доцільним є ухвалення кодексу академічної доброчесності, у якому чітко прописані очікувані моделі поведінки від педагогів і студентів, процедури розгляду порушень і види санкцій [5]. Питання доброчесності варто включати до програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а в антикорупційних програмах закладу окремо виділяти ризики, пов'язані з оцінюванням, проходженням практики, розподілом гуртожитків тощо [4]. Такий підхід узгоджується як із законодавчими вимогами, так і з сучасними міжнародними рекомендаціями щодо запобігання корупції в освіті.

Таким чином, академічна доброчесність у фаховій передвищій освіті постає як результат взаємодії трьох груп чинників: нормативно-правових вимог, економічних стимулів фінансування ЗФПО та внутрішньої культури закладу [1–4]. Легко змінити лише перший компонент – ухвалити ще один наказ чи методичні рекомендації. Втім, без корекції фінансових мотиваторів (орієнтації не лише на «голу» чисельність контингенту, а й на якість підготовки) та без формування внутрішньої культури нульової толерантності до корупції навіть найкраще законодавство залишиться декларацією [2; 4]. Викладач фахового коледжу опиняється на передній лінії цієї взаємодії. Від його здатності послідовно відстоювати принципи доброчесності, опираючись на закон і підтримку колективу, залежить не лише якість підготовки конкретних груп студентів, а й довіра до фахової передвищої освіти загалом [1; 2; 5].

Бібліографічні посилання

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2145-19.
2. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2745-19.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/1700-18.
4. Нормативно-правова база фахової передвищої освіти. Інститут модернізації змісту освіти МОН України. URL: imzo.gov.ua (розділ «Фахова передвища освіта»).
5. Академічна доброчесність у закладах освіти : навч.-метод. посіб. / упоряд. О. Сухомлинська та ін. – Тернопіль, 2021.

Аліна РУЗІНА

викладач економічних дисциплін

спеціаліст вищої категорії

Відокремлений структурний підрозділ

«Фаховий коледж економіки та бізнесу

ДНУ ім.О.Гончара»

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах глобалізаційних процесів сучасного суспільства проблема академічної доброчесності набуває дедалі більшого значення. Стрімкий розвиток технологій та вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності полегшують процес використання та поширення інформації, але разом з цим набувають усе більших обертів процеси запозичення, привласнення і використання чужих ідей та думок [1].

Саме тому поглиблення та розширення знань з проблеми академічної доброчесності та впровадження отриманих знань та принципів на практиці є дуже актуальним та важливим завданням сучасного освітнього процесу.

Неможливий розвиток освіти та науки без дотримання стандартів та принципів академічної доброчесності, саме вона є показником розвитку суспільства. Академічна доброчесність є моральним ядром академічної культури. Ось чому пояснення основних засад академічної доброчесності студентам в процесі навчальної та виховної діяльності стає одним із найбільш важливих завдань. Саме на молодь покладають великі надії щодо утвердження і поширення високих етичних і моральних ідеалів та належних стандартів доброчесності у процесі навчання та наукової діяльності [1; 2].

Формування культури академічної доброчесності в закладах фахової передвищої освіти є ключовою умовою забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців. Саме на цьому етапі освітнього шляху студенти закладають основи особистої відповідальності, професійної етики та здатності до самостійного опанування знань. Академічна доброчесність визначається як сукупність етичних принципів та норм, спрямованих на забезпечення довіри до результатів навчальної діяльності, справедливості освітнього процесу, прозорості оцінювання та поваги до інтелектуальної праці.

Академічна доброчесність є однією зі складових державної політики у сфері освіти. Відповідно до Закону України «Про освіту», вона охоплює такі принципи, як чесність, справедливість, повага, відповідальність та довіра [6].

У закладах фахової передвищої освіти академічна доброчесність відіграє особливу роль, адже є важливим елементом формування професійних компетентностей, розвитку особистісної культури та підготовки майбутніх спеціалістів до роботи у системі професійної етики.

Викладач є ключовою фігурою у формуванні культури доброчесності. Його професійна поведінка, стиль комунікації, об'єктивність у оцінюванні та вміння забезпечити академічну підтримку студентів формують етичний клімат у групі. Важливо, щоб викладачі демонстрували академічну доброчесність власним прикладом.

Сьогодні питання академічної нечесності необхідно віднести до найважливіших проблем освіти і науки України. Основною формою якого є плагіат. Важливість вирішення окресленої проблеми полягає в тому, що у вітчизняній освітянській і науковій практиці спостерігається стійка тенденція – збільшення випадків запозичення та використання з корисною метою матеріалів і досягнень. Така тенденція посилюється ресурсами інтернет, зокрема інформаційних технологій, які дають можливість привласнювати наукові та методичні тексти.

У Законі України «Про вищу освіту» (2014), у ст.69 дано чітке визначення плагіату, а саме, що «академічним плагіатом визначається оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідального посилання [3].

Результати сучасних досліджень свідчать, що хоча більшість студентів має певне уявлення про поняття академічної доброчесності, рівень сформованості практичних навичок доброчесної поведінки — невисокий. Основними проблемами є несформованість навичок академічного письма, нерозуміння сутності плагіату та недостатня мотивація до самостійної роботи.

В наш час, коли комп'ютерно-інтегровані технології розвиваються швидкими темпами, головним помічником в написанні наукових робіт виступає Інтернет.

Зокрема, в більшості це стосується студентів. З одного боку, написання наукової роботи, неможливе без включення цитат інших авторів. Але, використання чужих цитат без посилання і є справжнім плагіатом. Тому і

виникає проблема у подальшому дослідженні виникнення плагіату та можливих шляхів його усунення.

Головна проблема виявлення плагіату, полягає в тому, що більшість студентів не знають визначення поняття «плагіат», а також, як запобігти прояву плагіату. Тому, доречно дослідити визначення цього поняття.

У законі України «Про авторське право і суміжні права» [4], плагіат – це оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору.

Як зазначає О.М. Рижко, розуміння значення впливає з етимології самого слова «плагіат», яке первісно походить із латинського *plagiatus* «викрадений»

Однак, закон України «Про освіту» [5] дає визначення академічного плагіату, як оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Звичайно, поряд із питанням запобігання плагіату часто використовується поняття «академічної доброчесності», яке означає, що в процесі навчання чи досліджень, студенти, викладачі та науковці керуються, передусім, принципами чесності, чесною праці та навчання. Плагіат, списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань є неприйнятним і жодним чином не толеруються в спільноті.

Проте, академічний плагіат може проявлятися у різних формах.

На думку К. Афанасьєвої, за обсягом привласненого матеріалу, академічний плагіат може бути повний і частковий; за ступенем автентичності текстів – прямий і опосередкований. Під повним плагіатом мають на увазі навмисне привласнення авторства на твір у повному обсязі. Частковий плагіат – використання у своїх працях частин або уривків з чужих творів без зазначення імені автора чи без оформлення уривку відповідно до вимог цитування. Прямий плагіат передбачає привласнення авторства на чужий твір або його уривки, що використані без зміни. Опосередкований плагіат – привласнення авторства на чужий твір чи його уривки, що попередньо були видозмінені плагіатором. В його основі – переказ авторського тексту, те ж саме перефразування. Якщо прямий плагіат трапляється не так часто, то опосередкований є чи найпоширенішим порушенням.

Крім того, І.О. Побіженко виділяє причини, що підштовхують студентів до плагіату, які ділять на дві групи: ненавмисний і навмисний плагіат. Причини ненавмисного плагіату можна узагальнити як незнання студентами вимог, яким повинні відповідати роботи, і того, як такі вимоги виконувати.

До ключових проблем, що стримують формування культури доброчесності у закладах фахової передвищої освіти, належать:

- низька мотивація студентів до самостійного навчання;
- обмежений рівень підготовки з академічного письма;
- застосування застарілих методів оцінювання;
- легкий доступ до недоброчесних сервісів;

– відсутність системної профілактичної роботи в окремих закладах.

Проблемним аспектом є також зростання використання генеративного штучного інтелекту (ChatGPT, Gemini тощо), що сприяє новим формам академічного шахрайства. Це потребує інтеграції спеціальних інструкцій про етичне використання AI та адаптації критеріїв оцінювання.

Для виявлення плагіату у навчальних закладах використовують різне програмне забезпечення, яке буває недостатньо досконалим, довершеним. На сьогодні, Міністерство освіти і науки України ще досі збирає пропозиції стосовно кращого програмного забезпечення з виявлення плагіату.

Використання цифрових ресурсів є важливою складовою сучасного освітнього процесу. До найбільш поширених цифрових інструментів належать:

Таблиця 1 – Основні цифрові інструменти для забезпечення академічної доброчесності

Інструмент	Основні функції	Значення для доброчесності
Unicheck	Перевірка текстових робіт	Запобігання плагіату
Turnitin	Аналіз унікальності тексту	Виявлення запозичень
Google Classroom	Організація навчального процесу	Прозорість виконання завдань
Moodle	Електронні курси	Контроль активності студентів

Системи антиплагіату дозволяють зменшити кількість недоброчесних дій, а цифрові платформи — забезпечити прозорість контролю знань. Водночас поширення інструментів штучного інтелекту створює нові ризики, що потребує оновлення політик доброчесності.

Відтак, студентів необхідно вчити грамотному викладу своїх думок, правильному цитуванню й виділенню висновків інших авторів, умінню цікаво піднести матеріал.

Розглянувши вищезазначені питання можна зробити висновки, що формування культури академічної доброчесності у закладах фахової передвищої освіти — це комплексний процес, який охоплює освітньо-просвітницьку роботу, упровадження нормативної бази, діяльність педагогів та використання цифрових технологій. Лише поєднання цих елементів дозволить створити в закладі стійке етично відповідальне середовище, в якому студенти зможуть опановувати професію на основі чесності, відповідальності та поваги до інтелектуальної праці.

Бібліографічні посилання

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. – Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. – 169 с.

2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с.

3. Плагіат. Стаття в Вікіпедії. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Плагіат>

4. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. UR : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

5. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Олена ФЕДОРЦІ

*Заступник директора, викладач основ медсестринства
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Дніпровського базового медичного коледжу*

Тетяна ТРЕТЯК

*Викладач основ медсестринства
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
кандидат біологічних наук
Дніпровського базового медичного коледжу
м. Дніпро, Україна*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ВИКЛАДАЧА У СИСТЕМІ ОСВІТНІХ ЦІННОСТЕЙ

Вступ. У нашому Дніпровському базовому медичному коледжі академічна доброчесність є не лише вимогою законодавства, а й питанням професійної придатності. Адже для нас чесність здобувачів освіти – це потенційна безпека пацієнта в майбутньому. Це не просто фундаментальна педагогічна цінність, що визначає професійне обличчя викладача. Вона формує культуру взаємної довіри, відповідальності, прозорості і є тим каркасом, на якому базується якісна освіта. Закон України «Про освіту» (ст. 42) чітко вказує, що дотримання академічної доброчесності є обов'язком усіх учасників освітнього процесу, включно з педагогічними працівниками. [1].

Для викладача доброчесність — це не тільки відсутність плагіату, фальсифікацій тощо. Це щоденна робота: об'єктивність в оцінюванні, коректна комунікація, дотримання етики й така поведінка, на яку здобувачі освіти можуть рівнятися. Тому викладач є не тільки контролером, а й тим, хто власним прикладом задає стандарт академічної чесності.

Основна частина. Академічна доброчесність, як професійна компетентність викладача.

Професійна діяльність викладача у закладі фахової передвищої освіти неможлива без розуміння та практичного втілення принципів доброчесності.

Фактично, ми орієнтуємося на шість ключових цінностей, визначених Міжнародним центром академічної доброчесності (ICAI) [2].

На їхній основі має будуватися вся професійна діяльність викладача:

Чесність. Викладач має бути чесним у власній науковій та методичній роботі, не привласнюючи чужих ідей, а також чесно оцінювати знання здобувачів освіти [2].

Довіра. Це створення середовища довіри, де здобувачі освіти впевнені у прозорості та справедливості викладача, а викладач, своєю чергою, може довіряти самостійності роботи студентів [2].

Справедливість. Це єдині, прозорі та однакові для всіх правила гри – від критеріїв оцінювання до процедур оскарження [2].

Повага. Взаємна повага до думок, часу та зусиль один одного. Для викладача це також означає повагу до інтелектуальної власності колег та здобувачів освіти [2].

Відповідальність. Особиста відповідальність викладача за якість своїх лекцій, об'єктивність оцінок під час практичних занять та дотримання етичних норм [2].

Мужність. Це здатність відстоювати принципи доброчесності навіть під тиском (адміністративним, батьківським, суспільним) і сміливість визнавати власні помилки [2].

Педагогічна чесність — це професійна компетентність, яка: визначає авторитет викладача; впливає на якість навчання; формує ціннісні орієнтири здобувачів освіти; запобігає порушенням у майбутній професійній діяльності; і, що найголовніше, змушує постійно рефлексувати та самовдосконалюватися. Тобто, доброчесність є не додатковою вимогою, а ядром професійної ідентичності викладача.

Фактори, що впливають на необ'єктивність оцінювання.

Навіть високий професіоналізм не робить викладача повністю захищеним від суб'єктивних впливів. На об'єктивність оцінювання можуть впливати різні чинники.

Суб'єктивність викладача. Особисті симпатії чи антипатії, попередній досвід взаємодії, емоційний стан можуть несвідомо впливати на рішення викладача.

Нечіткі або непрозорі критерії оцінювання. Якщо здобувач освіти не розуміє, за що саме він отримав ту чи іншу оцінку, це може викликати відчуття несправедливості.

Використання лише одного методу контролю. Якщо використовувати лише один метод оцінювання (лише тест або лише усна відповідь) це може не дати повної картини засвоєних знань.

Психологічні чинники. Іноді, це про перше враження, яке складається за лічені секунди. Воно може базуватися на зовнішньому вигляді, манері говорити чи поведінці здобувача освіти.

Ще один психологічний феномен — ефект ореолу. Це коли одна яскрава риса людини (наприклад, охайний вигляд або впевнена відповідь) впливає на

загальне сприйняття. Через це викладач може переоцінювати або недооцінювати реальні знання здобувача освіти.

Також на об'єктивність оцінювання може впливати емоційний стан викладача. Втома, стрес або поганий настрій іноді роблять оцінювання більш суворим. А гарний настрій, навпаки, може призвести до поблажливості.

Зовнішній тиск на викладача з метою вплинути на оцінювання. Адміністративні, соціальні або батьківські впливи можуть спотворювати об'єктивність.

Різний рівень складності завдань для різних груп. Неоднакові вимоги до різних груп створюють нерівні умови.

Нечесна поведінка здобувачів освіти. Випадки академічної нечесності, такі як списування, плагіат чи інші форми обману, можуть спотворювати результати та ставлять під сумнів достовірність оцінювання.

Надання допомоги або створення перешкод під час оцінювання. Коли один здобувач освіти отримує додаткові підказки від викладача, а іншому навмисно ускладнюють завдання - це автоматично створює нерівні умови та робить оцінювання несправедливим.

Механізми забезпечення об'єктивності викладача.

Мінімізація суб'єктивності викладача. Щоб зменшити вплив особистих уподобань, попереднього досвіду чи емоційного стану на результати оцінювання, потрібно оцінювати за заздалегідь визначеними критеріями. Використання чек-листів, структурованих шкал — де чітко прописані критерії оцінювання, дозволяє зосереджуватися саме на змісті відповіді, а не на загальному враженні від здобувача освіти. В закладі освіти ми дотримуємося єдиних стандартів, що гарантує однаковий підхід до всіх здобувачів освіти.

Сюди ж відносимо анонімізацію робіт — коли замість прізвищ студентів застосовують коди. Взаємооцінювання або перехресне оцінювання колегами теж дозволяє отримати більш об'єктивний погляд на результат.

Також регулярне підвищення кваліфікації викладачів у сфері оцінювання та залучення колег до обговорення складних чи суперечливих випадків допомагають зменшити ризик несвідомих упереджень і посилюють об'єктивність освітнього процесу.

Запровадження чітких і прозорих критеріїв оцінювання. Об'єктивність оцінювання значно посилюється тоді, коли критерії оцінювання є зрозумілими, доступними та оприлюдненими до моменту виконання завдання. Здобувач освіти має розуміти, що саме впливатиме на кількість балів і як оцінюватиметься кожен елемент роботи. Чіткі та сталі критерії зменшують ризик того, що одні й ті самі завдання будуть оцінюватись по-різному та формують відчуття справедливості.

Важливо, щоб у закладі освіти діяли єдині стандарти, а критерії оцінювання застосовувалися однаково у всіх групах та в схожих ситуаціях. Їх варто розміщувати в електронних навчальних середовищах — таких як Google Classroom, Всеосвіта, Moodle тощо, а також пояснювати як письмово у вигляді інструкції, так і усно під час заняття. Крім того, ми пропонуємо здобувачам освіти приклади якісно виконаних робіт, типових помилок та

чітких зразків очікуваного результату. Це дає змогу краще зрозуміти вимоги, підготуватися до завдання та усвідомлено працювати над удосконаленням своїх навичок.

Така системність і прозорість роблять оцінювання передбачуваним і послідовним для всіх учасників освітнього процесу.

Зворотний зв'язок. Просто поставити оцінку – це не завжди достатньо. Потрібно пояснити здобувачу освіти, за що саме він отримав той чи інший бал, аби він проаналізував свої помилки та міг покращити результат у майбутньому.

Використання різних методів контролю знань. Щоб бачити об'єктивну та повну картину навчальних досягнень важливо поєднувати різні форми контролю, а не обмежуватися одним форматом. Комбінація усних відповідей, ситуаційних задач, тестових завдань, письмових робіт, практичних навичок чи проєктних завдань дозволяє оцінити різні види компетентностей і зрозуміти реальні знання здобувача освіти, а не лише його вміння працювати в одному типі діяльності.

Підсумковий контроль або інші комплексні підходи допомагають рівномірно перевірити як теоретичні знання, так і практичні вміння, що значно підвищує валідність оцінювання. Лише така варіативність методів робить результати більш надійними та сприяє справедливому оцінюванню кожного здобувача освіти.

Зменшення впливу психологічних чинників. Щоб мінімізувати вплив емоційного стану, першого враження, «ефекту ореолу» чи інших психологічних викривлень, оцінювання має проводитися у максимально стабільних і передбачуваних умовах. Допомагає рівномірне планування контрольних заходів та навантаження протягом семестру, щоб уникати пікових періодів перевтоми як у викладача, так і у здобувачів освіти. Чергування різних видів діяльності та застосування технік зниження стресу також сприяють більш зваженому та об'єктивному підходу.

Особливо ефективними є анонімне оцінювання письмових робіт і використання стандартизованих форм перевірки, адже вони зменшують вплив індивідуальних симпатій чи настрою викладача на остаточний результат. Критично важливо виділяти час на педагогічну рефлексію після складних ситуацій та аналізувати власні реакції, щоб розуміти, як емоційні чинники можуть впливати на оцінювання.

Усунення зовнішнього тиску на викладача. Ми захищаємось від адміністративного, соціального або батьківського впливу через формалізовані правила. Рішення про оцінку приймаємо виключно на підставі знань здобувачів освіти. Підтримка адміністрації у відстоюванні професійної незалежності є ключовим чинником довіри до системи оцінювання.

Уніфікація рівня складності завдань для різних груп. Щоб забезпечити рівні умови, необхідно застосовувати однакові за складністю завдання для груп, які навчаються за однаковою програмою. Не можна допускати ситуацій, коли одна група отримує легші завдання, а інша — складніші. Єдність вимог

формує довіру як з боку здобувачів освіти, так і з боку педагогічного колективу.

Попередження нечесної поведінки здобувачів освіти. Для забезпечення справедливості оцінювання необхідно використовувати інструменти виявлення академічної нечесності: антиплагіатні системи, прокторинг, контроль під час виконання робіт. Чіткі правила поведінки під час оцінювання, зафіксовані в положеннях закладу освіти, знижують рівень порушень. Але сам контроль не працює без просвітницької роботи, аби здобувачі освіти усвідомлювали цінність чесних результатів.

Недопущення допомоги або створення перешкод під час оцінювання. Стандартизована процедура проходження оцінювання гарантує, що кожен здобувач освіти перебуває в однакових умовах. Викладач не має права підказувати або створювати штучні труднощі — ці дії порушують принцип рівності та спотворюють реальний результат. Чітко визначений регламент проведення контролю знань мінімізує можливість суб'єктивного впливу та забезпечує прозорість.

Надання можливості повторного оцінювання у випадку впливу зовнішніх чинників. У ситуаціях, коли на результат вплинули незалежні від здобувача освіти фактори (наприклад, хвороба, стрес або непередбачувані події), ми вважаємо доцільним надати можливість повторно продемонструвати знання. Це відповідає принципам справедливості, однак має застосовуватися обережно та виважено, щоб уникнути зловживань. Це сприяє коректності результатів та зменшує ризик помилкових висновків про рівень підготовки.

Формування культури академічної доброчесності. Найефективніший механізм забезпечення об'єктивності — це створення середовища, де чесність є нормою. Регулярні просвітницькі заходи, тренінги, відкриті лекції з академічної доброчесності, робота зі студентами та викладачами формують відповідальне ставлення до оцінювання. Коли всі учасники освітнього процесу визнають цінність чесної роботи, рівень порушень зменшується, а результати оцінювання стають більш достовірними.

Доброчесність викладача у власній науковій та методичній діяльності.

Обговорення академічної доброчесності часто зводиться до контролю за здобувачами освіти, але справжній професійний розвиток починається із себе. Навіть якщо викладач не займається активною наукою, він все одно залучений до методичної роботи та потенційно до наукової діяльності (публікації, рецензування), і саме в цій площині лежать ключові виклики доброчесності, які безпосередньо впливають на його професійний рівень, а саме:

Уникнення плагіату та самоплагіату. Це не лише про запозичення у колег, але й про надмірне копіювання власних попередніх текстів у нові публікації (самоплагіат) [3]. Професійний розвиток вимагає генерації нових знань, а не тиражування старих напрацювань.

Етика співавторства. Доброчесний викладач включає у співавтори лише тих, хто зробив реальний інтелектуальний внесок у роботу. Ми не

допускаємо формального чи «почесного» авторства, коли до публікації додають людей, які фактично не брали участі в дослідженні або не виконували суттєвої частини роботи. Йдеться про ситуації, коли до авторів необґрунтовано зараховують керівників установ чи підрозділів лише через їхню посаду, або коли співавторство приписують тим, хто виконав суто технічну допомогу — оформлення, друк чи інші допоміжні дії, що не є науковим внеском [3].

Відповідальне рецензування. Коли викладач виступає рецензентом робіт колег (статей, дисертацій, методичок), він має бути об'єктивним, неупередженим та конструктивним. Писати відгук «для галочки», не провівши нормальної експертизи — це неприпустимо, оскільки лише шкодить автору і знецінює сам процес рецензування [3].

Так само грубим порушенням є використання ідей із роботи, яку викладач рецензує, до її офіційної публікації. Це не лише неетично, а й підриває довіру між колегами та ставить під сумнів саму суть академічної доброчесності [3].

Прозорість у методичній роботі. Створюючи навчальні програми чи методичні посібники, викладач зобов'язаний коректно посилатися на всі використані джерела. Видавати компіляцію чужих матеріалів за власну унікальну розробку — це прояв недоброчесності [3].

Зрештою, робота над цими аспектами — написання чесних статей, повага до співавторів, якісне рецензування — і є справжнім професійним розвитком, який згодом транслюється і на роботу зі здобувачами освіти.

Роль викладача у формуванні культури доброчесності здобувачів освіти.

Саме ми відіграємо визначальну роль у тому, як здобувачі освіти сприймають і засвоюють принципи академічної доброчесності. Саме щоденна поведінка педагога задає тон усій освітній взаємодії та формує той етичний простір, у якому навчаються здобувачі освіти.

Культура доброчесності формується не лише через вимоги, а насамперед через послідовний і зрозумілий приклад викладача. Наші інструменти — це прозоре пояснення критеріїв оцінювання, відкритий діалог щодо можливих труднощів, навчання правильному оформленню посилань і використанню джерел, а також заохочення до самостійної роботи та розвитку критичного мислення.

Коли здобувач освіти бачить, що викладач неухильно дотримується власних правил, справедливо оцінює та відкрито обґрунтовує свої рішення, академічна доброчесність перестає бути для нього суто формальною вимогою. Вона сприймається як природна частина професійної етики та необхідна умова майбутньої фахової діяльності.

Висновки. Академічна доброчесність є не просто вимогою, а практичним інструментом професійного розвитку викладача. Вона визначає якість оцінювання, культуру взаємодії та загальний рівень освітнього процесу.

Роль викладача у формуванні культури доброчесності надзвичайно важлива. Це не просто контроль чи покарання, а щоденна чесність у власній роботі, як педагогічній, так і науковій.

Коли викладач дотримується принципів доброчесності — від спілкування та об'єктивного оцінювання до етики власних публікацій — він стає живим прикладом для здобувачів освіти. Його особиста практика, стандартизація критеріїв і використання різноманітних методів оцінювання створюють середовище, де чесність стає нормою, а не вимогою.

Таким чином, викладач стає носієм цінностей доброчесності, а його особиста практика — моделлю поведінки для здобувачів освіти. Саме так студенти вчаться цінувати та застосовувати принципи доброчесності у власній професійній діяльності.

Бібліографічні посилання

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page#Text> (дата звернення: 15.11.2025).

2. The Fundamental Values of Academic Integrity / International Center for Academic Integrity (ICAI). 3rd ed. URL: https://wordpress.kpu.ca/authenticassessment/files/2022/05/20019_ICAI-Fundamental-Values_R11.pdf (дата звернення: 15.11.2025).

3. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5.09.2017 р.): лист Міністерства освіти і науки України від 23.10.2018 р. № 1/9-650. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf> (дата звернення: 15.11.2025).

Людмила ШУМІХІНА

викладач іноземних мов

спеціаліст вищої категорії

Дніпровського фахового коледжу залізничного

транспорту та транспортної інфраструктури

м. Дніпро, Україна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА

В умовах сучасного розвитку освіти в Україні питання академічної доброчесності набуває особливої ваги, адже саме вона є фундаментом якісної підготовки здобувачів освіти. Незважаючи на впровадження стандартів академічної етики, у практиці підготовки здобувачів освіти продовжують фіксуватися факти плагіату, фальсифікації результатів досліджень, несанкціонованого використання чужих ідей, що свідчить про недостатнє

усвідомлення майбутніми фахівцями суті й значення академічної доброчесності.

Стає надзвичайно важливою проблема формування академічної доброчесності саме як професійної компетентності фахівців, яка має бути інтегрована в освітній процес і сприяти вихованню відповідального ставлення до навчання, наукової діяльності та майбутньої професійної практики. Таким чином, постає необхідність комплексного вивчення проблеми формування академічної доброчесності як невід'ємного елементу професійної підготовки майбутніх фахівців у сучасному закладі освіти.

Академічна доброчесність є необхідною основою для формування основних найбільш затребуваних компетентностей XXI століття: вміння вирішувати складні завдання, критичного мислення, емоційного інтелекту, креативності, когнітивної гнучкості, комунікації та співробітництва [1].

Всі громадяни мають право на освіту згідно статті 53 Конституції України [2]. Держава забезпечує доступ до освіти – дошкільної, повної загальної освіти, професійно-технічної та вищої освіти як в державних так і в комунальних закладах, різних форм навчання та надання стипендій та пільг для здобувачів освіти [3].

Особливо наголошується на необхідності створення атмосфери академічної доброчесності в кожному освітньому закладі, що передбачає розуміння всіма учасниками освітнього процесу сутності академічної доброчесності та необхідності дотримання її принципів [4].

Освіта є основою розвитку кожної людини та запорукою розвитку суспільства. Метою освіти є розвиток кожної людини як особистості, значимості для суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих, фізичних здібностей, формування цінностей, які необхідні для самореалізації, виховання громадян, які свідомо йдуть до свого вибору, бути корисними для суспільства [3].

На мій погляд, для того щоб, академічна доброчесність формувалася в закладах освіти можна запровадити такі методи як:

- Кожен здобувач освіти та викладачі повинні дотримуватися академічної доброчесності, бути ознайомленими з принципами академічної доброчесності для освітнього процесу.

- Можна в кожному навчальному закладі запровадити заняття, лекції, семінари з виховання академічної доброчесності. Виховувати академічну доброчесність в закладах освіти є дуже складним процесом, що вимагає відповідної підготовки від усіх учасників. Викладачі та здобувачі освіти однаково повинні бути – чесними та справедливими по відношенню один до одного. Викладачі повинні бути прикладом – демонструвати приклад дотримання академічної доброчесності в своїй діяльності. Це дасть можливість здобувачам освіти зрозуміти, що академічна доброчесність є важливим показником.

Як же повинні дотримуватися доброчесності в закладах освіти здобувачі освіти?

– Здобувачі освіти повинні в закладах освіти самостійно виконувати завдання;

– Вказувати посилання на джерела інформації, якщо під час виконання завдань використовувались якісь ідеї, розробки, твердження;

– Дотримуватися норм закону про авторське право;

– Надавати правдиву інформацію про результати своєї навчальної діяльності, використані методи досліджень та джерела інформації. В закладах освіти повинен проводитися контроль за дотриманням академічної доброчесності, та вчасно виявляти її порушення. Це допоможе попередити випадки порушення та забезпечити справедливість проведення навчального процесу.

В свою чергу педагогічні працівники теж повинні дотримуватися академічної доброчесності:

– Об'єктивно, правдиво оцінювати знання здобувачів освіти;

– Надавати правдиву інформацію про методи дослідження та їх результати, використовувати додаткові джерела інформації та свою власну педагогічну діяльність;

– Контролювати дотримання доброчесності здобувачами освіти;

– Дотримуватися норм законодавства про авторське право;

– Посилатися на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, відомостей.

Академічна доброчесність базується на згоді всіх учасників академічного процесу дотримуватися правил та виконувати покладені на них обов'язки. Бувають випадки коли виникають непорозуміння між викладачами та здобувачами освіти, які призводять до взаємної неприязні. Академічна доброчесність є важливою складовою освіти— як з боку викладача, так і здобувача освіти.

Отже, академічна доброчесність – це чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність, мужність.

Чесність є незамінною основою викладання, навчання, а також необхідною передумовою для реалізації довіри, справедливості, поваги та відповідальності.

Довіра розвивається на основі та при умові визначення і закріплення чесності як цінності. Довіра накопичується та росте з часом і досвідом, опираючись швидше на дії, аніж на слова.

Справедливість є незамінним чинником формування етичних спільнот. Доброчесні академічні спільноти встановлюють чіткі та прозорі очікування, стандарти і практики для забезпечення справедливості у стосунках і взаємодії між викладачами, здобувачами та співробітниками адміністрації.

Повага в академічних спільнотах є взаємною і вимагає прояву поваги до себе та до інших. Доброчесні академічні спільноти цінують, поважають і приймають різноманітність думок та ідей.

Відповідальність за дотримання та відстоювання цінностей доброчесності є одночасно і особистим обов'язком, і спільною справою.

Мужність – це швидше не цінність, а якість, або здатність діяти за власними принципами та переконаннями. Для створення та підтримання доброчесних академічних спільнот потрібно більше, ніж просто вірити в фундаментальні цінності. Трансформація цінностей від розмов про них до відповідних дій, їхнє відстоювання в умовах тиску і труднощів потребує рішучості, цілеспрямованості і мужності. Підвищення рівня академічної доброчесності повинно бути найвищим пріоритетом в закладах освіти.

Підсумовуючи слід зазначити, що академічна доброчесність є невіддільною частиною професійного розвитку викладача, оскільки вона формує його репутацію, забезпечує довіру до результатів роботи, стимулює науковий розвиток, а також сприяє підвищенню якості освіти та суспільного авторитету закладу. Для професійного розвитку викладач має не лише сам дотримуватися принципів доброчесності (чесність, справедливість, повага, відповідальність), але й формувати відповідну культуру серед здобувачів освіти, що включає самостійність у виконанні завдань та коректне цитування.

Бібліографічні посилання:

1. 10 ключових навичок до 2020-го. URL: https://www.eduget.com/news/10_klyuchovix_navichok_do_2020-go-907
2. Конституція України ст. 53 https://kodeksy.com.ua/konstitutsiya_ukraini/statja-53
3. Закон України «Про освіту» [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19_95 DOI](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19_95_DOI) <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-34>
4. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>

СЕКЦІЯ II **«ІНСТРУМЕНТИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ»**

Вікторія КІСІЛЬ

викладач економічних дисциплін

спеціаліст вищої категорії

Дніпровського фахового коледжу енергетичних

та інформаційних технологій

м.Дніпро, Україна

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ВИКОНАННІ КУРСОВИХ РОБІТ(ПРОЄКТІВ)

Велику увагу в нашому закладі освіти (ДФКЕІТ) приділяється тематиці академічної доброчесності, її дотримання педагогічними працівниками та здобувачами освіти усіх спеціальностей. Здійснено колосальну роботу з розробки, опрацювання та створення нормативної документації з академічної доброчесності, яка з різних боків у своїй взаємодії забезпечує належне дотримання усіх норм та вимог законодавства з цього питання в освітньому процесі. Для ознайомлення нормативна документація викладена в закладці «Здобувачам освіти» та «Викладачам» сайті коледжу. [1]

Також педагогічною радою протокол №8 від 07.07.2023 р. затверджене «ПОЛОЖЕННЯ про виконання курсових робіт (проєктів) у Дніпровському фаховому коледжі енергетичних та інформаційних технологій та Курахівській філії Дніпровського фахового коледжу».

Основними принципами, що реалізуються під час виконання КП/КР, є науковість та практична спрямованість навчання.

Пояснювальна записка та індивідуальне завдання є обов'язковими складовими частинами курсового проєкту. КП/КР передбачає оцінювання компетентностей та результатів навчання здобувача освіти, повинні бути актуальними та мати практичну цінність.

Тематика КП/КР на кожен навчальний рік розробляється викладачами випускових циклових комісій з освітніх компонентів відповідно до навчального плану підготовки здобувачів фахової освіти та затверджується на засіданні випускової циклової комісії. [2]

ЦК економічних дисциплін має свій перелік курсових робіт (проєктів), які передбачені ОПП «Економіка підприємства» (рис.1).

Рисунок 1 – Курсові роботи (проекти) з освітніх компонент (дисциплін)
Джерело : складено автором

Керівник КП/КР:

- розробляє теми КП/КР, подає їх на розгляд та затвердження випускової циклової комісії;

- організовує вибір здобувачами освіти відповідної теми КП/КР;

- надає здобувачу освіти рекомендації щодо опрацювання необхідних джерел інформації (нормативних і довідкових матеріалів, наукових видань) за темою КП/КР тощо;

- допомагає здобувачу освіти скласти календарний план виконання КП/КР,

- затверджує та контролює його реалізацію;

- проводить вступне заняття, консультування здобувачів освіти за всіма питаннями КП/КР і забезпечує здобувачів освіти необхідними методичними розробками за рахунок часу, відведеного навчальними планами на курсове

- проектування з даного проекту.

Консультації з курсового проектування групові або індивідуальні проводяться згідно з розкладом, складеним навчальною частиною.

Також керівник КП/КР:

- здійснює загальне керівництво КП/КР і несе відповідальність за наявність у роботі помилок системного характеру;

- проводить систематичні консультації, перевіряє виконання КП/КР частинами або загалом;

- готує відгук на КП/КР здобувача освіти та несе відповідальність за його об'єктивність;

- допомагає голові випускової циклової комісії перевірити структурний елемент КП/КР на рівень унікальності;

- бере участь у роботі комісії під час захисту КП/КР, керівником яких він є.

В свою чергу здобувач освіти:

- своєчасно обирає тему КП/КР з переліку, запропонованого керівником, або пропонує власну тему з необхідним обґрунтуванням доцільності її розроблення і можливості виконання;

- складає та узгоджує з керівником календарний графік виконання КП/КР з урахуванням трудомісткості розділів, необхідності перевірки матеріалів керівником та своєчасного подання КП/КР до захисту; дотримується цього графіка;

- реалізує методичні вказівки керівника щодо виконання та оформлення структурних елементів КП/КР;

- використовує інформаційну та матеріальну базу бібліотеки, інших навчальних кабінетів та лабораторій Коледжу для проведення досліджень за темою КП/КР;

- самостійно або за допомогою керівника обирає варіанти розв'язання поставлених в роботі завдань;

- дотримується вимог академічної доброчесності, зокрема недопущення плагіату, фальсифікації результатів тощо;

- подає скаргу або апеляцію щодо порушення своїх прав у встановленому порядку.

Завершальним етапом виконання КП/КР є їх перевірка та захист.

Остаточний варіант КП/КР та звіт подібності за результатами перевірки на

унікальність подаються керівнику за 7 днів до встановленого терміну захисту

для написання відгуку.

У відгуку керівник зазначає позитивні аспекти КП/КР, визначає недоліки, розкриває ступінь самостійності формулювання основних положень та висновків, їх практичну цінність, а також робить висновок щодо допуску КП/КР до захисту.

Рекомендовані показники оригінальності текстів для структурних елементів КП/КР здобувачів освіти наступні:

- понад 60% – текст вважається оригінальним (висока унікальність), робота допускається до захисту або опублікування;

- від 50% до 59% – оригінальність задовільна (середня унікальність), слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела;

- від 30% до 49% – оригінальність незадовільна (низька унікальність), слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки;

- менше 30% – оригінальність незадовільна (низька унікальність), слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела, робота відхиляється без права подальшого розгляду.

Після внесених автором необхідних виправлень процедура перевірки академічного тексту на наявність плагіату проводиться повторно.

Якщо академічний текст не є оригінальним, КП/КР повертається автору без

можливості її повторного подання на перевірку (ступінь унікальності менше 10%).

Академічний плагіат є одним із видів порушення академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
 - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
 - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
 - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.
- [2]

КП/КР підлягає перевірці на рівень академічного плагіату за допомогою визначеного коледжем програмного продукту (Plag.ua). За результатами перевірки формуються довідки про рівень запозичень (звіт подібності) у роботі.

Рекомендації здобувачам стосовно академічної доброчесності та корисних сервісів, які знаходять ІІІ в написаних текстах представлено на сайті ЦК економічних дисциплін :

1. Smodin.io - цей безкоштовний сервіс гроза студентів і рятівник викладачів. Просто вставляєте текст та отримуєте вердикт: «ваш» текст чи «ІІІ-шний».

2. Justdone.ai - цей сервіс нагадує суворого викладача, який не має жодних поблажок, особливо для текстів англійською. Якщо хочете знати, скільки ботів у вас сиділо під час написання – це до нього!

3. Grammarly. AI Detector - це дружній і розумний сервіс, але халтури не пробачає. Ідеально підходить для копірайтерів, які мріють сховати свої секрети написання з натяком на ІІІ.

4. Originality.ai - знає, як вирахувати навіть найбільш «захований» ІІІ-текст. Прийдеться до вподоби під час перевірки текстів для сайтів та блогів.

5. Brandwell.ai - це простий, швидкий та безкоштовний сервіс. Кидайте в нього навіть цілі документи, і він миттєво розбере їх на частини. [3]

У КП/КР не повинно бути будь-яких різновидів плагіату, зокрема: привласнення авторства, внесення в запозичене жодних змін та без належного оформлення цитування; копіювання чужих матеріалів у свою кваліфікаційну роботу без представлення поєднання власних та запозичених аргументів без належного цитування, прихованого некоректного запозичення, самоплагіату, парафразування та компіляції.

Перевірку КП/КР на рівень академічного плагіату здійснює здобувач освіти під керівництвом викладача який є керівником КП/КР. Керівник отримує Заяву щодо самостійності виконання письмової роботи та звіт відповідного програмного продукту перевірки та оформлює Довідку про результати комп'ютерної перевірки на унікальність роботи.

Виконані електронні КП/КР зберігаються у електронному репозитарію коледжу групуються за відповідними ОПП згідно «Положення про репозитарій Дніпровського фахового коледжу енергетичних та інформаційних

технологій, затвердженого педагогічною радою протокол № 01 від 31.08.2023 р. Це Положення є складовим елементом системи внутрішнього забезпечення якості освіти Коледжу, яка передбачає ефективну систему запобігання та виявлення порушень академічної доброчесності в академічних текстах учасників освітнього процесу в Коледжі. [4]

Положення розміщується в електронному Реєстрі основної діючої нормативної бази системи забезпечення якості освіти, що є складовою розділу публічної інформації офіційного сайту Коледжу.

Академічні тексти здобувачів освіти (кваліфікаційні/курсів роботи(проекти)), які попередньо пройшли перевірку на дотримання академічної доброчесності за допомогою відповідного програмного забезпечення, повинні бути подані до циклової комісії в електронному вигляді не пізніше ніж за 1день до строку закінчення терміну, відведеному згідно з графіком освітнього процесу Коледжу. Файли завантажують у форматі PDF, в термін до 10 днів після дати їх захист, у відповідні папки створені у хмарному сховищі корпоративного робочого простору Google Workspace.

Адміністратор Репозитарію, яким є навчально-методичний кабінет, архівує академічні тексти педагогічних працівників та здобувачів освіти на підставі згоди учасників освітнього процесу, наданої ними шляхом підписання Декларації про дотримання академічної доброчесності та корпоративної етики, яка підписується учасниками освітнього процесу та є свідченням про їх ознайомлення із нормами Кодексу академічної доброчесності Коледжу, Кодексу академічної доброчесності ДФКЕІТ та іншими внутрішніми нормативними документами Коледжу, які регламентують систему дотримання корпоративної етики, академічної доброчесності Коледжу та порядок перевірки академічних текстів учасників освітнього процесу на дотримання академічної доброчесності.

Тому процес дотримання академічної доброчесності при написанні КР/КП є важливим та багатограним для оцінки якості в освітньому середовищі.

Бібліографічні посилання :

1. Сайт ДФКЕІТ. URL: <https://surl.li/cvgfwj>
2. Положення про виконання курсових робіт (проектів) у Дніпровському фаховому коледжі енергетичних та інформаційних технологій та Курахівській філії Дніпровського фахового коледжу енергетичних та інформаційних технологій. URL: <https://surl.li/ovoqju>
3. Сайт циклової комісії ДФКЕІТ. URL: <https://surl.li/mfyzxd>
4. Положення про репозитарій у Дніпровському фаховому коледжі енергетичних та інформаційних технологій. URL: <https://surl.li/mbzxzd>

Михайло КОВАЛЬЧУК
здобувач освіти
Дніпровського фахового коледжу
радіоелектроніки
м. Дніпро, Україна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ЇЇ ТРАНСФОРМАЦІЯ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Актуальність проблеми. Академічна доброчесність, що традиційно базується на принципах чесності, довіри та поваги до інтелектуальної власності, сьогодні опинилася перед безпрецедентним викликом.

Поява та стрімка демократизація потужних генеративних моделей штучного інтелекту докорінно змінюють освітній ландшафт. Ці технології, здатні створювати унікальний текст, аналізувати дані та писати програмний код, розмивають фундаментальне поняття авторства. Те, що раніше вимагало годин когнітивних зусиль, тепер може бути згенеровано за лічені хвилини. Ця нова реальність вимагає від освітньої спільноти негайного та глибокого переосмислення як самих правил доброчесності, так і методів викладання. Необхідно проаналізувати нові форми академічного шахрайства та знайти шляхи для збереження цінності справжнього навчання.

Головна загроза полягає у так званому «синтетичному плагіаті», коли здобувач освіти видає згенерований машиною текст за власний. На відміну від класичного копіювання, такий контент є технічно унікальним і не має прямих збігів з існуючими джерелами. Це робить традиційні програмні засоби для виявлення плагіату практично неефективними. Більше того, штучний інтелект здатний до глибокого перефразування, миттєво переписуючи запозичені ідеї до невпізнання. Ця легкість отримання «готового продукту» створює величезну спокусу, особливо для здобувачів освіти, які відчують брак часу чи мотивації.

Стан опрацювання проблеми свідчить про глибоке осмислення сутності принципів академічної доброчесності в контексті сучасної освіти, що переконливо відображено у наукових працях провідних вітчизняних дослідників, таких як І. Горбенко, С. Горчинський, В. Гришко, Б. Киричук, С. Паламар, М. Софілканич, М. Науменко та ін.

Метою роботи є визначення та аналіз соціальних детермінант академічної доброчесності, а також окреслення шляхів формування сприятливого освітнього середовища, яке підтримує чесну, відповідальну та етичну поведінку здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. Проблема ускладнюється тим, що технології виявлення штучним інтелектом згенерованого контенту є вкрай ненадійними. Вони часто помиляються, маркуючи автентичні студентські роботи як машинний текст, і навпаки. Це створює небезпечну ситуацію, де викладач не може доказово звинуватити здобувача освіти, покладаючись лише на такий інструмент. Виникає етична дилема: як оцінювати роботу, не маючи

впевненості у її походженні? Покладання на технологічний контроль виявляється програвною стратегією.

Наслідки недоброчесного використання штучного інтелекту виходять далеко за межі простого обману при оцінюванні. Коли здобувачі освіти делегують штучному інтелекту виконання завдань, вони втрачають можливість розвивати ключові навички. Критичне мислення, здатність структурувати аргументи, синтезувати інформацію та долати інтелектуальні труднощі, залишаються нерозвиненими. Освіта ризикує перетворитися на формальність, де цінується не знання, а вміння правильно сформулювати запит до нейромережі.

Окрім того, штучний інтелект схильний до «галюцинацій» – генерування переконливих, але абсолютно неправдивих фактів чи джерел. Непереверене використання таких даних підриває саму суть наукового дослідження.

Адаптація до цих умов вимагає фундаментальних змін у підходах до викладання та оцінювання. Повна заборона штучного інтелекту є нереалістичною, оскільки цей інструмент вже інтегрований у професійне середовище, до якого готують здобувачів освіти. Натомість заклади освіти мають терміново оновити свої кодекси доброчесності. Необхідно чітко розмежувати, де штучний інтелект є припустимим помічником (наприклад, для пошуку ідей, коректури граматики), а де його використання є грубим порушенням.

Відкритість у зазначенні використання штучного інтелекту, перевірка достовірності інформації та критичне мислення стають основою сучасної наукової культури. Штучний інтелект не замінює творчості людини, а лише підсилює її, якщо використовується відповідально [1].

Найефективнішою відповіддю є зміна «дизайну» навчальних завдань. Есе та реферати, що вимагають простого викладу відомої інформації, стають найбільш вразливими. На перший план мають вийти завдання, що вимагають унікального людського внеску. Це може бути аналіз на основі особистого досвіду, рефлексія, проєктна робота в команді, або створення завдань, прив'язаних до актуальних локальних проблем. Усні іспити, дебати та захисти робіт у реальному часі також дозволяють надійно оцінити справжні знання здобувачів освіти. Деякі викладачі йдуть іншим шляхом, інтегруючи штучний інтелект в освітній процес: наприклад, пропонуючи здобувачам освіти критикувати згенеровану штучним інтелектом відповідь або використати його як «співрозмовника» для мозкового штурму тощо.

Штучний інтелект не скасовує академічну доброчесність, але він змушує нас повернутися до її першоджерел. Справжня цінність освіти полягає не в здатності відтворювати інформацію, а в умінні її осмислювати, критично аналізувати та створювати на її основі нове знання. Епоха штучного інтелекту вимагає від викладачів стати наставниками, які допомагають розвивати саме ці унікальні людські компетенції. Замість того, щоб зосереджуватися на «полюванні» за недоброчесними здобувачами освіти, освітня система має культивувати внутрішню мотивацію та етичну відповідальність. Таким чином,

технологічний виклик стає стимулом для гуманізації освіти, де в центрі уваги опиняється розвиток мислення, а не просто запам'ятовування фактів.

Соціальна взаємодія між здобувачами освіти та викладачами визначає не лише академічну успішність, а й формування етичних цінностей. Регулярні обговорення правил доброчесності, спільна робота над проектами та кейсами сприяють розвитку взаємоповаги та довіри. Водночас відсутність підтримки та комунікації може посилювати схильність до академічного шахрайства.

Академічна доброчесність є особливо важливим питанням в умовах дистанційного навчання в Україні й, відповідно, активного використання різних цифрових ресурсів учасниками освітнього процесу. Саме академічна доброчесність є гарантом підготовки конкурентоспроможного фахівця, тому питання якості освіти й академічної культури є актуальним [2].

Індивідуальні цінності здобувачів освіти формуються під впливом як особистісних характеристик, так і соціального середовища. Високий рівень самооцінки, розвинене критичне мислення та мотивація до навчання корелюють з дотриманням академічної доброчесності. На противагу, низька самооцінка або страх перед невдачею підвищують ризики порушень.

Важливим елементом є вплив викладачів. Коли здобувачі освіти старших курсів демонструють дотримання етичних стандартів, здобувачі освіти молодших курсів частіше наслідують позитивну поведінку. Проте якщо в студентському середовищі існують моделі успіху через обман чи списування, такі практики швидко закріплюються як соціальна норма.

Соціальні медіа та цифрові платформи формують нові моделі поведінки. Легкий доступ до готових робіт або генеративних інструментів штучного інтелекту може стимулювати академічне шахрайство. Водночас правильне використання цифрових ресурсів розширює освітні можливості та сприяє розвитку самостійного мислення. Значну роль відіграє фінансова та матеріальна підтримка здобувачів освіти. Недостатнє забезпечення або високі вимоги без відповідних ресурсів можуть спонукати до пошуку швидких шляхів виконання завдань.

Чіткі правила, кодекс честі, система заохочень і санкцій створюють передумови для формування культури доброчесності. Відсутність структурованих правил або їх непослідовне застосування знижує довіру здобувачів освіти до закладу освіти.

Висновки. Соціальні детермінанти академічної доброчесності включають комплекс факторів: освітнє середовище, групові норми, позицію викладачів, культурні цінності, цифрові технології, соціальну підтримку та фінансові умови здобувачів освіти. Груповий тиск, вплив здобувачів освіти старших курсів, очікування родини та суспільства значно впливають на поведінку здобувачів освіти та формування їхніх ціннісних орієнтирів.

Бібліографічні посилання

1. Академічна доброчесність в епоху штучного інтелекту. URL: <https://surl.li/twcjun> (дата звернення 10.11.2025).

2. Горчинський С. В., Софілканич М. І., Горбенко І. Ф. Якість української освіти й академічна доброчесність : вплив застосування штучного інтелекту. Академічні візії. Вип. 20. 2023. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/407/380> (дата звернення 14.11.2025).

Ірина КОСТЮЧЕНКО

викладач економічних дисциплін

спеціаліст вищої категорії

викладач-методист

Дніпровського транспортно-економічного

фахового коледжу

м. Дніпро, Україна

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОТІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Академічна доброчесність у сучасному освітньому середовищі є не лише важливою нормою поведінки, а й фундаментальним принципом функціонування всієї системи освіти. Вона визначає якість знань, довіру до результатів навчання, гідність освітнього процесу та рівень професійної відповідальності кожного його учасника. Підтримка доброчесності є умовою існування автентичної наукової культури, у якій ідеї, методи, результати й висновки мають походження, що може бути перевірене, підтверджене й обґрунтоване. У контексті глобалізації та підвищених вимог до освітніх стандартів академічна доброчесність постає фактором конкурентоспроможності закладу освіти, формуючи його репутацію в міжнародному академічному просторі.

Поняття академічної доброчесності охоплює комплекс норм і правил, спрямованих на забезпечення чесної поведінки під час навчальної, наукової та професійної діяльності. Такі норми ґрунтуються на принципах чесності, відкритості, поваги до інтелектуальної власності, справедливості, відповідальності та довіри. Дотримання цих принципів створює умови, за яких результати досягаються власними зусиллями, а будь-які форми академічного обману визнаються неприйнятними. Консолідація низки підходів не лише підвищує рівень освітнього процесу, а й формує у студента або дослідника відповідальне ставлення до знань як до суспільної цінності.

В Україні питання інтелектуальної власності, дотримання норм та принципів академічної доброчесності регулюються низкою законів, а саме:

- Закон України «Про авторське право і суміжні права»
- Закон України «Про освіту», стаття 42
- Закон України «Про вищу освіту»

Відповідно до Закону України «Про освіту», академічна доброчесність являє собою сукупність етичних принципів та визначених законом правил,

якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової або творчої діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових чи творчих досягнень [1].

Важливо також враховувати етичний вимір академічної взаємодії. Освітній процес передбачає взаємоповагу, доброзичливість і толерантність між викладачами та студентами. Доброчесність проявляється не лише у правильному цитуванні чи відсутності обману, а й у культурі академічного діалогу, де аргументи мають більше значення, ніж статус чи авторитет учасника дискусії. Повага до різних точок зору, відкритість до конструктивної критики та готовність визнавати помилки створюють умови для реального розвитку мислення, без якого неможливе якісне навчання чи дослідження.

В освітньому середовищі дедалі більшої ваги набуває формування цілісної політики академічної доброчесності на рівні закладу освіти. Така політика повинна охоплювати створення кодексів доброчесності, прописування процедур вирішення спірних ситуацій, визначення системи відповідальності за порушення та створення педагогічних інструментів, що мінімізують можливість недоброчесної поведінки. Ефективною є практика регулярного інформування студентів щодо правил, вимог та наслідків порушень, а також проведення тренінгів і курсів із написання академічних текстів, культури посилання на джерела та методології досліджень.

Одним з ключових методів підтримання академічної доброчесності є створення чіткої нормативно-правової бази на рівні закладу освіти. Така база зазвичай включає кодекс честі, положення про академічну доброчесність, процедури внутрішнього контролю, затверджені форми відповідальності для студентів і викладачів, а також механізми оскарження та перегляду рішень. Наявність формалізованих правил створює умови для передбачуваності й справедливості, а також дозволяє уникати суб'єктивізму під час вирішення академічних спорів. Проте самі по собі документи не гарантують доброчесності; вони набувають сили лише тоді, коли активно впроваджуються, регулярно переглядаються й підтримуються всією академічною спільнотою.

Важливу роль відіграють цифрові інструменти для виявлення плагіату, фабрикації та фальсифікації. Системи перевірки текстів на збіги, такі як Unicheck, PlagiarismCheck та інші, дозволяють у режимі реального часу виявляти випадки неправомірних запозичень. Їх ефективність полягає не лише у виявленні порушень, а й у тому, що вони формують у студентів розуміння необхідності самостійного написання текстів і коректного цитування, бо навіть заміна літер одного алфавіту іншим призведе до виникнення сигналу стосовно порушень академічної етики.

StrikePlagiarism пропонує для закладів освіти гнучкі корпоративні тарифні плани, які можуть будуватися за кількома моделями розрахунку, а саме за кількістю користувачів, за кількістю документів або за кількістю сторінок, що дає можливість навчальним закладам обирати оптимальний підхід відповідно до масштабів й структури освітнього процесу. Вартість

доступу зазвичай визначається індивідуально, але орієнтовні ціни, наведені на офіційному сайті, становлять приблизно від 0,8 до 2,5 дол. США або євро за одного користувача, від 2 до 5 дол. США за один документ або від 0,03 до 0,10 дол. США за сторінку тексту, причому остаточна сума залежить від кількості акаунтів, обсягу перевірок, строку контракту та підключених додаткових модулів. Для закладів освіти важливим є те, що StrikePlagiarism надає повний функціонал для підтримки академічної доброчесності: автоматизовану перевірку на плагіат, аналіз перефразування, виявлення перекладеного плагіату, інструменти для порівняння робіт студентів, індивідуальні кабінети користувачів. Окремі сервіси, такі як модуль визначення текстів, згенерованих штучним інтелектом, розширена база даних для порівняння чи доступ до міжнародних каталогів наукових робіт, можуть оплачуватися додатково й суттєво впливати на ціну. Під час укладання договору університету важливо враховувати валюту розрахунків, можливі знижки при великих обсягах, наявність локальної технічної підтримки, вимоги до зберігання даних, обмеження за розміром документів і якість роботи сервісу з українською мовою [2].

Суттєвим методом підтримки академічної доброчесності є розвиток інформаційної та академічної грамотності здобувачів освіти. Студенти часто допускають порушення не через свідому недоброчесність, а через недостатнє розуміння того, що таке коректне цитування, як працює інтелектуальна власність і чому важливо дотримуватися наукових стандартів. Запровадження навчальних курсів з академічного письма, стилістики, роботи з джерелами, основ авторського права та методології наукових досліджень сприяє формуванню навичок, які запобігають неусвідомленим порушенням. Крім того, регулярні тренінги для викладачів, спрямовані на підвищення їхньої компетентності у сфері доброчесності, дозволяють забезпечити єдині стандарти оцінювання й реагування на випадки недоброчесної поведінки.

Система оцінювання також є важливим інструментом підтримання доброчесності. Коли завдання побудовані таким чином, що їх важко виконати через механічне копіювання, мотивація до списування або плагіату суттєво зменшується. Університети все частіше впроваджують автентичне оцінювання, яке передбачає виконання студентами завдань, що ґрунтуються на реальних ситуаціях, аналізі кейсів, критичному мисленні, власних дослідженнях або практичних проєктах. Такий підхід стимулює творчість, глибоке опрацювання матеріалу та індивідуалізацію відповідей, унеможливорюючи просте копіювання з відкритих джерел. Крім того, варіювання умов проведення контрольних робіт, використання індивідуальних завдань і додаткових усних захистів результатів знижує ризики сторонньої допомоги або автоматизованого списування.

Прозорість та відкритість процедур є ще одним дієвим методом підтримання доброчесності. Коли студенти чітко розуміють, як саме проходить оцінювання, які критерії застосовуються, у які терміни можна оскаржити рішення, яким чином здійснюється перевірка на плагіат і як розглядаються порушення, рівень довіри до закладу освіти суттєво зростає.

Прозорість створює відчуття справедливості й передбачуваності, що є основою внутрішньої мотивації до дотримання правил. У свою чергу, викладачі отримують можливість працювати в умовах чітко визначених процедур, що мінімізує ризики необґрунтованих звинувачень або тиску з боку студентів [3].

Формування етичної культури академічної спільноти є одним із найбільш довгострокових, але водночас найефективніших методів підтримки доброчесності. Етична культура ґрунтується на взаємній повазі, діалозі, спільних цінностях та особистому прикладі викладачів. Коли студенти бачать, що викладач чесно оцінює роботи, не допускає корупції, визнає помилки й дотримується принципів об'єктивності, вони природно переймають таку модель поведінки. Водночас культура взаємної відповідальності створює атмосферу, у якій плагіат або списування розглядаються не як дрібне порушення, а як загроза спільному академічному простору. Символічні інструменти, такі як підписання кодексу честі, проведення Днів доброчесності або участь у міжнародних ініціативах, підсилюють значення академічної етики й перетворюють її на видиму частину ідентичності закладу.

У підсумку можна сказати, що підтримання академічної доброчесності не обмежується використанням одного інструменту чи методу. Це багатовимірний процес, який охоплює нормативне регулювання, педагогічні підходи, технологічні рішення, розвиток етичної культури та забезпечення справедливості у всіх аспектах академічного життя. Лише поєднання формальних і неформальних механізмів здатне забезпечити сталий розвиток академічної доброчесності, що в кінцевому підсумку зміцнює якість освіти, підвищує довіру до наукових результатів і формує відповідальних професіоналів, готових діяти чесно та ефективно у своїй сфері діяльності.

Бібліографічні посилання

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Офіційний веб-сайт StrikePlagiarism.com [Електронний ресурс] – <https://strikeplagiarism.com/ua/>
3. Філіпенко Л. В., Думанський О. В., Козак О. В. Академічна доброчесність в науковому та освітньому середовищі закладів освіти України: погляд крізь призму наявності штучного інтелекту. Академічні візії. 2023. Вип. 19. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7966703>

Варвара ЛЕВЧЕНКО
здобувачка освіти групи Е-25

Ірина КОМИССАРОВА
*викладач економічних дисциплін
спеціаліст вищої категорії*

ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЦИФРОВУ ЕРУ

Анотація. Плагіат становить критичну загрозу академічній доброчесності. У статті аналізуються сучасні технології виявлення запозичень, а також новітні інструменти з функцією AI Detector. Окремо представлені спеціалізовані сервіси для ідентифікації контенту, створеного ШІ, що є ключовим аспектом боротьби з плагіатом у контексті генеративних моделей.

Виклад основного матеріалу. Законом України «Про освіту» [1] визначено, що академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства. Тобто це копіювання, дублювання або видача чужої роботи за свою (включно з відсутністю посилань чи некоректним парафразом), є однією з найсерйозніших проблем академічної та наукової спільноти.

У сучасному цифровому середовищі, де доступ до інформації миттєвий, ця проблема набула особливої гостроти. Ненавмисний чи свідомий плагіат може мати далекосяжні наслідки — від відрахування з закладу освіти та звільнення до судових позовів. У відповідь на ці виклики розроблено низку технологій та методик, спрямованих як на виявлення, так і на запобігання недоброчесності.

Сучасні програми виявлення плагіату працюють, порівнюючи наданий текст із величезними базами даних: веб-сторінками, науковими статтями, книгами та архівами студентських робіт. Ці системи вийшли за межі простого виявлення збігу слів і використовують алгоритми, що ґрунтуються на машинному навчанні та аналізі природної мови.

Лідери ринку, такі як Turnitin: Plagiarism Checker [2], вважаються "золотим стандартом" завдяки величезній базі даних і здатності використовувати семантичний аналіз для виявлення запозичень ідей та структур. iThenticate [3] орієнтований на наукову спільноту для препублікаційного контролю.

Українські сервіси, як-от Plag.ua [4], пропонують мультимовність, безкоштовно для українців, детальну звітність, а Antipla [5] - швидкість, деталізацію: показує не лише відсоток плагіату, але й надає список джерел (сайти, бази даних), з яких було зроблено запозичення, має додатковий інструмент для перевірки тексту на участь штучного інтелекту AI Detector.

При використанні сервісів з перевірки на плагіат проводиться глибинний аналіз, який дозволяє ідентифікувати структурний плагіат (синонімайзинг), коли слова замінені, але структура та ідея збережені, а також міжмовний плагіат.

Зростання популярності генеративних моделей, як-от ChatGPT, вимагає розробки спеціалізованих інструментів для ідентифікації синтетично створеного тексту. Ці сервіси використовують машинне навчання для аналізу передбачуваності мови та статистичних маркерів, характерних для ШІ-контенту.

1. Smodin.io [6] - це безкоштовний детектор, який дозволяє викладачеві швидко перевірити, чи написав студент роботу самостійно, чи використав для її генерації штучний інтелект.

2. Justdone.ai [7] - це онлайн-інструмент, який не залишає шансів для прихованого використання нейромереж, особливо в англomовних текстах, чітко вказуючи, скільки тексту було згенеровано ШІ.

3. Grammarly. AI Detector [8] - цей інструмент є водночас дружнім до користувача та суворим до якості: він допомагає перевірити текст на наявність слідів штучного інтелекту, що є особливо корисним для професіоналів, які прагнуть забезпечити автентичність свого контенту.

4. Originality.ai [9] - це інструмент, який ефективно ідентифікує приховане використання ШІ у тексті. Його рекомендується використовувати для забезпечення автентичності та унікальності матеріалів, призначених для публікації в Інтернеті.

5. Brandwell.ai [10] - це простий і безкоштовний сервіс для швидкого аналізу великих текстових файлів, який миттєво визначає їхнє походження.

Окремим етичним викликом є самоплагіат [1] — повторне використання автором значних частин власної, раніше опублікованої роботи без належного посилання чи вказівки на першоджерело. Це порушує принцип новизни наукового внеску. Крім того, видача повністю згенерованого ШІ контенту за свою інтелектуальну працю є формою плагіату, оскільки ігнорується справжнє "авторство" ідеї та тексту, що є новим викликом для закладів освіти.

Набагато ефективніше і простіше навчитися правильним академічним методам роботи. Це починається з правильного цитування та оформлення джерел — основи академічної етики. Пряма цитата береться в лапки з посиланням, а непряме цитування (парафраз) обов'язково супроводжується посиланням.

Необхідно суворо дотримуватися обраних систем оформлення (APA, MLA, Chicago, ДСТУ).

Важливу роль відіграють спеціалізовані онлайн-сервіси для оформлення бібліографії, такі як Graftati [11] та ВАК України [12]. Ці інструменти автоматично генерують посилання, мінімізуючи технічні помилки.

Спроби обдурити системи перевірки плагіату є короткозорими. До них належать:

- синонімайзинг - автоматична заміна слів;

- використання "програм-антиплагіату" - технічні маніпуляції, як-от заміна символів;
- переклад з іншої мови без атрибуції;
- купівля послуг з "підвищення унікальності".

Сучасні системи легко розпізнають ці хитрощі, що призводить до неминучих репутаційних та академічних втрат.

Найкращий спосіб уникнути плагіату — мати власну думку. Не просто переказуйте джерела, а:

- порівнюйте різні погляди;
- знаходьте протиріччя;
- робіть свої висновки;
- наводьте власні приклади.

Ваша робота має не збирати, а синтезувати інформацію.

Висновок. Забезпечення академічної доброчесності у цифрову еру є комплексним завданням, що вимагає постійного вдосконалення як технологій виявлення (AI Detection), так і етичних принципів. Справжня превенція досягається через навчання етичним принципам: освоєння правил цитування за допомогою спеціалізованих сервісів та розвиток навичок глибокого аналізу і критичного мислення, включаючи розуміння викликів самоплагіату та авторства III. Навчитися правильно використовувати та оформлювати інформацію не є важким, але це надійно захищає академічну репутацію.

Бібліографічні посилання:

1. "Про освіту" : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 31 жовт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.11.2025);
2. Plagiarism Checker. Sidekicker. *AI Humanizer Sidekicker*. URL: <https://surl.lt/rcnkmh> (date of access: 20.11.2025);
3. Plagiarism Detection Software. iThenticate. Plagiarism Detection Software. iThenticate. URL: <https://www.ithenticate.com/> (date of access: 20.11.2025);
4. Перевірка плагіату та III. URL: <https://my.plag.com.ua> (дата звернення: 20.11.2025);
5. Antipla – перевірка на плагіат. *Antipla – Plagiatsprüfung*. URL: <https://surl.li/ncvqxk> (дата звернення: 20.11.2025);
6. Впевнено виявляти III. *Detect and Bypass AI with Confidence*. URL: <https://smodin.io/uk> (дата звернення: 20.11.2025);
7. JustDone: Your Ultimate AI Assistant For Research, Writing & Studying. *JustDone: Your Ultimate AI Assistant For Research, Writing & Studying*. URL: <https://justdone.com/> (date of access: 20.11.2025);
8. AI Detector | Top AI Checker for ChatGPT, GPT-4, Gemini and more. *JustDone: Your Ultimate AI Assistant For Research, Writing & Studying*. URL: <https://justdone.com/ai-detector> (date of access: 20.11.2025);

9. AI Detector - Most Accurate AI Content Checker for ChatGPT - Originality.ai. *AI Detector - Most Accurate AI Content Checker for ChatGPT - Originality.ai*. URL: <https://originality.ai/> (date of access: 20.11.2025);

10. BrandWell Brand Growth, Made Easy. *BrandWell*. URL: <https://brandwell.ai/> (date of access: 20.11.2025);

11. Grafiati: Оформити списки використаних джерел онлайн. *Grafiati: Оформити списки використаних джерел онлайн*. URL: <https://www.grafiati.com/uk/> (дата звернення: 20.11.2025);

12. VAK. Автоматичне оформлення джерел (ДСТУ, APA) - VAK.IN.UA. URL: <https://vak.in.ua/> (date of access: 20.11.2025).

Наталя ЛУШНЯ

*викладач біології і екології
спеціаліст вищої категорії
викладач – методист*

Ольга САЛЬНИКОВА

*викладач хімії
спеціаліст вищої категорії
викладач – методист
Дніпровського фахового коледжу
енергетичних та інформаційних технологій
м. Дніпро, Україна*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ВИКЛАДАННІ ХІМІЧНИХ І БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН: ВИКЛИКИ, РІШЕННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Анотація. У статті розглянуто питання формування викладачами природничих дисциплін культури академічної доброчесності серед здобувачів освіти на заняттях з хімії, біології і екології. Акцент зроблено на специфічних порушеннях у хімічних і біологічних дисциплінах (фальсифікація експериментальних даних, плагіат алгоритмів розв’язання задач, використання несанкціонованого програмного забезпечення) та сучасних превентивних і цифрових засобах їхнього виявлення й запобігання.

Актуальність цієї статті визначається кількома ключовими факторами: по-перше посиленням викликів, що пов’язані з дистанційним форматом навчання, який ускладнює контроль за самостійністю виконання завдань; по-друге специфікою природничих дисциплін, які включають велику кількість розрахункових, практичних та лабораторних робіт, що створює ризики фальсифікації даних та «числового» плагіату, використання цифрових інструментів (симулятори, бази даних, аналітичне ПЗ), які створюють нові можливості для навчання, але й нові ризики для недоброчесності (несанкціоноване використання ПЗ, генеровані результати) і це вимагає

спеціалізованих підходів, а також, по-третє, зростання ролі природничих наук, які є фундаментальними дисциплінами для інновацій, технологічного прогресу та вирішення глобальних проблем (зміна клімату, охорона здоров'я, продовольча безпека). Недоброчесність у цих сферах може мати критичні наслідки для наукових досліджень, промисловості та суспільної довіри.

Мета статті полягає у систематизації та аналізі специфічних викликів, пов'язаних із забезпеченням академічної доброчесності у процесі викладання хімії, біології і екології, а також у обґрунтуванні ефективності цифрових і превентивних інструментів для формування стійкої культури доброчесності серед здобувачів освіти.

Основні завдання: визначити найпоширеніші типи порушень у хімічних і біологічних дисциплінах; розробити алгоритми реагування на випадки недоброчесності; проаналізувати сучасні цифрові інструменти для виявлення плагіату, фальсифікації даних і числових порушень; створити Пам'ятку доброчесного здобувача освіти, який вивчає хімію, біологію і екологію.

Виклад основного матеріалу: академічна доброчесність — це система етичних принципів і норм, якими керуються учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та наукової діяльності (ст. 42 Закону України «Про освіту») [1].

Основні принципи: чесність, довіра, повага, справедливість, відповідальність.

Законодавча база закріплює права й обов'язки педагогічних працівників у сфері забезпечення академічної доброчесності та визначає види відповідальності за її порушення (від повторного проходження курсу до відрахування чи позбавлення стипендії). На рівні закладу діють внутрішні положення про академічну доброчесність і кодекси честі, які деталізують процедури розгляду випадків недоброчесності та механізми превенції [4].

Хімія, біологія і екологія, як експериментальні науки, мають унікальні ризики академічної недоброчесності, пов'язані не лише з текстами, а й з числовими та експериментальними даними.

Таблиця 1- Найпоширеніші порушення

Вид порушення	Сутність	Приклад у хімії, біології і екології
Плагіат алгоритму	Копіювання логіки розв'язання задачі без розуміння суті	Ідентичні розв'язки задач з однаковими помилками. Здобувач освіти переписує чужу послідовність кроків, наприклад у біології запис схрещування, побудову решітки Пеннета, розрахунок відсотків — лише змінює позначення алелей, але логіка та навіть структура таблиці збігаються з чужою роботою.
Фальсифікація	Підробка	Наприклад, в хімії запис

	результатів експерименту або даних вимірювань	«ідеальних» результатів титрування. Здобувач освіти на занятті з біології не виконує спостереження, а записує співвідношення 3:1 або 9:3:3:1, як у підручнику, без реального підрахунку особин.
Фабрикація	Подання неіснуючих даних або експериментів	Здача лабораторної без її виконання. Здобувач освіти не проводить реакцію, але записує «отримано фіолетове забарвлення, що підтверджує наявність білків».
Списування	Використання заборонених матеріалів	Використання хімічних калькуляторів під час виконання контрольних. Використання шпаргалки з формулами біохімічних реакцій або класифікацією тварин під час письмової контрольної роботи.
Несанкціонована колаборація	Виконання індивідуальних завдань у групі без дозволу	Обмін відповідями під час дистанційного тесту.

Боротьба з такими порушеннями вимагає від викладачів не лише контролю, а й формування у здобувачів освіти розуміння цінності реального експерименту, похибки та самостійної інтерпретації результатів.

Наприклад, здобувачі освіти нерідко копіюють розв'язки розрахункових задач без розуміння суті, подають вигадані або «підогнані» результати лабораторних робіт, використовують заборонені матеріали під час контрольних або онлайн-тестів. Усе це спотворює результати навчання, знижує мотивацію до самостійного мислення та формує хибне уявлення про наукову діяльність.

Викладачі повинні звертати увагу на типові ознаки недоброчесності: ідентичні числові дані у звітах, відсутність чернеткових розрахунків, невідповідність логіки пояснень змісту результатам тощо.

Ефективним підходом є аналіз конкретних ситуацій — кейсів, коли педагогічні колективи розглядають реальні або змодельовані приклади порушень, визначають їхній тип і спільно розробляють алгоритми реагування. Наприклад, якщо кілька здобувачів освіти подали абсолютно однакові результати титрування, варто перевірити первинні записи, повторити експеримент у присутності викладача та провести роз'яснювальну бесіду.

Запобігання академічній недоброчесності у хімії, біології і екології має ґрунтуватися на кількох напрямках. По-перше, це освітня профілактика: ознайомлення здобувачів освіти із поняттям плагіату, відповідальністю за

його використання, навчання правилам цитування, коректного оформлення звітів і пояснення того, що експериментальна похибка є природною частиною досліджень. По-друге, це індивідуалізація завдань: варіювання вхідних даних у задачах, зміна умов лабораторних робіт, використання творчих запитань під час захисту звітів. По-третє, це етапне оцінювання, коли враховується не лише кінцевий результат, а й процес підготовки, спостереження, аналіз проміжних етапів роботи. Важливо також проводити захист кожної лабораторної роботи у формі короткої усної співбесіди.

У дистанційному форматі особливо актуальними є заходи технічного контролю. Рекомендується використовувати системи тестування з випадковою вибіркою питань, обмеженням часу, вимогою демонстрації робочого місця, а також перевіряти метадані файлів і лог-файли систем для виявлення підозрілих збігів у часі виконання завдань.

Серед цифрових інструментів, що допомагають підтримувати академічну доброчесність, найбільш ефективними є системи перевірки на плагіат Unichек і StrikePlagiarism, які аналізують текстові збіги з базами даних. Для перевірки зображень і графіків можна використовувати функцію Google Search by Image, а для контролю достовірності числових даних — аналіз метаданих у таблицях Excel або Word. Важливу роль відіграє і безпосереднє опитування студентів про логіку їхніх розрахунків: якщо пояснення суперечливі, це може свідчити про копіювання або фальсифікацію.

Таблиця 2- Цифрові інструменти виявлення недоброчесності

Інструмент	Застосування	Особливості
Unichек [2], StrikePlagiarism [3]	Перевірка звітів, рефератів на текстовий плагіат	Виявляє запозичення з баз даних і внутрішніх архівів
Google Search by Image	Виявлення копійованих графіків, схем, структур	Допомагає знайти джерело оригінального зображення
Перевірка метаданих файлів	Аналіз авторства та редагувань у файлах Word/Excel	Корисно при підозрі на «підгонку» даних
Системні логи тестів	Аналіз часу виконання завдань і входів користувачів	Дозволяє зафіксувати колаборацію під час тестування

Висновок.

Академічна доброчесність на заняттях з хімії, біології та екології — це не лише вимога закону, а й елемент формування етичних орієнтирів, відповідальності у здобувачів освіти. Її забезпечення потребує комплексного підходу, що поєднує освітню профілактику, педагогічний контроль, використання цифрових засобів та підтримку відкритого діалогу між усіма учасниками освітнього процесу. Ефективна профілактика порушень базується

на довірі, справедливому оцінюванні, моделюванні реальних ситуацій і прикладах власної доброчесної поведінки викладача.

Забезпечення академічної доброчесності у хімічній і біологічній освіті є важливим кроком до підвищення якості освітнього процесу, формування критичного мислення та виховання відповідального ставлення до знань і праці.

Бібліографічні посилання

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII (ст. 42).
2. Unicheck. Офіційний сайт системи перевірки на плагіат: <https://unicheck.com>
3. StrikePlagiarism.com — система перевірки академічних текстів.
4. <https://www.dfkeit.com/%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>

Надія МАСЮК

викладач економічних дисциплін

викладач вищої категорії

Дніпровський політехнічний фаховий коледж

м. Дніпро, Україна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У БОРОТЬБІ З ПЛАГІАТОМ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Проблема плагіату є однією з найактуальніших у сучасному науковому та освітньому середовищі. З розвитком цифрових технологій і легким доступом до інформаційних ресурсів значно зросла кількість випадків недоброчесного запозичення текстів, ідей та даних.

Водночас традиційні методи перевірки унікальності текстів стають недостатньо ефективними, адже сучасні системи генерування контенту, зокрема на основі штучного інтелекту (ШІ), ускладнюють виявлення прихованих форм плагіату. У цьому контексті особливу увагу науковців і педагогів привертають інструменти, що використовують технології штучного інтелекту для аналізу, виявлення та запобігання плагіату.

Технології штучного інтелекту дедалі активніше інтегруються у системи виявлення плагіату. На відміну від традиційних інструментів, які базуються переважно на лексичному порівнянні текстів, ШІ застосовує семантичний аналіз, нейронні мережі та обробку природної мови (NLP) для глибшого розуміння змісту тексту.

Сучасні антиплагіатні системи, такі як Turnitin, iThenticate, Unicheck, використовують машинне навчання для розпізнавання перефразованих фрагментів, перекладного плагіату, а також змістових подібностей між документами. Наприклад, за допомогою NLP алгоритми аналізують не лише

форму, а й смислове ядро тексту, що дозволяє виявляти навіть ті випадки, коли автор навмисно змінює структуру речень або використовує синоніми для приховування запозичень.

Крім того, важливою тенденцією є інтеграція AI-based detectors у навчальні платформи (Moodle, Google Classroom, Canvas), що дозволяє викладачам автоматично перевіряти студентські роботи під час подання. Це створює новий рівень контролю за дотриманням академічної доброчесності та водночас сприяє формуванню у студентів відповідального ставлення до авторства [1, с.98].

Одним із нових викликів у боротьбі з плагіатом стало поширення текстів, створених за допомогою генеративних моделей, зокрема ChatGPT, Gemini чи Claude. Такі тексти часто не є прямим копіюванням, проте можуть порушувати принципи академічної етики, якщо використовуються без належного посилання.

Сучасні AI-системи для виявлення згенерованого контенту, як-от GPTZero, Turnitin AI Writing Detection, Copyleaks AI Detector, використовують комбінацію мовних моделей і показників стилometriї (стилістичних та граматичних особливостей тексту). Алгоритми аналізують такі характеристики, як варіативність синтаксису, рівень перплексії, повторюваність структур і передбачуваність слів. На основі цих параметрів система оцінює, чи був текст створений людиною чи ШІ.

Однак ці методи поки що не є абсолютно точними. За даними досліджень, точність більшості таких детекторів становить близько 70–80%, що створює ризик як хибнопозитивних, так і хибнонегативних результатів. Тому необхідним є поєднання технологічних інструментів з педагогічними стратегіями, що стимулюють академічну доброчесність і розвиток навичок самостійного письма [2, с.83].

Попри очевидні переваги, впровадження ШІ у процес контролю академічної доброчесності викликає низку етичних питань. Одним із головних є захист персональних даних. Для ефективного аналізу тексти студентів або дослідників зберігаються у базах даних систем антиплагіату, що може створювати ризики витоку інформації або несанкціонованого використання.

Іншим важливим аспектом є прозорість алгоритмів. У більшості випадків користувачі не мають доступу до інформації про те, як саме система визначає схожість текстів. Це може призводити до недовіри до результатів перевірки або помилкових звинувачень у плагіаті.

Науковці підкреслюють, що ефективне застосування ШІ у боротьбі з плагіатом повинно поєднувати технологічну точність із етичною відповідальністю, включно з інформуванням користувачів про принципи роботи системи та способи обробки їхніх даних [3, с.67].

Перспективи розвитку технологій антиплагіату на основі ШІ.

У найближчі роки очікується подальший розвиток інтелектуальних систем для запобігання плагіату, зокрема:

— використання глибинного навчання (Deep Learning) для аналізу смислових і контекстуальних зв'язків між текстами;

- розроблення мультимодальних моделей, які дозволятимуть виявляти плагіат не лише у текстах, а й у зображеннях, коді, графіках і відео;
- впровадження блокчейн-технологій для фіксації авторства та захисту прав на інтелектуальні продукти;
- створення адаптивних систем, які навчаються на основі нових прикладів плагіату й постійно вдосконалюють алгоритми розпізнавання.

Таким чином, майбутнє антиплагіатних систем базуватиметься на синергії між технологічними інноваціями, етичними принципами та педагогічною культурою доброчесності.

Отже, штучний інтелект відіграє ключову роль у трансформації підходів до виявлення та запобігання плагіату. Завдяки методам машинного навчання, обробки природної мови та аналізу стилometрії сучасні системи здатні розпізнавати навіть приховані форми текстових запозичень. Водночас технологічний прогрес має супроводжуватися чіткими етичними нормами, що гарантують прозорість, безпеку даних і справедливість оцінювання.

Перспективи розвитку технологій антиплагіату полягають у вдосконаленні точності аналізу, розширенні сфери застосування ШІ та поєднанні технічних засобів із педагогічними підходами формування академічної доброчесності. Саме баланс між інноваціями та етикою забезпечить ефективну й відповідальну боротьбу з плагіатом у цифрову епоху.

Бібліографічні посилання

1. Бурова О. І. Сучасні технології перевірки унікальності текстів у наукових дослідженнях // Освітологічний дискурс. 2020. № 3–4. – 156 с.
2. Jain, R., Kumar, S. AI-generated text detection: Current capabilities and future challenges. *Journal of Information Ethics*, 33(1). 2024. -164 p.
3. Foltýnek, T., Meuschke, N., Gipp, B. Academic integrity and artificial intelligence: New challenges for plagiarism detection systems. *International Journal for Educational Integrity*, 19(2). 2023. - 117 p.

Аркадій ПИСАРЄВ

студент 4 курсу

спеціальності Комп'ютерні науки

Дніпровського політехнічного фахового коледжу

м. Дніпро, Україна

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЯВЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У сучасному цифровому середовищі питання плагіату набуває особливої актуальності [1]. Інтернет відкрив майже безмежний доступ до інформації, що значно полегшує навчання та дослідження, але водночас створює ризики неправомірного копіювання. Плагіат розглядається як порушення академічної

добročесності та привласнення чужого інтелектуального внеску [2]. Саме тому освітні заклади, наукові установи та навіть приватні компанії приділяють дедалі більше уваги технологіям, які дозволяють виявляти й запобігати цьому явищу.

Під плагіатом розуміють будь-яке використання чужих текстів, ідей або результатів досліджень без належного посилання на джерело [1]. Це може бути як пряме копіювання, так і неповне або неправильне перефразування. До форм плагіату також належать самоплагіат, «мозаїчне» копіювання, недбале цитування та маніпуляції зі стилем викладу. Оскільки навчання має формувати самостійне мислення та чесність, боротьба з плагіатом стала важливою частиною освітнього процесу. Технології дозволяють контролювати унікальність студентських робіт, захищати авторські права, а також сприяти розвитку культури коректного цитування [2].

Одним із найпоширеніших напрямів у запобіганні плагіату є використання спеціальних онлайн-систем перевірки текстів. Найвідомішими сервісами є Turnitin, PlagScan, Unicheck, StrikePlagiarism і Copyleaks [3]. Вони працюють за схожим принципом: завантажений документ порівнюється з великими базами даних, що містять наукові публікації, сайти, студентські роботи попередніх років і матеріали з обмеженим доступом. Сервіси визначають схожі фрагменти та формують звіт, що допомагає викладачу або автору зрозуміти, де саме є проблемні місця. Перевагою таких платформ є масштабність їхніх баз даних і точність алгоритмів. Саме завдяки цим інструментам багато університетів змогли стандартизувати підхід до перевірки робіт, зменшивши суб'єктивний чинник.

Однак використання антиплагіатних сервісів має і виховну роль — студенти вчаться відповідальніше ставитися до підготовки завдань. Замість спроби «зобійти систему», вони починають усвідомлювати необхідність створення власного, оригінального змісту. Це сприяє розвитку навичок критичного мислення, синтезу інформації та вміння формулювати власні ідеї. Згодом ці навички стають базовими не лише в академічній сфері, а й у професійній діяльності.

Сучасні освітні платформи також інтегрують власні засоби перевірки. Системи на кшталт Moodle, Google Classroom або Canvas підтримують модулі, що автоматично аналізують студентські роботи на момент їх завантаження [4]. Такий підхід мінімізує людський фактор і дозволяє викладачам працювати з великими групами студентів без втрати якості перевірки. Крім того, інтегровані рішення забезпечують єдність вимог у межах університету: усі студенти подають роботи у визначеному форматі, проходять однакову перевірку й отримують прозорі результати.

Технологічні основи антиплагіатних систем постійно вдосконалюються. Сучасні алгоритми аналізують структуру речень, використовують метод n-грам, визначають рівень семантичної схожості та навіть аналізують стиль автора [3]. Семантичний аналіз дозволяє визначати збіги змісту, навіть якщо текст переформульовано. Для цього застосовують методи машинного навчання та штучного інтелекту. Наприклад, деякі алгоритми здатні

порівнювати логіку викладу в двох текстах, виявляючи приховані запозичення, які неможливо знайти звичайним пошуком. Такий підхід особливо актуальний у час, коли з'явилися інструменти автоматичного перефразування, що дозволяють обійти поверхневу перевірку.

Окремою перспективною технологією є використання блокчейну для підтвердження авторства [4]. Цей підхід полягає у фіксації моменту створення документа в децентралізованому реєстрі. Після реєстрації документа змінити або підмінити його вже неможливо. Це корисно для науковців, письменників і тих, хто працює з унікальним контентом. Блокчейн також може бути використаний як система зберігання авторських прав, що унеможлиблює суперечки щодо пріоритету створення тексту чи ідеї.

Не менш важливими є інструменти, які допомагають уникати ненавмисного плагіату. Часто студенти допускають помилки в цитуванні або забувають оформити список джерел. Саме тому активно використовують менеджери бібліографії, такі як Zotero, Mendeley, EndNote чи Citavi [1]. Вони спрощують роботу з джерелами та зменшують ризик ненавмисного привласнення ідей. Такі програми дозволяють автоматично формувати бібліографію за різними стилями цитування, що значно економить час і зменшує кількість технічних помилок.

Крім того, популярними стають стилістичні інструменти, такі як Grammarly, LanguageTool чи DeepL Write. Вони допомагають автору краще перефразувати думки та зробити текст більш природним. Використання таких сервісів дає змогу уникнути випадків надто близького наслідування першоджерел. Стилiстичні інструменти сприяють формуванню навичок грамотного письма, що знижує ймовірність ненавмисного плагіату. Вони також допомагають студентам працювати з іншомовними джерелами, забезпечуючи більш точний переклад і якісне оформлення тексту.

Важливою частиною профілактики плагіату є розвиток навичок академічного письма. Правильне перефразування вимагає глибокого розуміння змісту та аналізу інформації [2]. Студент має чітко відокремлювати власні думки від чужих і вчасно робити посилання на джерела. Добросовісне оформлення цитат і списків літератури — основа академічної культури. Розвиток навичок академічного письма також передбачає вміння структурувати текст, коректно формулювати тези, уникати логічних помилок і дотримуватися стилістичної єдності. Для цього у багатьох університетах впроваджують курси з академічної грамотності, що охоплюють питання цитування, пошуку джерел та етичного використання інформації.

Підсумовуючи, варто зазначити, що технології запобігання плагіату відіграють важливу роль у формуванні чесного та відповідального ставлення до навчання й наукової діяльності [3]. Вони дозволяють не лише виявляти порушення, а й створюють умови, за яких студент зацікавлений у формуванні власного, оригінального тексту. Головним залишається не покарання, а формування усвідомленого підходу до створення текстів і поваги до інтелектуальної власності. Лише поєднання інноваційних технологій, якісного

навчання та етичної культури може забезпечити високий рівень академічної доброчесності в сучасному освітньому просторі.

Бібліографічні посилання

1. Бретаг Т., Мейсон Р., Волк М. Академічна доброчесність: посібник для викладачів та студентів. Київ: SAIUP, 2020. 56 с.
2. Проект SAIUP. Академічна доброчесність: поради для студентів та викладачів. Київ: Американські ради з міжнародної освіти, 2019. 44 с.
3. Стрілець В. М. Цифрові технології в системі забезпечення академічної доброчесності: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2021. 112 с.
4. Юрченко О. Л. Антиплагіатні системи у вищій освіті: принципи роботи та перспективи застосування. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 98 с.

Вадим САВЕНКО

здобувач освіти

Дніпровського фахового коледжу радіоелектроніки

м. Дніпро, Україна

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Актуальність проблеми. У сучасному глобалізованому освітньому середовищі академічна доброчесність є ключовим чинником забезпечення якості підготовки фахівців і розвитку наукових досліджень. Порушення принципів чесності та етики у навчанні може негативно впливати на репутацію закладів освіти та підривати довіру до наукових результатів. Міжнародний досвід демонструє різноманітні підходи до формування культури доброчесності, що враховують культурні, правові та технологічні особливості. Вивчення цих практик дозволяє ефективно адаптувати їх до національних освітніх систем і підвищувати рівень відповідальності здобувачів освіти та викладачів.

Аналіз наукової літератури показує, що це питання в національній науці висвітлено в працях Д. Білан, Н. Бутко, А. Джурило, О. Ільченко, Р. Кривенкова, К. Наumenко, О. Скоробогатова, Л. Суліма, С. Шеховцова, І. Фіцик та ін.

Метою роботи є аналіз міжнародного досвіду дотримання принципів академічної доброчесності, виявлення ефективної практики, механізмів контролю та підтримки етичної поведінки у навчанні та науковій діяльності, а також оцінка можливості їх впровадження в українській системі фахової передвищої освіти.

Виклад основного матеріалу. В країнах Європи, Північної Америки та Азії питання академічної доброчесності розглядають комплексно, поєднуючи

освітні програми, цифрові технології та внутрішню політику коледжів. Основною метою є не лише запобігання порушенням, але й формування у здобувачів освіти цінностей відповідальності, етики та самостійності.

В США значна увага приділяється створенню кодексів академічної доброчесності, які охоплюють стандарти цитування, запобігання плагіату та правил поведінки під час навчальних і наукових активностей. Кодекси супроводжуються навчальними матеріалами, інтерактивними тренінгами та регулярними семінарами для здобувачів освіти та викладачів. Академічна доброчесність є фундаментальним принципом університетської спільноти в США. Для популяризації та поширення культури академічної доброчесності університети США проводять консультації, курси, окремі навчальні компоненти в освітніх програмах здобувачів [2, с. 128].

У Великій Британії активно використовуються системи електронного контролю робіт здобувачів освіти. Платформи на кшталт Turnitin дозволяють не лише виявляти плагіат, але й навчати здобувачів освіти правильному використанню джерел та оформленню наукових текстів.

Канада практикує поєднання превентивних та корекційних заходів. Здобувачів освіти спочатку інформують про правила, проводять навчальні семінари, а у разі порушень застосовують відповідні санкції та пропонують програми корекції поведінки.

В Австралії підкреслюється важливість формування культури довіри. Здобувачі освіти залучаються до самоконтролю та оцінювання робіт колег, що сприяє розвитку критичного мислення та відповідального ставлення до навчання.

Німецькі коледжі використовують комбінований підхід: інтегрують курси з академічної доброчесності у навчальні плани та створюють внутрішні комітети для контролю та підтримки етичної поведінки здобувачів освіти. Особливу увагу приділяють підготовці викладачів.

В Швеції та Фінляндії викладачі проходять навчання щодо методів запобігання порушенням, етичних стандартів оцінювання та способів підтримки здобувачів освіти у розвитку чесності. Також ці країни розробляють навчальні модулі, які інтегрують етичні питання щодо усіх навчальних дисциплін, що сприяє системному вихованню доброчесності.

В Японії практикують наставництво, де старші здобувачі освіти або аспіранти навчають молодших етичним стандартам ведення досліджень. Це сприяє закріпленню правил академічної доброчесності на практичному рівні. У Франції та Іспанії важливою складовою є постійне комунікаційне просвітництво. Здобувачі освіти отримують доступ до онлайн-матеріалів, плакатів, брошур та навчальних модулів, що нагадують про правила етичної поведінки.

Деякі коледжі використовують гейміфікацію для мотивації здобувачів освіти дотримуватися академічних стандартів. За участь у тренінгах, конкурсах або семінарах здобувачі освіти отримують бали, сертифікати або інші заохочення.

Важливою практикою є міжнародний обмін досвідом через програми Erasmus+, Fulbright та інші освітні ініціативи. Вони дозволяють впроваджувати передові підходи до академічної доброчесності та враховувати культурні особливості різних країн.

Швейцарія та Австрія застосовуються принцип прозорості оцінювання: здобувачів освіти чітко розуміють критерії оцінювання та наслідки порушення правил, що підвищує рівень довіри до освітнього процесу. В Італії впроваджують інтегровану політику на рівні коледжу, де академічна доброчесність поєднується з корпоративною культурою закладу освіти та іншими нормативними документами. Країни Скандинавії формують систему превентивних заходів, включаючи тренінги, консультації та інтерактивні модулі, що дозволяють здобувачам освіти самостійно засвоювати правила академічної доброчесності.

В Південній Кореї та Сінгапурі значну роль відіграють технології. Використовуються платформи для перевірки робіт та навчання правильному цитуванню, що дозволяє поєднати контроль та освітню функцію. Важливою складовою є міждисциплінарний підхід: психологи, педагоги та соціологи разом з викладачами розробляють програми підтримки етичної поведінки та формування відповідальності. Канада та США практикують peer-review серед здобувачів освіти, що дозволяє розвивати критичне мислення та відповідальність за результати роботи.

Багато коледжів впроваджують блокчейн-технології для фіксації авторства та прозорості наукових робіт, що мінімізує можливість фальсифікацій.

Велика Британія використовує методику «чистого коду», коли всі роботи повинні бути прозорими та підлягати перевірці, що стимулює чесність у виконанні завдань.

Деякі коледжі створюють національні та регіональні платформи для обміну досвідом і прикладами такої практики у сфері академічної доброчесності.

В Австралії та Новій Зеландії проводяться регулярні опитування здобувачів освіти щодо сприйняття політики академічної доброчесності, що дозволяє постійно вдосконалювати систему підтримки. Нідерланди запроваджують адаптивне оцінювання, яке ускладнює можливість недобросовісного виконання завдань, одночасно стимулюючи самостійність та критичне мислення.

У сучасному суспільстві все більшої ваги набуває питання узгодженості освітньої й наукової діяльності з принципами академічної доброчесності, що охоплюють етичні засади та законодавчо закріплені норми, які регулюють процеси навчання, викладання й наукової (творчої) роботи, сприяючи зміцненню довіри до здобутих результатів. Особливого значення ця проблема набуває в умовах активного використання штучного інтелекту в освітньому й науковому середовищі як на глобальному рівні, так і в сучасній Україні [1, с. 11].

Висновки. Міжнародний досвід демонструє, що ефективне дотримання принципів академічної доброчесності ґрунтується на системному поєднанні навчання, цифрових технологій, прозорих процедур контролю та

наставництва. Використання інтерактивних програм, платформ для перевірки робіт та міждисциплінарних підходів формує у здобувачів освіти і викладачів культуру відповідальної поведінки. Адаптація цих практик до національних умов дозволяє підвищувати якість освіти, зміцнювати довіру до наукових результатів та готувати компетентних і етично свідомих фахівців. Комплексне впровадження сприяє сталому розвитку освітнього середовища та формуванню високих стандартів академічної культури.

Бібліографічні посилання

1. Скоробогатова О. В., Суліма Л. В. Сучасні підходи до забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти в епоху використання штучного інтелекту. Академічні візії. Вип. 39. 2025. С. 1-11.

2. Фіцик І. Д., Білан Д. І. Філософія освіти : дотримання принципів академічної доброчесності в університетах США. Актуальні проблеми філософії та соціології. С. 124-130. URL: http://apfs.nuova.od.ua/archive/43_2023/21.pdf (дата звернення 16.11.2025).

Дарья ТАЦУЛЯ

здобувачка освіти

Дніпровського фахового коледжу радіоелектроніки

м. Дніпро, Україна

СОЦІАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Актуальність проблеми. Академічна доброчесність є одним із ключових принципів сучасної освіти, що забезпечує якість, довіру та справедливість у освітньому процесі. Проте на практиці її дотримання часто ускладнюється під впливом соціальних чинників: тиску з боку колективу, очікувань батьків, конкуренції, цифрових спокус. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

В Україні проблематика академічної доброчесності досліджується такими науковцями, як Н. Бойченко, О. Дроздовська, В. Додонова, Р. Додонова, О. Коврига, О. Кулик, Ю. Рашкевич, С. Сисоєва та ін.

Метою роботи є визначення та аналіз соціальних детермінант, що впливають на дотримання академічної доброчесності, а також окреслення шляхів формування сприятливого освітнього середовища, яке підтримує чесну та відповідальну поведінку здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. Соціальні детермінанти охоплюють комплекс чинників, що формують ставлення людини до норм академічної поведінки. До них належать:

- освітнє середовище (атмосфера довіри та взаємоповаги);
- вплив групових норм (поведінка однолітків, колективні цінності);
- позиція викладачів і адміністрації (чіткість правил і реакція на порушення);
- культурні установки суспільства (сприйняття чесності як суспільної норми).

Груповий тиск є потужним соціальним фактором. Якщо у студентській спільноті толерується списування чи копіювання робіт, така практика швидко стає нормою.

Тому викладач має формувати позитивний приклад, підтримувати чесну конкуренцію та стимулювати самостійне мислення здобувачів освіти

Сучасні технології створюють як можливості, так і ризики для академічної доброчесності. Соціальні мережі, чат-боти, штучний інтелект полегшують доступ до знань, але водночас можуть стимулювати академічне шахрайство.

Цифрова грамотність і цифрова етика є важливою складовою соціальної відповідальності здобувачів освіти.

Основними складовими академічної доброчесності є:

- оригінальність роботи: уникнення плагіату, належне цитування джерел і створення власних інтелектуальних продуктів;
- етична поведінка: чесність під час виконання завдань, іспитів, досліджень і взаємодії в академічному середовищі;
- відповідальність: дотримання академічних стандартів, кодексів честі та нормативних вимог;
- прозорість: відкритість у процесі оцінювання, публікації результатів і взаємодії між учасниками;
- справедливість: забезпечення рівних умов для всіх студентів і викладачів [2].

Інституційна культура відіграє вирішальну роль у підтриманні академічної доброчесності. Важливо створювати у закладі освіти кодекс честі, проводити тренінги з академічної етики, роз'яснювати здобувачам освіти наслідки порушень.

Соціальна нерівність, змагання за високі оцінки, брак мотивації чи страх невдачі – усе це може підштовхувати здобувачів освіти до нечесної поведінки. Ще одним важливим соціальним чинником є рівень взаємодії між здобувачами освіти та викладачами. Коли педагог демонструє відкритість, готовність до діалогу та підтримку, здобувачі освіти рідше будуть вдаватися до нечесної практики. Натомість авторитарний стиль викладання, відсутність зворотного зв'язку або надмірні вимоги без належних пояснень можуть формувати атмосферу недовіри та страху, що збільшує ризики академічних порушень.

У цьому контексті соціальна детермінація доброчесності проявляється через якість комунікації.

Важливим чинником також є організація освітнього процесу. Якщо навчальні програми перевантажені, а завдання не мають чіткого зв'язку з практичними потребами, здобувачі освіти можуть сприймати їх як формальність і вдаватися до спрощених шляхів виконання. Раціональне планування навчального навантаження, застосування діяльнісних та компетентнісних методів навчання створюють умови, у яких доброчесна поведінка стає природною та зручною для здобувачів освіти.

Особливу увагу слід приділяти соціально-психологічним аспектам студентського життя. Низький рівень самооцінки, стрес, конкуренція за рейтингові місця та фінансові стимули можуть провокувати академічні порушення. Підтримка психологічного здоров'я, розвиток умінь саморегуляції, створення безпечного середовища для обговорення проблем – це ті соціальні механізми, які допомагають зменшити ймовірність нечесної поведінки.

Не можна ігнорувати й роль сімейного оточення. Очікування батьків, вимоги до високих результатів за будь-яку ціну та недостатня обізнаність родини про принципи академічної доброчесності можуть створювати додатковий тиск. Навпаки, партнерська модель взаємодії між родиною та закладом освіти, просвітницькі заходи та формування реалістичних очікувань сприяють зміцненню етичної поведінки здобувачів освіти.

Значну роль відіграють сучасні медіа, які формують уявлення молоді про успіх, знання та справедливість. Популяризація швидких рішень, маніпулятивних стратегій досягнення результатів чи толерантність до плагіату в інформаційному просторі може спотворювати ціннісні орієнтири здобувачів освіти. Тому важливим завданням є розвиток медіаграмотності та критичного мислення, що дозволяє здобувачам освіти розпізнавати маніпуляції та свідомо обирати доброчесні дії.

Нарешті, міжнародний досвід підкреслює значення соціального партнерства у формуванні культури академічної доброчесності. У країнах ЄС ефективними є моделі співпраці між закладами освіти, професійними асоціаціями, роботодавцями та студентськими організаціями. Такий підхід забезпечує спільну відповідальність за якість освіти та формує розуміння того, що академічна доброчесність є фундаментом професійної етики майбутніх фахівців.

Суттєвим соціальним чинником виступає також доступність підтримувальних освітніх сервісів. Консультативні центри, служби підтримки, тренінги з академічної культури допомагають здобувачам освіти розвивати навички самостійної роботи та правильно використовувати джерела інформації. Коли здобувачі освіти розуміють, що можуть отримати допомогу у складних ситуаціях, вони менше схильні обирати нечесні шляхи виконання завдань.

Вплив мають і студентські організації, які можуть стати як носіями позитивних цінностей, так і джерелом ризиків. Активи студентського самоврядування, що пропагують чесність і відповідальність, сприяють формуванню здорової академічної культури. Однак спільноти, у яких

толерується використання «готових робіт» чи поширюються шаблони списування, здатні формувати систему неформальних практик, що підривають доброчесність. Тому важливо підтримувати студентські ініціативи, спрямовані на розвиток етичної культури.

Висновки. Соціальні детермінанти академічної доброчесності визначають не лише поведінку окремих здобувачів освіти, а й якість освіти загалом. Дотримання етичних норм можливе лише тоді, коли чесність підтримується на всіх рівнях – від індивідуального до інституційного. Формування культури академічної доброчесності потребує узгоджених дій викладачів, здобувачів освіти і суспільства, адже лише спільна відповідальність здатна забезпечити сталий розвиток освіти у добу цифрової трансформації суспільства.

Бібліографічні посилання

1. Академічна відповідальність здобувачів освіти : нові положення законодавства. URL: <https://surl.lu/rgsfoz> (дата звернення 10.11.2025).

2. Коврига О. Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління : теорія і практика» Сер. «Економіка» Вип. 20 (40). 2025. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/787/663> (дата звернення 12.11.2025).

Олена ТОМІЛІНА

*викладач економічних дисциплін
Дніпровського фахового коледжу
залізничного транспорту та
транспортної інфраструктури
м. Дніпро, Україна*

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ДНІПРОВСЬКОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ТА ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Сучасний заклад освіти не може бути успішним без формування атмосфери взаємної довіри, чесності та поваги. Саме ці якості становлять основу академічної доброчесності, дотримання якої є необхідною умовою якісного освітнього процесу.

Виконання норм академічної доброчесності у нашому коледжі є не формальністю, а щоденною практикою. Ми переконані, що доброчесність починається з особистої відповідальності кожного — від студента до викладача. Саме тому особлива увага приділяється формуванню у здобувачів освіти розуміння цінності власної праці, важливості самостійного мислення, поваги до інтелектуальної власності інших.

З метою запобігання порушенням академічної доброчесності в освітньому процесі у коледжі впроваджено комплекс профілактичних заходів:

- проведення тематичних занять, тренінгів, семінарів, під час яких студенти навчаються принципам академічної етики, правильного цитування джерел та академічного письма;
- регулярне інформування викладачів і студентів про недопустимість плагіату, списування та інших проявів нечесної поведінки;
- створення та використання відеоінструкцій щодо перевірки робіт на плагіат, розміщених у навчальних Google Класах;
- застосування спеціалізованого програмного забезпечення Unicheck для перевірки текстів кваліфікаційних, курсових і методичних робіт;
- організація відкритого обговорення питань академічної культури під час засідань циклових комісій та педагогічної ради.

Викладачі коледжу демонструють приклад етичної поведінки, об'єктивності в оцінюванні та професійної чесності. Вони несуть відповідальність за формування у здобувачів освіти розуміння принципів академічної доброчесності та підтримують студентів у прагненні до самостійного здобуття знань.

Важливою складовою є контроль і моніторинг дотримання академічної доброчесності. Усі кваліфікаційні, курсові, методичні матеріали перевіряються на наявність текстових і графічних запозичень. Результати перевірки аналізуються керівниками робіт та розглядаються на засіданнях випускових циклових комісій. Такий підхід забезпечує прозорість, справедливість та довіру до результатів навчання [1].

Одним із ключових напрямів діяльності Дніпровського фахового коледжу залізничного транспорту та транспортної інфраструктури є забезпечення академічної доброчесності як складової внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності.

На основі законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції» та інших нормативно-правових актів у коледжі розроблено та впроваджено Положення про забезпечення академічної доброчесності, яке визначає загальні принципи, норми, правила, механізми контролю, форми відповідальності та систему запобігання академічним порушенням [1].

Згідно з Положенням, академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими керуються учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та проведення наукової, методичної чи творчої діяльності. Її дотримання забезпечує довіру до результатів навчання, кваліфікаційних робіт і творчих досягнень [1].

У документі визначено основні принципи академічної доброчесності, серед яких:

- законність – неухильне дотримання законодавства та стимулювання до цього інших;

- чесність і порядність – відмова від будь-яких проявів неправдивої чи недоброчесної поведінки;
- взаємна довіра, партнерство і взаємоповага – формування позитивного морального клімату в колективі;
- компетентність і професіоналізм – постійне підвищення рівня знань і навичок;
- відповідальність – усвідомлення наслідків своїх дій і приклад доброчесної поведінки;
- прозорість – відкритість процедур і процесів, пов'язаних з освітньою діяльністю;
- дотримання авторських прав і принципів наукової етики [2].

Важливу роль у забезпеченні доброчесності відіграють Сектор запобігання та виявлення академічного плагіату і Група сприяння академічній доброчесності, до складу якої входять представники адміністрації, профспілкового комітету, студентського самоврядування та провідні викладачі. Група розглядає звернення, проводить перевірки, готує звіти та рекомендації щодо реагування на виявлені порушення.

У коледжі існує ціла система запобігання та виявлення академічного плагіату, яка охоплює перевірку курсових, кваліфікаційних, методичних і навчальних робіт засобами спеціалізованого програмного забезпечення.

У коледжі діє також Група сприяння академічній доброчесності, яка координує профілактичну роботу, розглядає випадки порушень і сприяє розвитку культури чесності. Завдяки її діяльності вдалося створити систему взаємодії між адміністрацією, викладачами та здобувачами освіти, де кожен розуміє власну роль у підтриманні чесного освітнього середовища.

Дотримання академічної доброчесності проявляється не лише у відсутності порушень, а й у позитивних змінах у ставленні до навчання. Студенти дедалі частіше демонструють бажання працювати самостійно, аргументовано відстоювати власну думку, критично оцінювати інформацію. Це свідчить про зростання рівня свідомості та відповідальності за власний результат.

Серед форм академічної недоброчесності, визначених у Положенні про забезпечення академічної доброчесності згідно якого й відбувається робота у Дніпровському фаховому коледжі залізничного транспорту та транспортної інфраструктури, виокремлено: академічний плагіат, самоплагіат, фальсифікацію, фабрикацію, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, неправомірну вигоду, приписування результатів колективної діяльності окремим особам тощо [3].

Для попередження недотримання норм і правил академічної доброчесності в коледжі відбувається:

- ознайомлення здобувачів освіти, педагогічних працівників та інших учасників академічної спільноти з Положенням про академічну доброчесність;
- проведення консультацій із питань академічного письма та етичної поведінки;

- контроль правильності оформлення посилань і цитувань у курсових, випускних та методичних роботах;
- створення електронного репозитарію робіт здобувачів освіти;
- розроблення Пам'яток для здобувачів освіти, Кодексу академічної доброчесності педагогічних працівників;
- поширення інформаційних матеріалів та відеоінструкцій щодо перевірки робіт на плагіат у середовищі Google Classroom.

Хочу зауважити, що академічна доброчесність педагогічних працівників нашого коледжу передбачає:

- Дотримання законодавства та Конституції України
 - Повна відповідність нормам Конституції та чинного законодавства у сфері освіти.
 - Виконання вимог законів щодо фахової передвищої та вищої освіти.
- Етичні норми та професійна етика
 - Дотримання загальноприйнятих етичних принципів у педагогічній діяльності.
 - Уникнення конфліктів інтересів та приватного зиску.
- Правова та інтелектуальна чесність
 - Дотримання законів про авторське право та суміжні права.
 - Коректне посилання на джерела при використанні ідей, розробок, тверджень та наукових відомостей.
- Відповідальність за достовірність інформації
 - Надання правдивої інформації про методики та результати досліджень.
 - Відкритість щодо джерел використаної інформації та власної педагогічної діяльності.
- Контроль та оцінювання
 - Систематичний контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.
 - Об'єктивне оцінювання навчальних результатів студентів.
- Відповідальність за порушення
 - Усвідомлення наслідків та прийняття відповідальності за порушення академічної доброчесності.

А академічну доброчесність здобувачів фахової передвищої освіти складає:

- Дотримання законодавства та Конституції України
 - Повне виконання норм Конституції та законів у сфері освіти.
 - Дотримання вимог щодо фахової передвищої та вищої освіти.
- Етичні принципи та повага
 - Дотримання загальноприйнятих етичних норм.
 - Повага до педагогічних працівників та співробітників коледжу.
- Самостійність та академічна чесність

- Самостійне виконання навчальних завдань, поточних та підсумкових оцінювань.
- Для студентів з особливими освітніми потребами дотримуються індивідуальні вимоги відповідно до їхніх можливостей.
- Коректне використання джерел інформації
 - Посилання на джерела при використанні чужих ідей, розробок та наукових матеріалів.
 - Дотримання авторського права та суміжних прав.
- Достовірність результатів навчальної та дослідницької діяльності
 - Надання правдивої інформації про результати власної навчальної, дослідницької та творчої діяльності.
 - Вказання використаних методик та джерел інформації.
- Відповідальність та повідомлення порушень
 - Усвідомлення відповідальності за порушення академічної доброчесності.
 - Обов'язок інформувати адміністрацію коледжу у разі виявлення фактів порушення академічної доброчесності.

Діюче Положення також має чітко прописану систему відповідальності за порушення академічної доброчесності [1].

Для здобувачів освіти це – зауваження, повторне проходження оцінювання, позбавлення стипендії, анулювання результатів робіт чи навіть відрахування.

Для педагогічних працівників – догана, позбавлення надбавок чи педагогічного звання, відсторонення від атестації або участі у комісіях, а у разі системних порушень – звільнення з посади.

Впровадження Положення та практичних заходів сприяє формуванню сталого освітнього середовища, побудованого на взаємній довірі, прозорості, відповідальності та повазі до інтелектуальної праці. Це є запорукою формування позитивного іміджу коледжу, підвищення якості освіти та розвитку академічної культури всіх учасників освітнього процесу.

Отже, академічна доброчесність у нашому коледжі — це не лише система правил, а культура взаємоповаги, професійності та моральності. Її дотримання сприяє формуванню довіри в освітньому середовищі, забезпеченню якості освіти та підготовці фахівців, здатних діяти чесно, самостійно й відповідально у своїй професійній діяльності.

Бібліографічні посилання

- 1) Закон України № 2745-УІІ «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 р
- 2) Положення про забезпечення академічної доброчесності у Дніпровському фаховому коледжі залізничного транспорту та транспортної інфраструктури
- 3) Правила академічної доброчесності у Дніпровському фаховому коледжі залізничного транспорту та транспортної інфраструктури
- 4) Кодекс академічної доброчесності педагогічних працівників ДФКЗТТІ

ВПЛИВ ЧАТ-БОТІВ НА АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Актуальність проблеми. У сучасному освітньому просторі активно розвиваються інструменти штучного інтелекту, серед яких особливу популярність здобули чат-боти. Вони дозволяють здобувачам освіти швидко отримувати відповіді на запитання, створювати тексти, розв'язувати завдання та готувати звіти. Проте разом із користю виникають і ризики, пов'язані з академічною доброчесністю.

Основна проблема полягає в тому, що чат-боти можуть стати інструментом для порушення принципів самостійності навчання. Часто здобувачі освіти використовують їх для підготовки робіт без належного осмислення матеріалу або без зазначення авторства. Це призводить до зниження рівня критичного мислення, творчого підходу та відповідальності за результати навчання.

Разом із тим, правильне використання чат-ботів може, навпаки, сприяти розвитку академічної доброчесності. Викладачі можуть залучати їх як допоміжний засіб у освітньому процесі – для генерації прикладів, перевірки текстів на плагіат, формування тестів або тренувальних завдань. Важливо навчати здобувачів освіти етичному використанню таких технологій, пояснюючи межу між допомогою і шахрайством.

Наукові підходи до зазначеної проблематики перебувають у сфері інтересів таких українських вчених, як Н. Бахмата, С. Бондара, О. Березова, А. Громика, В. Дзень, Д. Дзень, О. Задоріна, В. Кундіна, В. Олянича, О. Шевченко та ін.

Метою роботи є дослідження впливу чат-ботів на рівень дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти та визначення можливих шляхів запобігання недоброчесній практиці при їх використанні.

Виклад основного матеріалу. Активне впровадження чат-ботів у освітній процес суттєво змінює характер освітньої взаємодії, способи підготовки завдань та перевірки знань. Здобувачі освіти дедалі частіше використовують інструменти штучного інтелекту для пошуку інформації, пояснення складних тем, створення текстових матеріалів і навіть виконання повноцінних академічних робіт. Така цифровізація сприяє індивідуалізації навчання, підвищенню доступності освіти та формуванню навичок роботи з сучасними технологіями. Проте разом із позитивними можливостями чат-боти породжують і низку викликів, пов'язаних із забезпеченням академічної доброчесності.

Основною проблемою є те, що здобувачі освіти можуть використовувати чат-боти не для підтримки навчання, а як інструмент підміни

власної інтелектуальної діяльності. Легкість генерування текстів, розв'язання задач чи формування презентацій створює спокусу видати згенерований матеріал за власний. Це сприяє поширенню плагіату, фабрикації результатів і зниженню рівня самостійності здобувачів освіти. Додатковим ризиком є можливість використання чат-ботів під час контрольних заходів, що унеможлиблює об'єктивне оцінювання знань.

Крім того, надмірне покладання на автоматизовані відповіді може призводити до зниження рівня критичного мислення, адже здобувачі освіти приймають отриману інформацію без аналізу та перевірки. Чат-боти інколи генерують неточні або вигадані дані, що, за відсутності навичок перевірки джерел, може формувати хибне уявлення про навчальний матеріал. Це підкреслює важливість формування інформаційної та цифрової грамотності як невід'ємної складової академічної культури.

Разом із тим чат-боти можуть позитивно впливати на якість навчання за умови їх відповідального та регламентованого застосування. Вони здатні допомагати у засвоєнні матеріалу, слугувати інструментом самооцінювання, підтримувати мотивацію до навчання, надавати миттєві пояснення та забезпечувати доступ до великого масиву знань. Використання чат-ботів як допоміжного інструменту може сприяти розвитку мовних навичок, здатності формулювати точні запити та грамотно структурувати інформацію. Чат-боти, створені на мовних моделях штучного інтелекту, можуть значно полегшити освітній процес, надаючи здобувачам освіти швидкі й точні відповіді на питання, що виникають у них під час опанування навчального матеріалу [1].

Для мінімізації ризиків необхідно впроваджувати чіткі правила академічної доброчесності, адаптовані до умов використання штучного інтелекту. Важливим є навчання здобувачів освіти етичному та усвідомленому використанню чат-ботів, створення завдань, які передбачають творчий підхід і неможливість автоматичної підміни, а також застосування систем перевірки на плагіат та штучну генерацію. Ключовим залишається формування культури відповідальності та розуміння, що технології мають бути інструментом підтримки, а не засобом обходу освітнього процесу.

Вплив чат-ботів на академічну доброчесність є багатограним: вони можуть як сприяти поглибленню знань, так і створювати серйозні загрози чесності щодо навчання. Ефективне поєднання технологічних можливостей із педагогічно обґрунтованими методами навчання дозволить використати їхній потенціал без шкоди для академічної культури.

Формування культури академічної доброчесності в епоху штучного інтелекту вимагає нових підходів до освітнього процесу. Необхідно оновлювати методики викладання, вводити теми цифрової етики та створювати правила використання чат-ботів у навчанні. Такий підхід дозволить забезпечити баланс між технологічними можливостями та чесністю у здобутті знань.

Стрімке поширення чат-ботів та інструментів штучного інтелекту в освітньому середовищі змінює підходи до навчання, самостійної роботи та оцінювання результатів. З одного боку, ці інструменти значно спрощують

доступ до інформації, допомагають у навчанні та підвищують цифрову грамотність. З іншого – створюють ризики порушення академічної доброчесності, такі як генерування робіт без особистого внеску, підміна авторства, використання готових відповідей на завдання та некритичне копіювання інформації. Ситуація потребує всебічного аналізу, щоб забезпечити відповідальне та етичне застосування чат-ботів у освітньому процесі.

Окрім окреслених аспектів, важливо враховувати, що поява чат-ботів стимулює зміну ставлення викладачів до методів оцінювання. Традиційні письмові завдання та реферати, які легко генеруються штучним інтелектом, поступово втрачають ефективність як інструменти перевірки знань.

Також необхідно враховувати етичні та правові аспекти використання чат-ботів. У багатьох закладах освіти відсутні чіткі інструкції або регламенти щодо того, які форми використання штучного інтелекту вважаються прийнятними, а які є порушенням. Впровадження інструкцій, договорів чи кодексів академічної доброчесності допоможе забезпечити прозорість і зрозумілість для всіх учасників освітнього процесу. Це сприятиме зниженню кількості порушень та підвищить рівень довіри між викладачами та здобувачами освіти.

В Україні наразі впроваджується проєкт під назвою «Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні» (SAIUP), який має на меті стимулювати та підтримувати культуру академічної доброчесності в українських закладах освіти [2].

Насамкінець варто наголосити, що розвиток штучного інтелекту є невідворотним процесом, і замість заборон чи обмежень необхідно формувати культуру відповідального використання цих технологій. Чат-боти можуть стати потужним інструментом покращення якості освіти за умови, що здобувачі освіти користуються ними усвідомлено, а заклади освіти – впроваджують ефективні стратегії підтримки академічної доброчесності. Такий підхід дозволить гармонійно поєднати інновації та чесність, забезпечивши сучасний, якісний і прозорий освітній процес.

Висновки. Отже, чат-боти мають значний потенціал для підтримки освітнього процесу, проте їх неврегульоване використання може створювати ризики щодо порушень академічної доброчесності. Оптимальним є впровадження комплексного підходу, який поєднує цифрову грамотність, етичні норми, чіткі регламенти і модернізацію методів оцінювання. Лише усвідомлене та педагогічно обґрунтоване використання чат-ботів дозволить перетворити їх на ефективний інструмент розвитку компетентностей, а не на загрозу для чесного навчання.

Бібліографічні посилання

1. Задоріна О. М., Громик А. П., Бондар С. А. Використання чат-ботів зі штучним інтелектом для покращення комунікації та підтримки здобувачів освіти в мобільних застосунках для дистанційного навчання. Педагогічна

академія : наукові записки. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/43381/1/1.pdf> (дата звернення 14.11.2025).

2. Проєкт «Зміцнення академічної доброчесності в Україні» (SAIUP/SAISS). 2020. URL: <https://surl.li/esxcgf> (дата звернення 14.11.2025).

СЕКЦІЯ ІІІ «МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ, ЩО СПРИЯЮТЬ АКАДЕМІЧНІЙ ДОБРОЧЕСНОСТІ»

Оксана ПОПОВИЧ

*викладач технічних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії, викладач-
методист Дніпровського фахового
коледжу енергетичних та
інформаційних технологій,
м. Дніпро, Україна*

ПРАКТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ КОНТРОЛЮ САД-ФАЙЛІВ В КУРСІ ІНЖЕНЕРНОЇ І КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

Анотація.Ця стаття представляє практичний інструментарій формування академічної доброчесності у здобувачів освіти, які вивчають інженерну графіку, зосереджуючись на запобіганні "технічному" плагіату в САД-файлах. Пропоновані методики включають індивідуалізацію завдань, аналіз метаданих САД-файлів та комплексний захист робіт з демонстрацією авторства безпосередньо у програмному середовищі. Мета роботи — перетворити доброчесність із теоретичної вимоги на базову інженерну навичку, що є ключем до професійної надійності та безпеки майбутнього фахівця [1, 2, 3]. Матеріал є частиною дослідження "Концептуальні основи та практичний інструментарій формування цифрової доброчесності здобувачів освіти в процесі вивчення інженерної та комп'ютерної графіки".

Актуальність та практична проблема. В інженерній та комп'ютерній графіці академічна недоброчесність має унікальну форму — технічний плагіат. На відміну від тексту, де плагіат призводить до втрати унікальності, копіювання чужого креслення чи 3D-моделі є синонімом закладення "міни уповільненої дії" у майбутній проєкт. Неправильно оформлене або несамотійно виконане креслення створює ризики на виробництві, оскільки довіра до креслення — це довіра до безпеки.

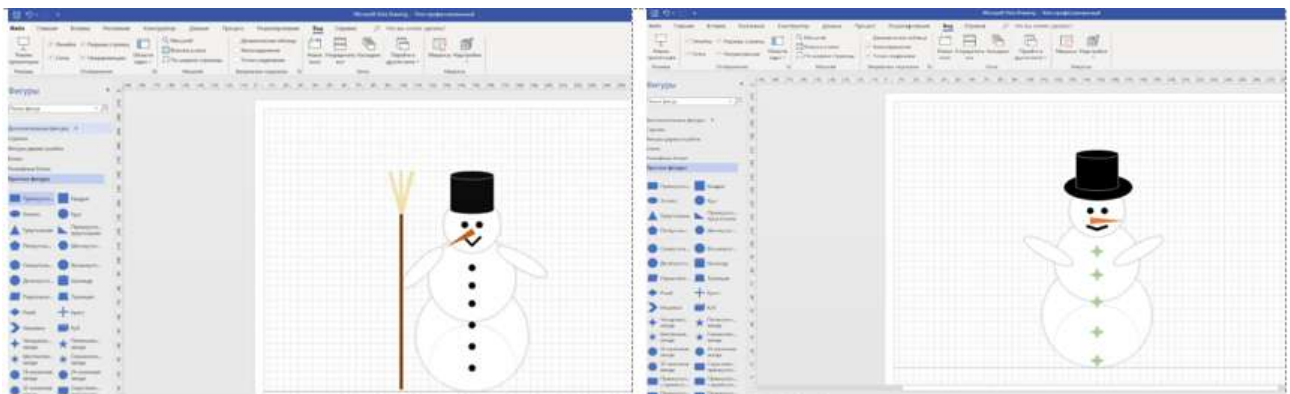

Рисунок 1 – Приклад копіювання роботи з незначними змінами у зображенні

Вимоги до цієї мови суворо регламентовані національними та міжнародними стандартами, зокрема комплексом ДСТУ (ISO) та ДСТУ ГОСТ ЄСКД (наприклад, ДСТУ ГОСТ 2.104:2006 щодо основного напису [1], ДСТУ ISO 5457:2006 щодо форматів [2]). Завдання викладача – не просто навчити креслити, а сформувати професіонала, чия доброчесність є гарантією його професійної надійності. Тому ми розробили методику, яка фокусується на технічному контролі CAD-файлів та формуванні відповідальності.

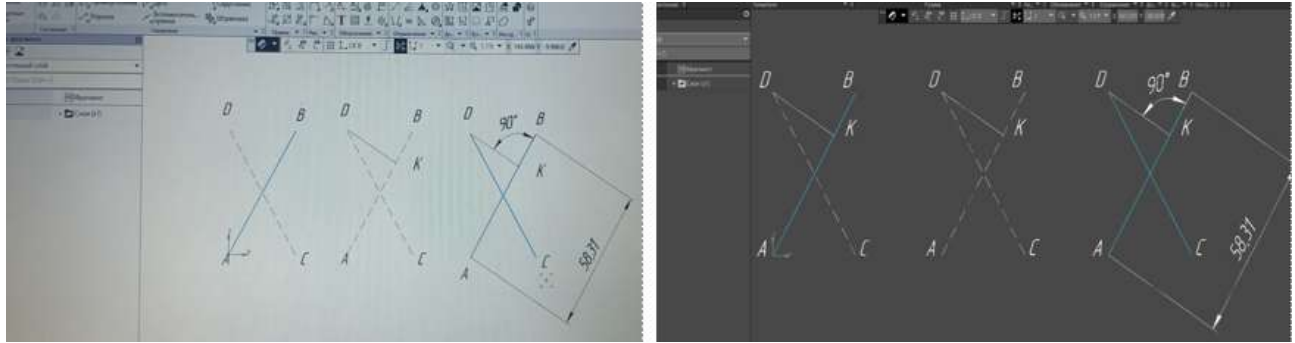

Рисунок 2 – Приклад копіювання роботи зі змінами у фоні робочого середовища

Практичні інструменти контролю CAD-файлів та запобігання плагіату
 Практичні інструменти та технології для запобігання плагіату поділено на три ключові, взаємодоповнюючі напрями, які довели свою ефективність у коледжі.

1.1 Аналіз метаданих та "цифрового відбитка" CAD-файлу

Цей інструмент дозволяє виявити технічний плагіат – ситуацію, коли студент подає чужий файл як власний.

- контроль Унікальних Ідентифікаторів (UID): кожен CAD-файл має унікальний ідентифікатор, який зберігається у його метаданих. Копіювання файлу призводить до того, що кілька робіт мають однаковий UID або UID дуже схожі. Порівняння UID та часу створення/редагування є високостовірним показником недоброчесності [5].

- аналіз часу роботи: перевірка часу, витраченого на створення файлу (метадані *Time*), дозволяє відсіяти випадки, коли складне креслення виконано за 15 хвилин.

- оцінка стилів та шарів: якщо у кількох здобувачів освіти ідентичні, нестандартно названі чи розташовані шари, це вказує на використання одного джерела або скопійованого шаблону, а не на самостійну роботу.

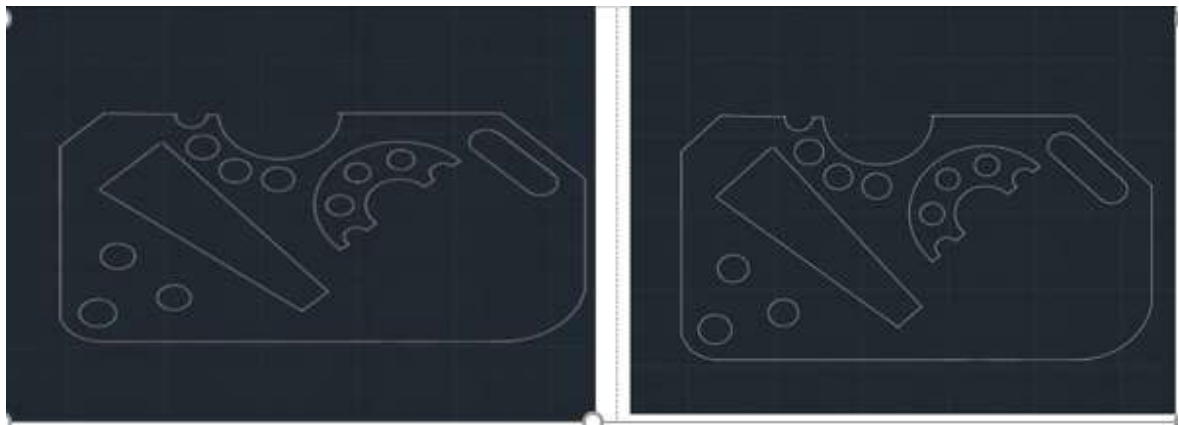

Рисунок 3 – Приклад використання чужої роботи без будь-яких змін

1.2 Методика індивідуалізації завдань – "Пастка для списування". Це найбільш ефективний педагогічний інструмент, який змушує студента працювати самостійно, оскільки копіювання стає неможливим або одразу виявляється:

- унікальні параметри: Ключові розміри, співвідношення та параметри деталі чи схеми прив'язуються до унікальних даних студента (наприклад, останньої цифри номера у списку групи, двох останніх цифр залікової книжки)

- автоматичний контроль: Копіювання чужої роботи миттєво виявляється неправильними розмірами на кресленні, що є прямим порушенням вимог ДСТУ щодо проставлення розмірів. Таким чином, копіювання стає "пасткою для списування".

1.3 Коректне використання CAD-бібліотек та шаблонів. Розповсюдженою формою недоброочесності є фабрикація — використання готових конструктивних вузлів з відкритих бібліотек із незначними візуальними змінами (зміна кольору ліній, фону, товщини рамки).

1) Розмежування того, що дозволяється і вимагається:

- дозволено: використання стандартизованих елементів (наприклад, умовні позначення, графічні зображення стандартних кріплень), які відповідають ДСТУ ISO 128-24:2018 [3]. Це є частиною професійної роботи.

- вимагається оригінальність: центральний об'єкт завдання (деталь, збірка, унікальна схема) повинен бути виконаний самостійно та відповідати індивідуальним параметрам.

2) Ідентифікація візуального плагіату: Якщо виявлено креслення, яке лише незначно відрізняється від відомого загальнодоступного шаблону, викладач має вимагати від студента відтворити або модифікувати цей елемент з нуля на захисті.

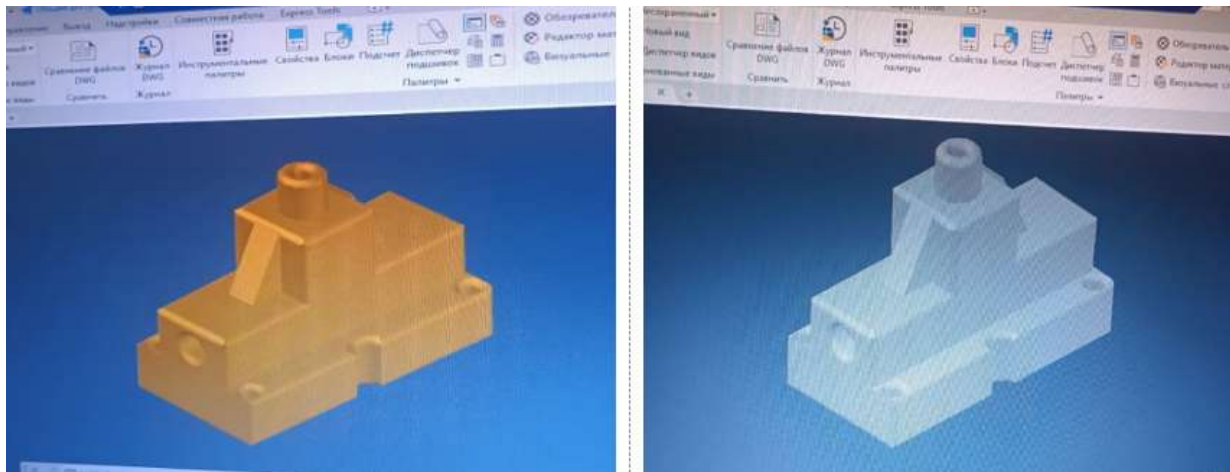

Рисунок 4– Приклад копіювання роботи зі змінами у виборі матеріалу з бібліотеки

1.4 Комплексний захист робіт та поетапний контроль:

- LMS-контроль процесу: вимога завантажувати в систему не лише фінальний файл, а й проміжні версії роботи (ескіз, чорновик CAD), що доводить послідовну, а не миттєву роботу.

- In-Software демонстрація: найважливіший етап – захист. Здобувач освіти повинен відкрити свій файл у програмі (AutoCad) і на місці внести або змінити ключовий елемент. Якщо виконавець сам створив креслення, він це зробить легко і швидко. Якщо це копія, виникає затримка, яка виявляє неволодіння матеріалом.

Питання доброчесності в технічній освіті є прямим питанням професійної придатності та юридичної відповідальності майбутнього фахівця:

1) Юридична та етична відповідальність

- академічний аспект: основою є Закон України "Про академічну доброчесність"[4]. Порушенням є фабрикація (підробка даних чи результатів), що в інженерії прирівнюється до підробки креслярської документації.

- професійний аспект: на робочому місці недоброчесність веде до: ризику для безпеки: Якщо конструктор "списав" розрахунок або деталь, це може призвести до руйнування конструкції, аварії, травм чи людських жертв.

юридичної відповідальності: Інженер ставить свій підпис під кресленням – це його особиста відповідальність.

втрата репутації: Один випадок недоброчесності може зруйнувати кар'єру. Надійність інженера є його головним капіталом.

2) Адаптація до викликів Штучного Інтелекту (ШІ)

Поява генеративних моделей ШІ (наприклад, для 3D-моделювання) вимагає впровадження поняття "AI-доброчесність". Викладач повинен навчати здобувачів освіти:

- декларування використання ШІ: обов'язкове зазначення використання ШІ-інструментів для генерації чи оптимізації як допоміжного засобу.

- валідація результатів: ШІ є лише інструментом. Здобувач освіти несе повну відповідальність за кінцевий результат і повинен вміти вручну перевірити та верифікувати геометричні параметри та відповідність креслення стандартам ДСТУ.

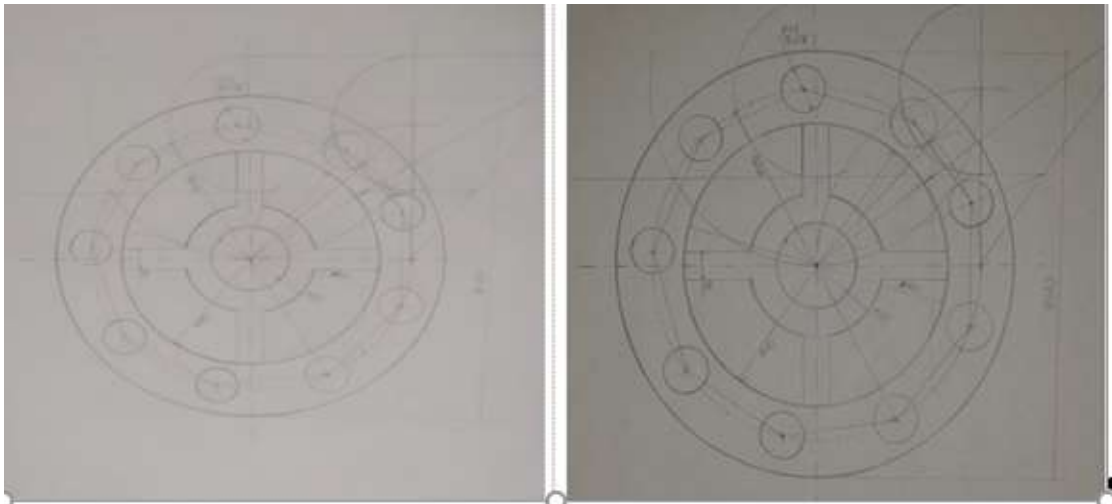

Рисунок 5 – Приклад використання чужого креслення від руки без будь-яких змін

Висновки. Академічна доброчесність у технічній графіці є необхідністю, а не формальністю. Наш досвід доводить, що прості, але процедурні методи – індивідуалізація, аналіз метаданих та in-software захист – є високоефективними. Вони допомагають сформувати у студента звичку до самостійного технічного мислення, перетворюючи "неможливо списати" на "необхідно зробити самостійно" задля власної професійної безпеки.

Список використаних джерел

1. ДСТУ ГОСТ 2.104:2006. Єдина система конструкторської документації. Основні написи. (Чинний від 2007-01-01). Київ : Держспоживстандарт України.
2. ДСТУ ISO 5457:2006. Документація графічна. Розміри та компоновання аркушів. (Чинний від 2007-01-01). Київ : Держспоживстандарт України.
3. ДСТУ ISO 128-24:2018. Технічні кресленики. Загальні принципи подавання. Частина 24. Лінії на машинобудівних креслениках. (Чинний від 2020-01-01). Київ : ДП «УкрНДНЦ».
4. Про академічну доброчесність : Закон України. (2022). URL: <https://lnk.ua/QV0kMQ5eg> (Дата звернення: 24.10.2025).
5. Морріс П. Необхідність та результати автономної оцінки цілісності CAD-файлів: [стаття]. (2020). URL: https://edgd.asee.org/wp-content/uploads/sites/22/2020/06/10_morris.pdf (Дата звернення: 24.10.2025).
6. Ensuring Academic Integrity in Vocational Education and Training (VET). (2024).
7. Академічна доброчесність у професійно-технічній та політехнічній освіті: [електронний ресурс]. (2022). URL: <https://content.e-bookshelf.de/media/reading/L-26342484-cf1115bb79.pdf> (Дата звернення: 24.10.2025).
8. Що таке академічна доброчесність? Tertiary Education Quality and Standards Agency (TEQSA). (2022). URL: <https://www.teqsa.gov.au/students/understanding-academic-integrity> (Дата звернення: 24.10.2025).

9. Google Gemini (2025). Генерація, структурування та редагування тексту статті «Концептуальні основи та практичний інструментарій формування цифрової доброчесності здобувачів освіти в процесі вивчення інженерної та комп'ютерної графіки» [Генеративний ШІ]. Доступ 31.10.2025.

Галина ЗІНЧЕНКО

*викладач охорони праці та цивільного захисту
спеціаліст вищої категорії
Дніпровського фахового коледжу залізничного
транспорту та транспортної інфраструктури
м. Дніпро, Україна*

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання принципів академічної доброчесності в дослідженні є однією з базових засад наукової, науково-педагогічної діяльності коледжу, що допомагає уникати відхилень від загальноприйнятих етичних принципів у дослідницькій практиці і запобігати потенційним проблемам.

Етична поведінка здатна сприяти покращенню наукових результатів, оскільки дотримання етичних принципів призводить до професійної чистоти, коректності у використанні різноманітних методів, сприяє більш відкритій та творчій співпраці між дослідниками.

Побудова здорових взаємин у колективі, який реалізує спільний проєкт, побудова поведінкових моделей, які дають змогу на засадах коректності вирішити спірні питання як усередині наукових груп, так і поза їхніми межами, дотримуючись принципів академічної доброчесності, стає першочерговим завданням. У забезпеченні дотримання принципів академічної чесності часто визначальною є роль лідера групи, тому що керівник групи є тією людиною, яка здатна протидіяти будь-яким формам девіантної поведінки та забезпечити дотримання наукового етосу.

Ще одним важливим аспектом є запобігання конфлікту інтересів при проведенні дослідження. Пропонується проводити так звану інвентаризацію актів наукової нечесності в різних формах їхніх проявів, запобігання розвиненню наукової нечесності як епідемії. Для цього необхідно поєднувати моральні аспекти проблеми та можливості адміністративного запобігання вчиненню відповідних протиправних дій. Слід зауважити, що наукова нечистість експерименту є аморальною тільки тоді, коли це є навмисним вчинком.

Кодекс честі як інструмент дотримання академічної доброчесності науковця й освітянина є формою інституціоналізації його системи цінностей, окреслення етичної моделі поведінки й діяльності кожного члена академічної громади, фіксації механізмів боротьби зі списуванням, плагіатом та іншими видами академічної недоброчесності. Це нормативний документ, виконання

положень якого є обов'язковим і корисним як для здобувачів освіти, так і для викладачів, адміністраторів та інших працівників коледжу. За своїм змістом Кодекс честі- це єдина система етичних правил для всієї академічної громади. Мета Кодексу честі- чітко прописати й довести до відома усіх, хто в ньому працює і навчається, таку інформацію:

1) про цінності, які сповідує академічна громада Коледжу і які визначають її ідентичність;

2) про прояви академічної недоброчесності та критерії їхнього визначення;

3) про покарання, передбачене за порушення Кодексу честі коледжу [1].

Прийняття Кодексу честі коледжем є прикладом позитивної зміни свідомості та важливим кроком системного впровадження стандартів навчальної та дослідницької діяльності. Але у закладах освіти демократичних країн Заходу при запровадженні інституційних (Кодекс честі) механізмів боротьби зі списуванням, плагіатом та іншими видами академічної недоброчесності основний акцент робиться не на покаранні чи дисциплінарних заходах, а на мотиваційній, інформаційно-просвітницькій, роз'яснювальній роботі з приводу важливості академічної доброчесності. Слід не тільки виховати нетерпимість до плагіату, списування та інших видів академічної недоброчесності, але й навчити чесно поводитися у колективі та відповідально працювати з інформацією [2].

Плагіат можливий щодо охоронюваних об'єктів авторського права- творів у галузі науки, літератури, мистецтва, незалежно від того, чи оприлюднені ці твори, завершені вони чи ні і незалежно від їхнього призначення, жанру, обсягу, мети. Не вважається плагіатом використання теми або сюжету твору чи ідей, що становлять його зміст, без використання форми їхнього викладення. Тільки привласнення форми вираження твору може свідчити про плагіат у повному сенсі цього поняття. Поняттям плагіату, зокрема, охоплюються випадки несанкціонованого перекладу і подання перекладеного тексту як свого власного без покликання на першоджерело; оприлюднення твору під для досягнення цілей, розвитку знань та власних можливостей. Це допомагає розуміти світ та брати участь у діалогах, а також ефективно взаємодіяти з оточенням, дотримуватися правил мовного етикету, користуватися словником мовленнєвого етикету; брати участь у діалогах та інших формах спілкування; ефективно спілкуватися з іншими; аналізувати власну поведінку в різних життєвих ситуаціях [4].

Здатність застосовувати знання й інформаційну грамотність означає ефективно використання інформації і знань, дає змогу особистості їх сприймати та застосовувати, використовувати їх як основу для формування власних можливих варіантів дії, позицій, прийняття рішень та активних дій; моделювати ситуації взаємодії в навчальних і професійних стосунках на основі дотримання норм загальнолюдської моралі; висловлювати судження про роль і вагомість доброчесної поведінки в навчальній діяльності та в житті людини і суспільства. Здатність застосовувати (нові) інтерактивні технології передбачає не тільки технічні здібності, ІКТ вміння, а й обізнаність у

застосуванні нових форм взаємодії з використанням технологій. ця компетентність допомагає особистості пристосувати власну поведінку до змін у повсякденному житті; оцінювати власну поведінку в інтернет-мережі, під час інтернет-спілкування, листування тощо; використовувати етикетні норми у вербальному та невербальному спілкуванні [3].

Здатність успішно взаємодіяти з іншими дає змогу індивідуумові проявляти ініціативу, підтримувати й керувати власними взаєминами з іншими; усвідомлювати вагомість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до цих норм; демонструвати взаємоповагу, ввічливість і доброзичливість як необхідні умови в академічній діяльності; дотримуватися етичних норм товаришування. Моделювання ситуацій використання прикладів моральної поведінки в академічній діяльності; розрізняти ознаки справжнього та вдаваного авторитету; оцінювати стосунки в студентському та викладацькому доброчесності колективах з позицій академічної Здатність співпрацювати дозволяє особі разом домагатися спільних цілей, аналізувати свою поведінку в Коледжі, розв'язувати ситуативні завдання з дотриманням норм професійної етики; розв'язання конфліктних ситуацій з урахуванням інтересів різних сторін; демонструвати негативне ставлення до проявів академічної недоброчесності [5].

Бібліографічні посилання:

1. Закон України Про освіту від 05.09.2017 № 2145-VIII Стаття 42. Академічна доброчесність. URL : https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm
2. Міжнародний центр академічної доброчесності (ICAI). URL : <https://academicintegrity.org/about/about-the-center>
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII Стаття 42. Академічна доброчесність URL : https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm
4. Плагіат, його види і наслідки. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. URL : <https://library.kpnu.edu.ua/?p=1061>
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту» Стаття 43. Забезпечення академічної доброчесності у сфері загальної середньої освіти URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

Марина БЕЗБОРОДЬКО

*викладач обліково-економічних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист,
ВСП «Технологічний фаховий коледж Дніпровського
державного аграрно-економічного університету»
м. Дніпро, Україна*

МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

*Ближче всього до великого стоїть чесність
Віктор Гюго*

Тема плагіату, чи привласнення авторства іншої особи, не менш давня, ніж сама освітня діяльність. Ставлення людей до цього порушення авторського права абсолютно різне. Для одних плагіат — це крадіжка чужого натхнення і творчої праці, для інших — звичний процес через, справдовування того, що нічого в цьому світі не має нового, все вже десь, кимось написано, придумано, а тому є надбанням всіх і кожного.

Люди, в цілому, завжди прагнуть уникати зайвих зусиль, що закладено в нас з самого початку, самою природою. Спокуса переписати, переробити чужі матеріали та видати їх за власні сильна і в сучасних реаліях освітнього процесу. Тим паче, що постійний розвиток цифрових технологій сприяє доступу до результатів творчої діяльності інших, значно спрощуючи систему отримання освіти та діяльності викладача також.

Тому був запущений Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project — SAIUP), що реалізується Американськими Радами з міжнародної освіти за сприянням Міністерства освіти і науки України та підтримки Посольства США в Україні. Цей проєкт має на меті застосовувати спільний досвід США і України для розробки та втілення плану заходів, зміст яких полягає у навчанні здобувачів освіти, викладачів та адміністраторів освітніх закладів України практичній цінності і важливості академічної доброчесності [1].

На підставі матеріалів, наданих Міністерством освіти і науки України у ВСП «Технологічний фаховий коледж ДДАЕУ» було розроблено своє «Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу».

Академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання, попередження порушень освітнього процесу [2].

Що стосується дотримання принципів академічної доброчесності з точки зору викладачів все більш-менш зрозуміло. А як впливати на здобувачів освіти, щоб вони в своїй освітній діяльності також дотримувалися відповідних правил академічної доброчесності? Перш за все, в освітньому закладі адміністрація та викладачі повинні системно працювати з темою доброчесності: викладачі мають демонструвати якості доброчесності на своєму особистому прикладі, встановлювати єдині вимоги й покарання за її порушення, навчати правилам цитування і використання джерел інформації, співпрацювати в цьому питанні з батьками та студентським самоврядуванням, проводити опитування та оприлюднювати його результати

на сайті коледжу і саме головне, на нашу думку, змінити підходи до розробки завдань, щоб унеможливити списування.

Зараз викладачі повинні працювати над зменшенням завдань на запам'ятовування, тобто зводити до мінімуму завдання, що перевіряють лише рівень знань, та збільшувати кількість завдань, що оцінюють навички та вміння здобувача, тим паче, що це є вимогами й компетентнісного підходу. Звичайно, що під час дистанційного навчання це зробити не так й легко. Багато хто з викладачів використовують в своїй діяльності сервіси для проведення тестування здобувачів із своїх дисциплін. Таких сервісів багато: Online Test Pad, Google Форми, Classtime, тести на платформах «Всеосвіта», «На урок», тощо. Це легкий і швидкий спосіб проведення опитування. Використовуючи в своїй діяльності не один тестовий сервіс, викладачі обліково-економічних дисциплін ВСП «Технологічний фаховий коледж ДДАЕУ» дійшли висновку, що треба обирати сервіси, які б відповідали певним вимогам:

- можна було б обирати в налаштуваннях тесту заборону на копіювання питання чи завдання, що буде не уможливлувати копіювання цих завдань до пошукової системи Google чи до Chat GPT;
- ставити обмеження по часу;
- приховувати правильні відповіді, щоб здобувачі не мали змогу ділитися ними у месенджерах;
- створювати тестові завдання на розв'язування задач, знаходження відповідності, ставити відкрити запитання, тощо.

Але, враховуючи обізнаність деяких студентів в сучасних інформаційних технологіях і використанні технологій ШІ, то неможна на сто відсотків казати, що використання таких тестових сервісів буде відповідати вимогам академічної доброчесності в цілому, і всі здобувачі освіти самостійно виконують ці тестові завдання.

Питання залишається відкритим: що робити викладачам, які створювати завдання для перевірки навичок та вмінь здобувачів? Тут відповідь проста і складна одночасно. З точки зору завдань все легко: розробка креативних завдань, завдань спрямованих на самостійність та реалізацію певних індивідуальних та групових проєктів. З точки зору розробки та впровадження таких завдань викладачем при викладанні певної дисципліни, це вже складніше. Давайте розглянемо декілька прикладів створення таких завдань:

- створення багатоваріантних практичних завдань, щоб у кожного здобувача був свій варіант виконання завдання. Це дозволяє здобувачам застосовувати знання з обліку в різних практичних ситуаціях і підвищують ефективність навчання. Вони дозволяють урізноманітнити навчальний процес, розвивати аналітичні та логічні навички, а також готувати здобувачів до реальних професійних викликів;
- створення багаторівневих завдань. Рівневі завдання для викладання облікових дисциплін слід створювати, починаючи з простих завдань, що вимагають запам'ятовування термінів та базових правил, і переходячи до

складніших завдань, що вимагають аналізу, оцінки та вирішення проблемних ситуацій. Завдання мають бути чітко диференційовані за рівнем складності, щоб задовольнити потреби здобувачів з різним рівнем підготовки та забезпечити послідовний розвиток їхніх знань і навичок.

- впровадження дослідницької діяльності (групової та індивідуальної). Дослідницька діяльність передбачає, що усвідомивши проблему, здобувачі самостійно проєктують план пошуку, проводять спостереження, фіксують факти, порівнюють, узагальнюють, роблять висновки. Дослідницька діяльність дозволяє тісно пов'язувати навчання з життям і майбутньою професійною діяльністю, здійснити в навчанні максимальну самостійність і творчу активність. Впровадження групових проєктів має декілька вимог: необхідно встановлювати чіткі межі для групової роботи (розподіл обов'язків всередині дослідницької групи), щоб забезпечити індивідуальну відповідальність та індивідуальне оцінювання; необхідно заохочувати співпрацю та взаємопідтримку, але водночас оцінювати індивідуальний внесок кожного здобувача;

- використання проблемних питань та задач, які потребують пошуку та обробки інформації з різних джерел, а не мають готової відповіді;

- використання інтерактивних методів навчання: дискусії, турніри, дебати, ділові ігри, імітаційні ігри, ситуаційні вправи, проблемні вправи та ін.

Практичний досвід яскраво засвідчує необхідність використання таких методів навчання кожним викладачем облікових дисциплін, оскільки це позитивно впливає на формування фахівця. Заняття, які побудовані на застосуванні інтерактивних методів, є для здобувачів цікавішими, спонукають їх до активної взаємодії у групі, розвивають творче мислення та формують мотивацію до навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності.

Використання інтерактивних методів навчання можна легко підлаштувати до дистанційного навчання. Такі методи зараз полягають у застосуванні онлайн-інструментів та стратегій для активної взаємодії викладачів та здобувачів освіти. Це включає використання інтерактивних дошок (Limnu, Linoit), відеоконференцій, та ігрових платформ (Kahoot!, LearningApps). Інтерактивні методи підвищують залученість студентів, покращують засвоєння матеріалу, розвивають критичне мислення та комунікативні навички, а також дозволяють індивідуалізувати процес навчання;

- використання технічних засобів контролю, що передбачає застосування антиплагіатних систем та програм для виявлення підроблених результатів у роботах здобувачів освіти, зокрема у курсових роботах та звітах з професійної практики. Викладачі обліково-економічних дисциплін ВСП «Технологічний фаховий коледж ДДАЕУ» використовують в своїй діяльності для перевірки робіт на плагіат програму StrikePlagiarism.

Таким чином, академічна доброчесність здобувача освіти виникає не з формальної відмови від списування чи плагіату, а з внутрішнього переконання діяти чесно. Сформувані таке переконання реально тоді, коли існують прозорі правила, адекватний обсяг завдань і підтримка викладачів [3]. Надійне

дотримання доброчесності можливе тоді, коли відповідальність розділяють усі учасники освітнього процесу. Потрібні не лише формальні механізми контролю, а й внутрішня мотивація до чесної роботи як з боку викладачів, так і з боку здобувачів.

Бібліографічні посилання:

1. https://lib.nure.ua/storage/app/media/plagiat/Methods_2019.pdf
2. https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm
3. <https://blog.magistr.ua/akademichna-dobrochesnist/>

Ніна ЧОРНА

*викладач фінансово-економічних дисциплін
спеціаліст вищої категорії
Фахового коледжу зварювання
та електроніки імені Є.О. Патона
м. Дніпро, Україна*

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави [1].

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

Академічна доброчесність реалізується через: самостійність при виконанні завдань та завдань контролю; обов'язковим є посилання на джерела інформації, ідей; дотримання авторських прав; надання достовірної інформації.

Академічна доброчесність включає:

- кодекс честі навчального закладу;
- антикорупційні заходи;
- етичні норми академічного середовища;
- високий рівень внутрішньої культури та свідомості;
- повагу до наукового дослідження;
- боротьбу з плагіатом.

Тобто академічна доброчесність це той ґрунт на якому має вирощуватися процес наукового дослідження.

Академічна доброчесність направлена на боротьбу з плагіатом. Баррі Гілмором розділяє плагіат на навмисний і ненавмисний. До навмисного

плагіату він відносить: списування одне в одного, копіювання цілого есе, завантаження цілої роботи з інтернету, компіляція тексту з різних джерел, заміна слів у реченні. До ненавмисного: копіювання речення чи двох, погане вміння перефразувати, брати готові відповіді на домашні завдання з підручника, включення джерел у бібліографічний список, але без цитування їх у тексті [4]. Самоплагіат (використання текстів з попередніх робіт) також відноситься до видів плагіату.

Для здобувача освіти академічна доброчесність важлива не тільки тому, що її порушення можуть мати наслідком санкції у вигляді відрахування, незадовільних оцінок поточного та підсумкового контролю, втрати стипендії та ін. Не менш важливим є те, що дотримання фаховим коледжем, його здобувачами та працівниками принципів академічної доброчесності створює довіру до результатів навчання і підвищує успішність випускників у подальшій кар'єрі, їх працевлаштування та рівень життя. Погана репутація не тільки самого здобувача, але і закладу фахової освіти є суттєвою перешкодою для академічної мобільності та отримання хорошої роботи після завершення навчання [2].

В фаховому коледжі зварювання та електроніки імені Є.О. Патона розроблене внутрішнє положення про академічну доброчесність. Воно має включати в собі: правові та етичні принципи академічної доброчесності в закладі освіти; перелік можливих порушень академічної доброчесності та види академічної відповідальності; інформаційні заходи з формування академічної доброчесності та попередження фактів її порушення; порядок реагування закладу освіти на можливі факти порушення академічної доброчесності та можливі види відповідальності за ці порушення; порядок оскарження рішень про притягнення до академічної відповідальності. Саме з вивчення цих правил має починатися введення до фаху фахових молодших бакалаврів.

Серед багатогранних обов'язків, покладених на викладачів, є підтримка академічної доброчесності [5]. Важливим прикладом для здобувачів освіти є дотримання норм про авторське право і академічну доброчесність з боку викладачів.

В результаті проведення опитування серед здобувачів освіти 1 і 3 курсів було виявлено, що основними причинами порушення академічної доброчесності є: виправдовування за отримання низьких оцінок, небажання витрачати багато часу на виконання завдань самостійно, небажання бути відрахованим, виглядати «негарно» в очах однолітків і викладачів.

Тому важливо з боку викладачів приділяти увагу формування таких цінностей у здобувачів освіти як: чесність, довіра, справедливість, взаємоповага, відповідальність за результати своєї роботи.

Роз'яснення принципів академічної доброчесності необхідно не тільки здобувачам освіти а і для їх батьків. Причому робити це необхідно систематично на батьківських зборах.

При розробці завдань викладачам слід звести до мінімуму завдань на перевірку знань, використання відкритих запитань, тобто, а збільшити

кількість завдань на перевірку рівня знань (тести) [3]. Спрямовувати здобувачів освіти на творчу, дослідницьку та аналітичну роботу, наприклад, написання есе а не рефератів. При розробці завдань важливо враховувати рівень підготовки здобувачів і не ускладнювати завдання, тому що незрозумілість того, що вимагається підштовхує до порушення принципів академічної доброчесності.

Особливу увагу слід приділити формуванню у здобувачів освіти критичного мислення. Здатність об'єктивно аналізувати інформацію, ставити її під сумнів, оцінювати факти та формулювати власні об'єктивні висновки дозволить прийняти здобувачам зважені рішення і не піддаватися емоціям чи маніпуляціям. Для цього потрібно включати вправи на усвідомлення фактів та осмислення їх з різних точок зору. Допомагають в цьому використання рольових ігор, постановка питань, відповіді на які відсутні в підручниках і потребують самостійної роботи здобувачів.

При написанні творчих робіт, тезисів необхідно навчити здобувачів як правильно робити посилання на джерела інформації. Здобувачі освіти мають вміти аналізувати, які ресурси їм потрібні для проведення власних досліджень, користуватися базами даних наукової інформації за базовим і розширеним пошуком,

При оцінці робіт уникати упередженого ставлення до здобувачів. Доводити до їх відома критерії оцінювання і надавати коментарі до виконаної роботи.

Постійно піклуватися, щоб був зворотній зв'язок зі здобувачами, це допоможе налагодити партнерські відносини, які сприяють встановленню довіри в освітньому процесі.

Рушійною силою для дотримання академічної доброчесності є мотивація здобувачів освіти, а вона знижується якщо результати навчання є незадовільними. Тому потрібно будувати завдання різних видів, щоб заохотити здобувачів їх виконувати.

В разі виявлення порушення академічної доброчесності здобувач освіти повторно має виконати завдання, наприклад, свій варіант, або якщо це контрольна робота, то перескласти її.

Для кращого розуміння принципів академічної доброчесності здобувачам освіти можна запропонувати виконання практичного завдання:

- 1) проаналізувати декілька кодексів академічної доброчесності різних ЗВО;
- 2) підготувати кодекс академічної доброчесності для вашого коледжу (робота в групах);
- 3) зробити презентацію кодексу честі;
- 4) обговорити питання: Як кодекс честі сприяє академічній доброчесності? Які є наслідки порушення кодексу честі? Хто має складати кодекс честі?

Висновок. Таким чином, підтримка академічної доброчесності, це невід'ємна етична норма викладачів і здобувачів освіти, яка ґрунтується на чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності і мужності. Розвитку

академічної доброчесності сприяють: ознайомлення з її принципами і очікуваннями їх дотримання, створення комфортного, сприятливого навчального середовища для навчання, забезпечення прозорості при викладанні та оцінюванні, створення завдань які розвивають творчий підхід та креативне мислення.

Бібліографічні посилання

1. Закон України «Про освіту». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text/>
2. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL:
https://asv.mil.gov.ua/sites/default/files/2025-02/metodychni_rekomendaciyi_dlya_zvo_akademichna_dobrochesnost.pdf
3. Навчаємо учнів академічної доброчесності: від теорії до практики. URL:
<https://naurok.com.ua/post/navchaemo-uchniv-akademichno-dobrochesnosti-vid-teori-do-praktiki>
4. Навчання академічній доброчесності у бібліотеці. URL:
<https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bf24d1fb-a8ac-47d0-ad8f-e2a4d39cb2c8/content>
5. Чотири практики навчання, які сприяють академічній доброчесності. URL:
<https://nrat.ukrintei.ua/chotyry-praktyky-navchannya-yaki-spryyayut-akademichnij-dobrochesnosti/>

СЕКЦІЯ IV «РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПРОСУВАННІ ДОБРОЧЕСНОСТІ»

Ольга ДОРОШЕНКО

*викладач основ
медсестринства
спеціаліст I категорії
Дніпровського базового
фахового медичного коледжу
м. Дніпро, Україна*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ: ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОШЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО ПЛАГІАТУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Активне застосування здобувачами освіти прийомів академічної недоброчесності під час навчання є серйозним викликом перед системою освіти.[5, с. 53] Недобросовісність у навчанні негативно впливає не лише на якість освітнього процесу, але й може призвести до недотримання етичних стандартів у практичній діяльності, що підриває довіру пацієнтів та впливає на безпеку медичних послуг. Саме це робить питання академічної добросовісності не просто освітнім, а й суспільно-медичним викликом. Дотримання академічної доброчесності також відіграє вагому роль у світі виховання нового типу громадян, що має чітку позицію стосовно демократичних норм побудови суспільства.

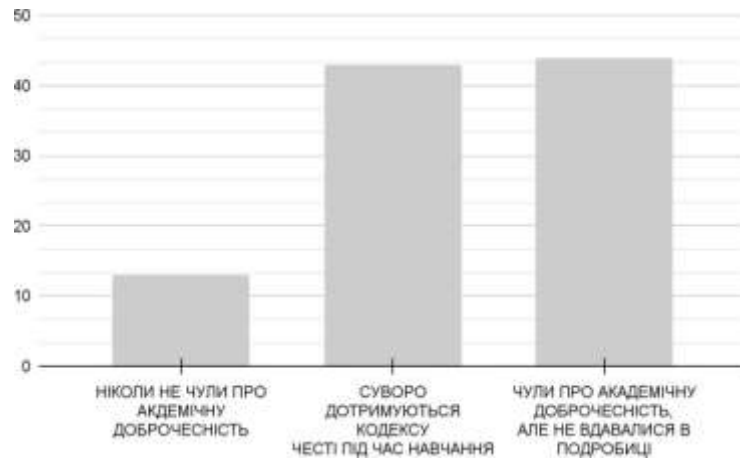
Вимушене, у зв'язку з воєнним становищем в Україні, тривале дистанційне навчання, надає можливість здобувачам освіти застосовувати академічне шахрайство більш майстерно та витончено. Зростання технологічних можливостей для здійснення недоброчесності (зокрема поява та удосконалення штучного інтелекту) та критична необхідність формування стійкої професійної етики у майбутніх медичних працівників, вимагає емпіричного дослідження реального ставлення здобувачів освіти до проблеми академічної доброчесності як основи для розробки ефективних запобіжних заходів.

Дослідження проводилось шляхом аналізу літературних джерел, директивних документів та анкетування серед здобувачів освіти Дніпровського базового фахового медичного коледжу. Анонімне опитування проводилося за допомогою спеціально розробленої анкети, що дозволило отримати найбільш об'єктивні відповіді завдяки усуненню психологічних бар'єрів.

Проаналізовано 130 анкет здобувачів освіти першого, другого, третього, четвертого курсів сестринського, лікувального, акушерського відділень. Анкета складалася з 8 питань: 7 запитань у тестовому форматі з однією або декількома варіантами відповідей і 1 відкрите запитання. Аналізу підлягали

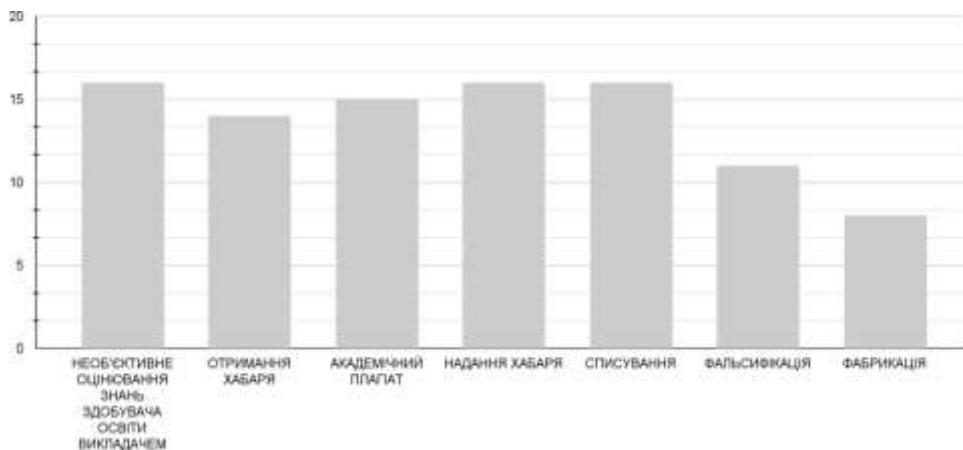
тільки 6 питань. Інформація щодо курсу та відділення була виключена з аналізу, оскільки не була об'єктом цього дослідження.

За аналізами дослідження ми виявили що всього 43% респондентів знайомі з поняттям академічної доброчесності, та декларують чесність у навчанні. Водночас 44% здобувачів освіти тільки чули про академічну доброчесність, і не були з нею детально ознайомлені, а 13% взагалі не стикалися з цим поняттям (Діаграма 1).

Діаграма 1- Оцінка питання «Чи знайомі ви з поняттям академічна доброчесність» серед здобувачів освіти.

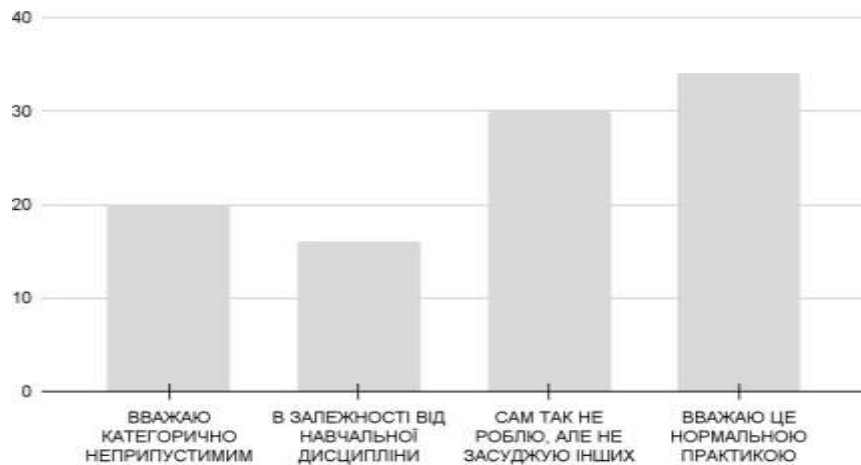
Серед можливих проявів академічної недоброчесності здобувачі освіти найчастіше виділяли необ'єктивне оцінювання (16%), списування (16%) та надання хабаря (16%). До найменш ідентифікованих порушень належать фальсифікація (11%), фабрикація (8%) та самоплагіат (4%) (Діаграма 2).

Діаграма 2- Оцінка питання «Що з цього, на вашу думку, може бути порушенням академічної доброчесності» серед здобувачів освіти ДБМК.

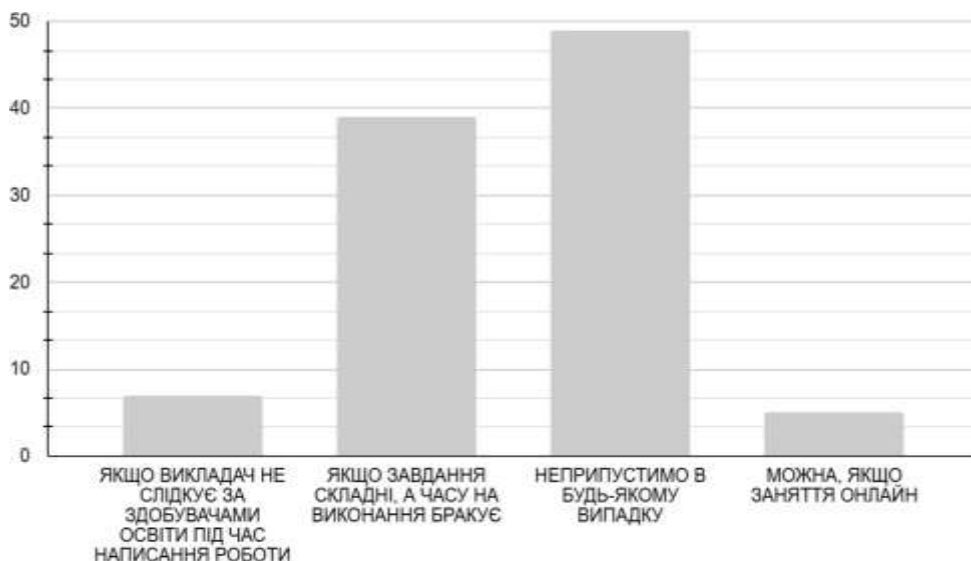
Лише 20% здобувачів освіти вважають, що категорично неприпустимо видавати запозичений з інтернету текст за власний. Натомість 30% запевняють, що не вдаються до плагіату, але не будуть засуджувати за це

інших здобувачів освіти; 34% вважають прийнятним запозичення чужих текстів з інтернет-ресурсів, а 16% - вважають такий плагіат цілком доречним у вивченні деяких освітніх компонентів. (Діаграма 3).

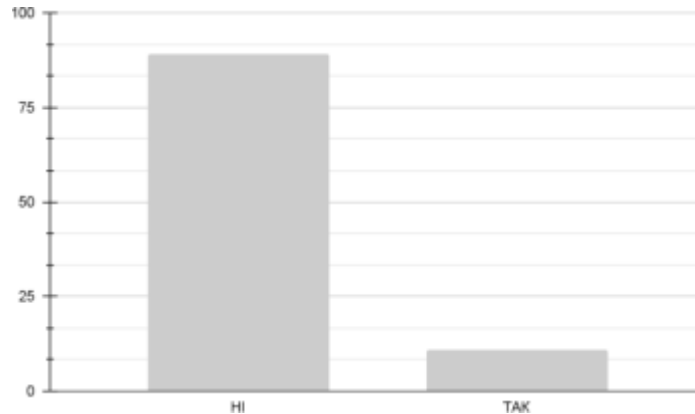
Діаграма 3. Оцінка питання «Чи припустимо, на вашу думку, завантажувати готові роботи з мережі інтернет (реферати, презентації тощо) і видавати їх за свої? » серед здобувачів освіти ДБМК.

Практично половина здобувачів освіти (49%) вважають списування, під час контролю або екзаменів, цілком припустимим. Ще 39% здобувачів освіти допускають його при виконанні складних завдань на які відведено, на їх думку, замало часу. 7% здобувачів освіти вважають, що списувати можна при відсутності контролю за чесним виконанням з боку викладача, а 5% опитаних вважають будь-яке академічне шахрайство цілком припустимо в умовах дистанційного навчання (Діаграма 4).

Діаграма 4. Оцінка питання «На вашу думку, при яких обставинах списування під час виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю або екзамену є цілком припустимим» серед здобувачів освіти ДБМК.

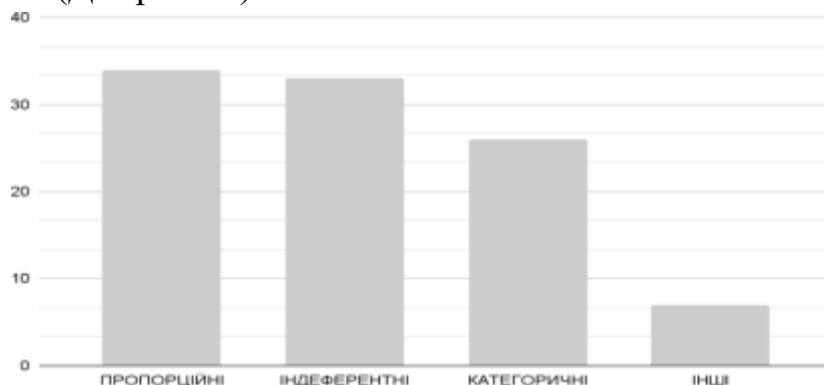
Не засуджуватимуть свого однокурсника за купівлю готової роботи (дипломної, курсової, реферату тощо) - 80% здобувачів освіти. Дослідження також показало, що 55% здобувачів освіти мають індиферентне відношення до порушників академічної доброчесності, ще 29% - виступають за відрахування такого здобувача освіти з закладу освіти, і лише 16% - не вважають доцільним покарання відрахуванням (Діаграма 5).

Діаграма 5. Оцінка питання «Чи засуджуватимете ви свого одногрупника, якщо він купить роботу написану на замовлення?» серед здобувачів освіти ДБМК.

Запитання, що потребувало розгорнутої відповіді, було таким: «Які санкції або покарання ви застосували б до здобувачів освіти, що не дотримуються чесності у навчанні?». Не всі ті, хто взяв участь в опитуванні виявили бажання висловити власну думку. Зі 130 анкет думку висловив 81 респондент (49 осіб утрималися). Причину такої поведінки респондентів не можливо визначити через анонімність анкетування, але варто підкреслити, що на відміну від інших запитань, це питання не вимагало обов'язкової відповіді (зادля уникнення нерелевантних відповідей). Для зручності підрахунку, відповіді були поділені на

такі категорії: індиферентні, категоричні, пропорційні, інші. Після підрахунку було отримано такий результат: 33% респондентів були байдужими, 26% - категоричними, 34% - пропорційними, 7% потрапили в іншу категорію. (Діаграма 6).

Діаграма 6. Оцінка питання «Які санкції або покарання ви застосували б до здобувачів освіти, що не дотримуються чесності у навчанні?» серед здобувачів освіти ДБМК.

Таким чином, результати дослідження фіксують значний відсоток толерантності студентської спільноти до різних проявів академічного шахрайства та індиферентне ставлення до санкцій. Це підтверджує, що існуючі механізми формування доброчесності є недостатніми. З огляду на ці виклики, доцільно сформулювати низку висновків та пропозицій, спрямованих на зміцнення професійної етики у медичному коледжі.

Несерйозне ставлення до академічної чесності на початкових етапах навчання перешкоджає засвоєнню європейських етичних стандартів. Впроваджувати принципи академічної доброчесності у медичному коледжі необхідно з перших курсів: навчати здобувачів освіти аналізувати інформацію, не копіюючи її, правильно оформлювати свої роботи, та постійно приділяти увагу наслідкам порушення академічної доброчесності у написанні письмових робіт [3, 4].

Комплексні зусилля з подолання академічної недоброчесності будуть успішними лише за імплементації Кодексу академічної доброчесності, чітких стандартів та прозорих механізмів боротьби з шахрайством [1]. Освітні заклади, які готують фахівців у сфері охорони здоров'я, повинні прищеплювати європейські цінності академічної доброчесності своїм вихованцям з першого року навчання, проводячи публічні лекції та конференції на цю тему.

Особливу увагу слід приділити медичній специфіці, наводячи приклади того, як плагіат та недоброчесність шкодять репутації медичних працівників та їхньому становищу в професійній спільноті[2]. Необхідно демонструвати на власних прикладах та спираючись на приклади відомих медиків правильні методи роботи з літературними джерелами. Необхідно формувати у здобувачів освіти навички критичного аналізу та узагальнення змісту інформації, щоб мінімізувати механічне копіювання та поширення хибних даних.

Процедури реагування на порушення мають бути прозорими та неупередженими та включати етап профілактичного діалогу для аналізу причин неетичної поведінки, перш ніж застосовувати санкції.

Бібліографічні посилання

1. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>.
2. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. (Станом на 1 січ. 2023 р.)
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#>.
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. (Станом на 2 лип. 2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

5. Сопова Д. О. Академічна доброчесність у системі професійної підготовки майбутнього педагога. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 3/4(56/57). С. 52–56.

Еліна ІЛЬЯГУЄВА, здобувачка освіти
*Науковий керівник: Луценко Ю. В, викладач-методист
вищої категорії, викладач економічних дисциплін
Дніпровський фаховий коледж технологій та дизайну
м. Дніпро, Україна*

РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПРОСУВАННІ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Студентське самоврядування — найближчий та найвпливовіший рівень формування культури доброчесності.

Студенти набагато швидше помічають зміни в поведінці один одного, ніж це роблять викладачі чи адміністрація.

Якщо в групі починається масове списування або купівля робіт, це в першу чергу знає студентська спільнота, і саме вона може втрутитися до того, як ситуація набуде системного характеру.

Самоврядування має перевагу «горизонтального рівня» — студентам легше довіряти тим, хто перебуває поруч з ними на парах, живе тим самим навчальним ритмом, відчуває ті самі страхи перед контрольними та дедлайнами.

Тому його позиція виглядає не як наказ зверху, а як підтримка, порада чи навіть дружнє нагадування.

Студентське самоврядування — це люди, які проходять через ті ж емоції, що й всі інші: хвилювання, лінь, роздратування, страх провалу. [2]

Коли вони говорять про доброчесність, це не абстракція — це щоденний досвід.

Дослідження: як студенти реально поведуться та чому це важливо

У межах роботи було проведено комплексне мікродослідження, яке включало опитування, спостереження та невеликий експеримент щодо впливу різних типів студентської комунікації на чесність під час навчання.

Опитування

мал.1

Повний аналіз відповідей 112 студентів дав не просто цифри, а реальні внутрішні конфлікти:

- 53% написали: «Я б не списував, якби був упевнений у своїх знаннях». Тобто часто студент списує не через бажання хитрувати, а через тривогу й невпевненість.

- 38% визнали: «Боюсь здати свою роботу, бо подумують, що вона слабка». Страх виглядати гірше за інших — сильний стимул порушувати доброчесність.

- 72% сказали, що стали б чеснішими, якби в групі була інша атмосфера.

Це доводить: студентам потрібна не заборона, а підтримка. [1]

Спостереження

Під час спостереження за контрольними був помічен один важливий феномен:

коли студент бачить, що хтось списує — він також дозволяє це собі.

Це називається “ефект соціального дозволу”.

У групах із нагадуваннями старости атмосфера змінювалась:

- студенти сиділи рівніше,
- менше оглядалися,
- запитували: «а ти як робиш? чесно?»,

Тобто студентська поведінка залежить не від правил, а від того, що в конкретній групі вважається нормою.

Експеримент “два повідомлення”

Цей експеримент виявився найцікавішим.

У групі, де дали сухе формальне повідомлення, реакція була така:

- студенти закривали очі,
- сміялися,
- казали: «ага, як завжди».

Тобто формальні заборони викликають зворотний ефект — відторгнення.

А у групі з неформальним, людським повідомленням:

- студенти писали: «постараюсь»,

- підтримували один одного,
- навіть писали в чаті: «хто готовий допомогти розібратись перед парою?».

Тобто доброчесність стає нормою, коли її подають як підтримку, а не як погрозу.

Поради від однолітків працюють сильніше, ніж формальні зауваження викладачів.

Студенти часто описують формальні інструкції як щось автоматичне: «так говорять усім, незалежно від ситуації». А от слова однолітків сприймаються як зворотній зв'язок від людини, яка знаходиться з ними в одній позиції — вони разом готувалися до контрольних, разом переживають дедлайни, разом намагаються балансувати мінімум стресу.

Тому навіть коротке повідомлення від старости може мати значно більший ефект, ніж довга лекція про заборони. Студенти відчують, що їх не контролюють, а розуміють. І ця емоційна складова перетворює просту пораду на справжній мотиватор.

Проекти студентської ради змінюють не лише знання, а й ставлення до доброчесності.

І найцікавіше — студенти підтримують проекти, які не здаються «офіційними заходами».

Ось три найефективніші формати:

- **«Чесний тиждень»**
- Коли студенти самі ділилися історіями: «один раз списав — отримав нуль, але коли здав сам — пишався собою». Такі історії впливають сильніше, ніж будь-які методички.
- **«Антиплагіат-чек»**

Не для оцінки, а для самоперевірки. Студенти переглядали роботи один одного і просто підказували, де краще перефразувати чи додати джерело. Виявилось, що людям не байдуже — їм просто раніше ніхто не пояснював людськи.

- **Гейміфікація «Чесний вибір»**
- Короткі анонімні ситуації: «Одногрупник просить відповіді — що робиш?»

Це викликало обговорення, сміх, а ще — чесність стала соціально привабливішою.

Комунікація «без моралізаторства» — головний секрет.

Студенти природно відштовхують все, що звучить надмірно офіційно або повчально. Особливо якщо мова йде про тему, де кожен хоч раз робив помилки.

Тому найдієвіші повідомлення — прості, людські, щирі.

«Спробуй сам, ти це можеш» працює краще, ніж «списування карається».

Гумор, короткі приклади з життя, реальні історії — усе це створює емоційний контакт, якого не вистачає у формальному стилі адміністрування.

Чесність не повинна звучати як покарання — вона повинна звучати як шлях до власної гордості та самоповаги. [3]

Культура чесності формується поступово, але дуже швидко поширюється, коли є приклад.

Група — це жива спільнота, в якій поведінка однієї людини може як надихнути, так і “зруйнувати” загальну атмосферу.

Коли студенти бачать, що їхні одногрупники працюють чесно, вони починають робити те саме, бо бояться підвести інших. Це створює своєрідну «ланцюгову реакцію довіри».

Але варто одному студенту сказати: «та що тут такого, всі так роблять», — як культура миттєво стає слабшою.

Студентське самоврядування задає емоційний ритм групи — коли воно обирає чесність, група найчастіше робить те саме. [4]

Висновок: студентське самоврядування — не додатковий елемент, а ядро формування доброчесності.

Саме воно має можливість будувати і підтримувати атмосферу, у якій чесність стає не формальністю, а цінністю.

Роль студентського самоврядування полягає не у контролі, а в тому, що воно створює безпечний простір для навчання: тут можна помилятися, запитувати, пробувати ще раз — і робити це чесно.

Там, де студенти самі просувають культуру доброчесності, рівень списування та плагіату знижується, а відчуття відповідальності росте.

І найважливіше — така культура зберігається навіть тоді, коли немає контролю, бо вона базується на довірі один до одного.

Бібліографічні посилання

1. Опитування Ставлення до академічної доброчесності та чинники, що впливають на поведінку

<https://forms.gle/7gkiDU4QTKtM6Cd5A>

2. Що таке студентське самоврядування

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5_%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%80%D1%8F%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F

3. Як говорити, щоб учні вас чули: ненасильницька комунікація

<https://osvitoria.media/experience/nenasylnytska-komunikatsiya-yak-govoryty-shhob-uchni-vas-chuly/>

4. Наслідування у поведінці

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%83_%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BD%D1%86%D1%96

Ілля КАТЕРИНІН
студент економічного відділення

Анна КАПАЦИНА
*викладач обліково-економічних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії
ВСП «Технологічний фаховий коледж
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету»
м. Дніпро, Україна*

РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПРОСУВАННІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

У контексті трансформаційної фази вищої та фахової передвищої освіти України, формування культури академічної доброчесності набуває все більшого значення. Студенти не просто споживають освітній продукт – вони мають стати активними учасниками процесу і одним із ключових інструментів цього стає студентське самоврядування (СС). Через СС молодь здобуває навички лідерства, відповідальності, прийняття рішень і впливу на освітній процес. Самоврядування студентів може виступати важливим фактором поширення і утвердження академічної доброчесності – тобто таких цінностей, як-от чесність, повага до інтелектуальної власності, відповідальність, прозорість.

За дослідженням Оксани Кондур, Наталії Котурбаш та Галини Михайлишин, студентське самоврядування в закладах вищої освіти України – це не просто дозвілля чи організація студентських заходів, а реальний механізм залучення студентів до управлінських структур, участі у забезпеченні якості освіти. Зокрема, вони зазначають, що СС сприяє розвитку лідерських якостей, активній громадянській позиції студентів і їх включенню до якісних процесів у ЗВО [1].

Інше дослідження показує, що серед викладачів і науково-педагогічних працівників значна частка визнає вплив студентського самоврядування на організацію освітнього процесу та розвиток компетентностей у студентів [2].

Це також регламентовано у нормативно-правовому просторі України: наприклад, Закон України «Про вищу освіту» надає студентам право створювати органи самоврядування, а нормативи якості освіти передбачають залучення студентів до системи забезпечення якості [3].

Студентське самоврядування – це не просто форма участі, а механізм, який може зміцнювати внутрішню культуру закладу освіти, формувати у студентів відповідальність, лідерство та готовність дотримуватися стандартів і правил.

Культура академічної доброчесності (АД) має прямий зв'язок із якістю освіти: заклади, які впроваджують політики АД, підвищують довіру до освітнього закладу та рівень компетентностей майбутніх фахівців [4].

Дослідження, проведені в Україні показують, що багато студентів не сприймають плагіат як серйозне порушення – наприклад, одне з опитувань серед магістрів показало, що для них копіювання інформації з інтернету не сприймалося як шахрайство [5].

Дотримання АД є критично важливим для закладів вищої та фахової передвищої освіти, оскільки отримані випускниками дипломи мають відображати їх реальні знання і набуті професійні компетентності. Тому до основних функцій, які покладені на студентське самоврядування належать:

- інформування і просвітництво – організація тренінгів, лекцій, акцій серед студентів про значення доброчесності, правила цитування, академічної етики;

- вплив на політику закладу – участь студентів у розробці кодексів, положень, стандартів щодо АД, які затверджує заклад освіти. Наприклад, СС може бути включено до комісій із забезпечення якості освіти або етики;

- моніторинг і зворотний зв'язок – студенти можуть виступати «внутрішніми рецензентами», поширювати серед однокурсників правила поведінки, «культуру доброчесності не лише через контроль, а й через самоврядування»;

- пропагування моделі поведінки – коли студенти-лідери демонструють етичну поведінку, вони стають прикладом для інших, що посилює ефект «peer influence»;

- створення студентських ініціатив – конкурси, хакатони, флешмоби, які мають тематику академічної доброчесності, залучення студентської спільноти до самооцінки.

Студентське самоврядування відіграє важливу роль у сучасному освітньому процесі і дотриманні академічної доброчесності:

- пропозиції студентів через органи СС можуть бути враховані у процедурі акредитації освітніх програм та внутрішнього забезпечення якості, що свідчить про реальний вплив СС [1].

- одним із ефективних методів формування свідомого ставлення до АД є залучення студентів до активної діяльності, зокрема у студентських об'єднаннях [5].

- для ефективного впровадження АД необхідна системна робота на рівні державної політики, закладу освіти, факультетів (відділень) і студентів, що відкриває місце для СС як активного учасника [5].

Через свої механізми СС має реальний потенціал змінити освітнє середовище і зробити його більш відкритим, відповідальним і етичним. Однак у своїй діяльності воно стикається з низкою організаційних, мотиваційних і інших викликів, які можуть знижувати його ефективність:

1. Часто органи студентського самоврядування не мають достатніх повноважень або ресурсів для впливу на керівництво закладу освіти або політику АД.

2. Студентська активність може бути мінімальною – без мотивації чи підтримки з боку закладу освіти.

3. Культура доброчесності ще не повсюдно укорінена в українських ЗФПО – наприклад, дослідження показують, що багато студентів досі не вважають плагіат серйозним [5].

4. Взаємодія між СС, адміністрацією і викладацьким складом може бути слабкою або символічною.

Студентське самоврядування має значний потенціал стати ключовим рушієм у впровадженні та контролі за дотриманням академічної доброчесності у закладах фахової передвищої освіти, оскільки його головною перевагою є прямий вплив на однолітків.

Перспективи студентського самоврядування у дотриманні академічної доброчесності:

1. Надання студентському самоврядуванню офіційного місця у структурі управління якості освіти в закладі – наприклад, включення студентів у комісії з етики чи моніторингу АД.

2. Освітні програми та тренінги для студентів-лідерів щодо академічної доброчесності і ролі СС.

3. Створення партнерств між СС різних закладів освіти – обмін досвідом, спільні кампанії з просування доброчесності.

4. Використання цифрових інструментів (наприклад, платформ для самоперевірки, публічні звіти про акти доброчесності) за участі СС.

5. Включення культури доброчесності у позицію бренду закладу освіти – коли студенти самоврядування стають носіями цієї культури.

Отже, студентське самоврядування сприяє просуванню академічної доброчесності в закладах вищої та фахової передвищої освіти. Воно не тільки створює майданчик для розвитку студента-лідера, але й виступає як агент змін в освітньому середовищі. Через участь у стратегічних процесах, формування і реалізацію ініціатив доброчесності, СС може значно підвищити рівень етичної культури, відкритості та якості освіти.

Щоб цей потенціал реалізувався, необхідно забезпечити:

- реальні повноваження та ресурсну підтримку органів СС;
- активну співпрацю студентів, викладачів і адміністрації;
- системне навчання і просвітництво з теми академічної доброчесності;
- моніторинг та оцінку ефективності заходів.

Такі кроки допоможуть зробити студентське самоврядування не лише символом участі, а дієвим інструментом культури чесності в закладах освіти.

Бібліографічні посилання

1. Кондур О., Котурбаш Н., Михайлишин Г. The Role of Student Self-Government in Ensuring the Quality of Higher Education. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2021. DOI: 10.15330/jpnu.8.1.65-71.

2. Hulko O., Yaroshenko O. Influence of the Student Self-Government on the Development of Leadership Qualities of Higher Education Seekers: Attitude of Scientific and Teaching Employees. Continuing Professional Education: Theory and Practice, 2023. DOI: 10.28925/1609-8595.2023.1.8.

3. Palamar S., Naumenko M. Implementation of the Principles of Academic Integrity as an Effective Tool for Ensuring the Quality of Higher Education. *Educological Discourse*, 2022. DOI: 10.28925/2312-5829.2022.345.

4. Dorozhko A. Academic Integrity in the Context of European Experience and Ukrainian Practice. *Educational Challenges*, 2022. DOI: 10.34142/2709-7986.2022.27.1.05.

5. Iliichuk L. Academic Integrity as a Component of the Quality Assurance System of Higher Education. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*, 2021.

Лада ПИЛИПЕНКО

здобувачка освіти

Дніпровського фахового коледжу радіоелектроніки

м. Дніпро, Україна

КОДЕКС ЧЕСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Актуальність проблеми. Академічна доброчесність є фундаментальною складовою якісної освіти та наукових досліджень. Порушення етичних норм у навчальному процесі підриває довіру до результатів освіти та репутацію закладів вищої освіти. Кодекс честі виступає ефективним інструментом формування відповідальної поведінки здобувачів освіти і викладачів. Його впровадження сприяє розвитку самоконтролю, внутрішньої мотивації та етичної культури. Аналіз практик застосування кодексів честі дозволяє визначити найбільш ефективні методи підтримки академічної доброчесності. Академічна доброчесність впливає на якість вищої освіти, оскільки вона заснована на фундаментальних цінностях, які зумовлюють стиль поведінки всіх учасників освітнього процесу [2, с. 237].

До вітчизняного блоку досліджень належать праці таких науковців: О. Петуніна, О. Слабодянюка, Т. Фінікова, О. Цокур, Н. Шліхта та інших.

Метою роботи є дослідження ролі кодексу честі у забезпеченні академічної доброчесності, аналіз його структури та функцій, а також оцінка ефективності застосування в закладі фахової передвищої освіти для формування відповідальної поведінки здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. Кодекс честі визначає основні принципи етичної поведінки у навчанні та науковій діяльності. Він формує стандарти дотримання чесності, запобігання плагіату та шахрайству під час виконання завдань. Впровадження кодексу допомагає здобувачам освіти усвідомити відповідальність за власні дії та наслідки порушень. Це стимулює формування внутрішньої мотивації дотримуватися правил. Документ включає положення про належне цитування джерел, використання чужих матеріалів та правильне оформлення наукових робіт. Такі стандарти є основою контролю академічної доброчесності. Університети проводять ознайомчі семінари та тренінги для здобувачів освіти щодо змісту кодексу. Це дозволяє ефективно пояснити

правила та їх практичне застосування. Кодекс підкреслює повагу до колег та викладачів, що сприяє створенню академічного середовища, заснованого на довірі та співпраці.

Викладачі виконують ключову роль у підтримці кодексу. Вони демонструють етичну поведінку і контролюють дотримання правил здобувачами освіти.

Підписання кодексу честі здобувачами освіти перед початком навчання є символом усвідомленої згоди дотримуватися встановлених стандартів. Це підвищує відповідальність здобувачів освіти. Кодекс містить механізми відповідальності та дисциплінарні заходи у разі порушень правил. Це дозволяє забезпечити справедливість і прозорість у навчальному процесі. Використання електронних систем контролю робіт здобувачів освіти допомагає підтримувати прозорість та справедливість у оцінюванні. Кодекс виконує освітню функцію, адже здобувачі освіти навчаються самоконтролю та етичним нормам на практиці. Інтеграція кодексу у навчальні плани дозволяє системно впроваджувати принципи академічної доброчесності у різні дисципліни. В університетах створюють комітети для контролю дотримання кодексу та розгляду випадків порушень. Вони також надають консультації здобувачам освіти. Кодекс сприяє розвитку навичок етичного прийняття рішень, що важливо для навчання та професійної діяльності. Дотримання кодексу підвищує академічну культуру серед здобувачів освіти і покращує взаємодію у навчальному середовищі. Документ включає правила використання цифрових ресурсів та дотримання авторських прав, що сприяє формуванню відповідального ставлення до інформації. Моделі peer-review, де здобувачі освіти оцінюють роботи один одного, підтримують принципи самоконтролю та чесності. Кодекс інтегрується у наукові дослідження, допомагаючи здобувачам освіти зрозуміти етичні норми експериментальної роботи та публікацій. Використання кодексу зменшує ризик конфліктів, оскільки здобувачі освіти чітко знають свої права та обов'язки.

Формування внутрішньої мотивації через кодекс сприяє чесному виконанню завдань і самостійності здобувачів освіти. Регулярний моніторинг дотримання кодексу дозволяє оцінювати ефективність заходів та коригувати політику закладу. Кодекс підвищує репутацію університету, забезпечуючи довіру здобувачів освіти, викладачів та наукової спільноти. Адаптація кодексу до культурних та соціальних особливостей здобувачів освіти підвищує його ефективність і сприйняття. Включення практичних кейсів і прикладів допомагає здобувачам освіти краще зрозуміти правила та застосовувати їх на практиці. Підтримка адміністрації та активна участь викладачів є ключовою для успішного впровадження кодексу. Кодекс сприяє розвитку комунікаційних навичок та етичної взаємодії у навчальному середовищі. Впровадження кодексу стимулює формування академічної культури, де пріоритетом є чесність, відповідальність та повага.

Використання кодексу профілактично зменшує кількість порушень та формує цінності етичної поведінки. Комплексне застосування кодексу об'єднує освітні, превентивні та корекційні заходи, що робить систему більш ефективною. Досвід університетів демонструє підвищення якості навчання та

прозорості оцінювання завдяки дотриманню кодексу честі. Завдяки системному впровадженню кодексу здобувачі освіти розвивають самоконтроль, критичне мислення та відповідальність, що необхідні сучасному фахівцеві.

Системне використання кодексу дозволяє закладам освіти формувати культуру академічної доброчесності та зміцнювати довіру в освітньому середовищі. Кодекс честі сприяє розвитку етичної культури не лише серед здобувачів освіти, але й серед викладачів та адміністрації закладу фахової передвищої освіти. Його впровадження допомагає формувати спільні цінності та стандарти поведінки для всіх учасників освітнього процесу. У деяких університетах кодекс честі поєднують із програмами наставництва, де здобувачі освіти старших курсів або аспіранти підтримують молодших, показуючи приклад етичної поведінки. Це зміцнює традицію академічної доброчесності на практиці. Кодекс може включати положення щодо етичної роботи у командних проєктах та групових завданнях. Він допомагає запобігати конфліктам і недобросовісному розподілу обов'язків серед здобувачів освіти.

Важливою складовою є постійне оновлення кодексу відповідно до змін у законодавстві, цифрових технологіях та міжнародних стандартах освіти. Це забезпечує його актуальність та практичну ефективність. Кодекс честі стимулює формування самостійного мислення та відповідальності за результати власної роботи. Він допомагає здобувачам освіти розвивати професійні компетенції та етичну свідомість, необхідну для майбутньої кар'єри.

Академічна доброчесність поєднує в собі етичні норми й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі та механізми їх реалізації на практиці. Доброчесність формує цілий комплекс чинників, які визначають спроможність та бажання протидіяти академічній нечесності. Формується цілісна система норм та правил для запобігання випадків академічної недоброчесності [1, с. 135].

Академічна доброчесність включає в себе принципи чесності, об'єктивності, поваги до інтелектуальної власності та відповідальності за власну навчальну та наукову діяльність. Вона передбачає усвідомлення здобувачами освіти та викладачами значення етичної поведінки для формування довіри в освітньому процесі. Дотримання академічної доброчесності сприяє підвищенню якості навчання та наукових досліджень. Важливо, що доброчесність не обмежується формальними правилами, а включає внутрішню мотивацію до чесної поведінки. Створення сприятливого середовища для академічної доброчесності передбачає поєднання контролю та освітніх заходів. Освітні заклади активно впроваджують тренінги, семінари та інтерактивні курси, щоб навчити здобувачів освіти правильному використанню джерел та запобіганню плагіату. Доброчесність також включає готовність усвідомлено визнавати власні помилки та виправляти їх у процесі навчання та досліджень.

Висновки. Кодекс честі є ефективним інструментом підтримки академічної доброчесності, поєднуючи освітню, превентивну та контрольну функції. Його впровадження формує у здобувачів освіти і викладачів культуру відповідальної поведінки, внутрішньої мотивації та етичного ставлення до навчання і науки. Системне застосування кодексу сприяє підвищенню якості освіти, прозорості оцінювання та формуванню академічної спільноти, заснованої на чесності та довірі.

Бібліографічні посилання

1. Давидова О. Ю., Каленік К. В., Балацька Н. Ю. Упровадження принципів академічної доброчесності в освітній процес. С. 134-135.

2. Слободянюк О. М. Стан дослідження проблеми забезпечення академічної доброчесності у вищій освіті України. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 70. 2019. Сер. 5 «Педагогічні науки: реалії та перспективи». С. 236-240. URL: <https://surl.li/qyjajw> (дата звернення 19.11.2025).

Роман СКЛЯРЕНКО

здобувач освіти

*Дніпровського фахового коледжу радіоелектроніки
м. Дніпро, Україна*

СТУДЕНТСЬКІ ІНІЦІАТИВИ У ЗАПОБІГАННІ ПОРУШЕННЯМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Актуальність проблеми. У сучасній системі вищої освіти питання академічної доброчесності набуває особливої значущості, оскільки вона є не лише умовою якісного навчального процесу, а й одним із ключових чинників формування відповідальної, освіченої та конкурентоспроможної молоді. У світі швидких технологічних змін здобувачі освіти мають доступ до величезного масиву інформації, що, з одного боку, створює широкі можливості для навчання, а з іншого – сприяє поширенню недоброчесних практик. Саме тому важливо не лише контролювати порушення, а й активно залучати студентську спільноту до їхнього попередження. Роль здобувачів освіти у формуванні культури доброчесності є визначальною, адже вони можуть впливати на поведінкові норми однолітків, ініціювати корисні зміни та формувати середовище, у якому чесне навчання стає природною нормою.

Аспекти щодо порушень академічної доброчесності розкрито в дослідженнях сучасних науковців (О. Боднара, Ю. Гончарова, В. Сороки, В. Корбуняка А. Клімової, С. Клімова, О. Лагоднюка, Н. Ліщука та ін.).

Метою роботи є проаналізувати роль студентських ініціатив у попередженні порушень академічної доброчесності, визначити ефективні форми діяльності студентської спільноти та окреслити їхній вплив на зміцнення культури чесності у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Студентські ініціативи в забезпеченні академічної доброчесності посідають важливе місце у формуванні етичної освітньої культури. Вони ґрунтуються на розумінні здобувачами освіти власної відповідальності за якість освіти та майбутню професійну репутацію. Активне залучення здобувачів освіти до процесів саморегуляції сприяє створенню здорового, чесного та справедливого навчального середовища.

Академічна доброчесність є основою інтелектуальної чесності, яка підтримує цілісність наукових досліджень та освітнього процесу в цілому. Вона включає в себе чесність у виконанні академічних завдань, відповідальне поводження з інтелектуальною власністю, точність у наведенні джерел та повне викладення фактів у наукових роботах. [1, с. 615].

Поширення культури доброчесності серед здобувачів освіти можливе тоді, коли вони самі усвідомлюють цінність чесного навчання. Це усвідомлення часто виникає під впливом освітніх заходів, тренінгів чи діяльності студентських організацій, що популяризують етичні принципи. Здобувачі освіти краще сприймають інформацію від ровесників, що робить такі ініціативи особливо ефективними.

Однією з найпоширеніших форм студентських ініціатив є створення академічних комітетів або студентських рад із питань доброчесності. Такі органи здійснюють просвітницьку діяльність, обговорюють типові порушення, пропонують шляхи їхнього попередження та є посередниками між адміністрацією і здобувачами освіти. Вони формують платформу для діалогу й дозволяють враховувати думку здобувачів освіти у розробці політик доброчесності.

Здобувачі освіти активно долучаються до організації тематичних тренінгів, лекцій і дискусій, під час яких обговорюються питання плагіату, коректного цитування, відповідального використання джерел та етичної поведінки під час контрольних заходів. Такі заходи сприяють підвищенню правової та інформаційної грамотності, що є важливим чинником запобігання порушенням.

Важливою формою є створення інформаційних кампаній у соціальних мережах, які охоплюють широке студентське коло. Через відеоролики, інфографіку та публікації здобувачі освіти популяризують цінність чесного навчання, пояснюють ризики недоброчесної поведінки та мотивують інших дотримуватися правил. Соціальні мережі дозволяють швидко поширювати інформацію й формувати позитивні моделі поведінки.

Студентські лідери також ініціюють створення волонтерських груп, які проводять консультації для молодших курсів щодо правил академічного письма, оформлення робіт та ефективного тайм-менеджменту. Такі групи допомагають здобувачам освіти уникати ситуацій, коли недоброчесність виникає через незнання або відсутність навичок.

Інтелектуальні клуби, дебатні спільноти та наукові товариства також сприяють зміцненню доброчесності. Вони формують у здобувачів освіти культуру аргументованого висловлення думок, пошуку достовірних джерел та поваги до інтелектуальної роботи інших людей. Учасники таких спільнот

рідше вдаються до недоброчесних практик, оскільки усвідомлюють цінність власних зусиль. У багатьох закладах освіти студентські ініціативи спрямовані на підтримку психологічного добробуту здобувачів освіти. Нерідко порушення доброчесності виникає під впливом стресу, перевтоми або страху перед невдачею. Студентські психологічні центри й взаємопідтримка зменшують ризики подібних ситуацій і допомагають молоді справлятися з навантаженням без порушення правил. Також важливою ініціативою є створення систем наставництва, у межах якої здобувачі освіти старших курсів допомагають новачкам орієнтуватися в академічних вимогах.

Студентські ради можуть брати участь у розробленні внутрішніх політик, спрямованих на підвищення академічної доброчесності. Їхні пропозиції часто стосуються створення зрозумілих правил, прозорих процедур оцінювання та справедливих механізмів апеляції. Участь у таких процесах підвищує відповідальність здобувачів освіти за виконання цих правил. Здобувачі освіти ініціюють проведення анкетувань та досліджень, спрямованих на виявлення рівня обізнаності в питаннях доброчесності. Завдяки цьому можна визначити проблемні ділянки, розробити освітні програми та адаптувати заходи для різних груп здобувачів освіти. Такий підхід дозволяє працювати на випередження, запобігаючи порушенням. Значну роль відіграють студентські проєкти, що пропонують альтернативи недоброчесній поведінці. Наприклад, організація спільних навчальних сесій, груп самопідготовки та мозкових штурмів допомагає здобувачам освіти ефективніше опановувати матеріал і зменшує потребу звертатися до недоброчесних методів під час підготовки до контрольних заходів.

Університетські спільноти часто підтримують студентські ініціативи щодо створення дискусійних платформ, де відкрито обговорюються причини й наслідки порушень доброчесності. Такі заходи сприяють розумінню того, що академічна чесність – це не лише вимога, а й цінність, що формує майбутнього професіонала. У межах міжнародних програм обміну здобувачі освіти діляться досвідом запобігання порушенням доброчесності в інших освітніх системах. Це сприяє адаптації найкращих світових практик та вдосконаленню університетських стратегій підтримки етичної поведінки. У деяких університетах студентські організації ініціюють проведення академічних хакатонів, під час яких учасники розробляють цифрові рішення для виявлення плагіату, автоматизації перевірки робіт чи покращення інформаційної грамотності. Такі ініціативи допомагають поєднувати технічні знання із цінностями доброчесності. Покази фільмів, виставки, дискусійні клуби та творчі проєкти, присвячені етичним питанням, роблять тему доброчесності ближчою й доступнішою для широкого студентського загалу.

Розвиток існуючих систем та практик академічної доброчесності вбачається в подальшому формуванні культури академічної доброчесності, популяризації розробки локальних нормативних документів для унормування процедур реагування на порушення та оприлюднення фактів таких порушень [2, с. 257].

Висновки. Студентські ініціативи відіграють ключову роль у формуванні та збереженні академічної доброчесності в закладах вищої освіти. Вони створюють умови, за яких здобувачі освіти не лише дотримуються правил, а й стають активними творцями чесного освітнього середовища. Саме завдяки їхній участі посилюється ефективність профілактики порушень, розвивається культура взаємної відповідальності та підтримки, а принципи чесності стають частиною щоденної академічної практики. Системний розвиток студентських ініціатив сприяє формуванню зрілих, етичних і конкурентоспроможних фахівців, здатних діяти чесно та професійно у своїй майбутній діяльності.

Бібліографічні посилання

1. Гончаров Ю. В., Ліщук Н. В., Боднар О. М. Основні підходи до забезпечення академічної доброчесності у вищій школі. Актуальні питання у сучасній науці. № 7. (25). 2024. С. 610-622.
2. Сорока В. С., Клімова А. В., Корбутяк В. І., Клімов С. В., Лагоднюк О. А. Академічна доброчесність як елемент внутрішньої системи якості – досвід та перспективи. Вісник НУВГП. Сер. «Економічні науки». Вип. № 2(98). 2022. С. 245-261.

Каміла ТІТОВА

студентка 4 курсу

спеціальності F3 Комп'ютерні науки

Дніпровського політехнічного фахового коледжу

м. Дніпро, Україна

ПРАКТИКИ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Студентське самоврядування дедалі частіше розглядається як простір, де формується реальне ставлення до доброчесності [1]. У студентському середовищі питання чесності, відповідальності та прозорості традиційно привертають увагу, однак саме самоврядні органи здатні надати цим поняттям практичного змісту завдяки залученню студентів до процесів управління [2]. Через постійний контакт із різними ініціативами, обговореннями, виборами та внутрішніми правилами створюється середовище, у якому доброчесність перестає бути абстракцією і перетворюється на частину повсякденної поведінки. Саме у взаємодії студентів між собою, у спільних рішеннях, у дискусіях щодо важливих питань проявляється реальне ставлення до етичних стандартів і формується культура взаємної поваги, відповідальності та довіри [1].

Однією з ключових сфер, де студентське самоврядування відіграє особливу роль, є ухвалення чесних і обґрунтованих рішень. Розподіл фінансових ресурсів, організація заходів, проведення виборів, затвердження

внутрішніх правил, підтримка студентських ініціатив або захист прав студентів — усе це вимагає прозорих процедур та дотримання етичних норм. Коли такі процеси відбуваються відкрито й відповідально, вони формують модель поведінки, що поширюється на всіх учасників університетської спільноти. Студенти, які регулярно беруть участь у прозорих процесах ухвалення рішень, легше переносять ці практики у навчальну діяльність, зберігаючи чесність під час виконання завдань, складання іспитів або роботи в групових проєктах [2].

Особливо важливою є участь студентів у створенні та вдосконаленні кодексів честі. У багатьох українських університетах саме студентські ради стають ініціаторами або активними співучасниками формування документів, що регулюють академічну доброчесність, зокрема правил використання джерел, уникнення плагіату, механізмів відповідальності та стандартів поведінки [3]. Коли документ створений у співпраці зі студентами, він сприймається як результат колективного рішення, а не як нав'язана вимога. Це значно підвищує рівень довіри до правил та готовність дотримуватися їх на практиці. Крім того, залучення студентів до таких процесів сприяє глибшому розумінню змісту норм і принципів, що лежать в основі *academic integrity* [4].

Не менш значущу роль відіграє просвітницька діяльність студентського самоврядування. Тренінги, воркшопи, відкриті лекції, дебати та дискусійні клуби формують платформу для обговорення складних питань доброчесності, прикладів порушень, їхніх наслідків та шляхів запобігання. Коли інформація надходить не лише від адміністрації, а й від ровесників, вона сприймається легше й ефективніше. Це дозволяє мінімізувати кількість випадкових або ненавмисних порушень, пов'язаних із незнанням правил, а також формує критичне ставлення до спроб фальсифікації, списування чи плагіату [4].

Важливим аспектом діяльності студентського самоврядування є взаємодія з адміністрацією університету. Участь студентів у комісіях, робочих групах чи дорадчих органах дає змогу краще враховувати їхні інтереси при формуванні політики оцінювання, створенні алгоритмів перевірки письмових робіт, розробці правил використання цифрових інструментів та ін. Залучення студентів робить процеси ухвалення рішень більш демократичними й відкритими та усуває відчуття одностороннього контролю. Коли студенти розуміють логіку створення правил і мають можливість впливати на них, рівень їхньої відповідальності кількісно зростає [4].

Приклад поведінки студентських лідерів відіграє надзвичайно важливу роль у поширенні доброчесності. Якщо діяльність органу самоврядування відкрита, а рішення ухвалюються на засадах колегіальності, прозорості та чітких процедур, це створює атмосферу довіри та демонструє, що доброчесність має практичне значення. Навпаки, наявність кулуарних домовленостей, непрозорого розподілу ресурсів чи тиску на членів організації підриває довіру не лише до самоврядування, а й до системи університетського управління загалом [2].

Студентське самоврядування також функціонує як середовище формування навичок відповідального лідерства. Робота зі студентськими групами, вирішення конфліктів, планування бюджету, організація масштабних подій — усе це потребує навичок комунікації, стратегічного мислення, етичної аргументації та відповідальності за власні рішення [2]. Згодом ці навички переносяться й у навчальну сферу, сприяючи чесному виконанню завдань, повазі до інтелектуальної праці інших та дотриманню принципів академічної доброчесності [1].

Важливо зазначити й роль ініціатив, спрямованих на розвиток відкритої культури взаємодії. Неформальні зустрічі, дискусійні клуби, волонтерські проєкти та інші активності створюють середовище, де студенти можуть вільно говорити про проблеми, звертатися по допомогу та обговорювати етичні дилеми без страху осуду чи покарання. Така атмосфера значно знижує ризик того, що студенти вдаються до недоброчесних практик через тиск, невпевненість або недостатню підтримку [4].

У підсумку студентське самоврядування стає одним із найдієвіших механізмів просування доброчесності в університетському середовищі. Завдяки залученню студентів до ухвалення рішень, створенню відкритих правил, розвитку просвітницьких програм, активній взаємодії з адміністрацією та формуванню культури відповідального лідерства формується реальний простір, у якому цінності чесності та поваги закріплюються на практиці. Коли доброчесність перестає бути формальною вимогою «згори» й стає природною частиною студентського життя, університетська спільнота отримує можливість розвиватися зріло, відкрито й відповідально.

Бібліографічні посилання

1. Бретаг Т. та ін. Академічна доброчесність: посібник для викладачів та студентів. Київ: SAIUP, 2020.
2. Сацьків І. Студентське самоврядування у вищій школі України: організація та практика. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2018.
3. Вермонт О. (ред.). Кодекси честі та практика академічної доброчесності в українських університетах. Київ: НУБіП, 2021.
4. Проєкт SAIUP. Академічна доброчесність: рекомендації для університетської спільноти. Київ, 2019.

Єгор ШВАГЕР

здобувач освіти

Дніпровського фахового коледжу радіоелектроніки

м. Дніпро, Україна

МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЩО СПРИЯЮТЬ АКАДЕМІЧНІЙ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Актуальність проблеми. Академічна доброчесність є ключовим компонентом якісної освіти та розвитку професійних компетенцій. Недотримання етичних норм у навчанні підриває довіру до результатів освіти та наукових досліджень. Методики навчання, що формують відповідальну поведінку здобувачів освіти, стають ефективним інструментом підтримки чесності та етичності. Впровадження таких методик сприяє розвитку самоконтролю, критичного мислення та внутрішньої мотивації до чесного навчання. Аналіз сучасних методик дозволяє вдосконалити практики формування культури академічної доброчесності.

Технології навчання є системою форм, методів, прийомів і засобів, спрямованих на гарантоване досягнення цілей фахової підготовки студентів, які максимально наближують її до умов професійної діяльності, забезпечуючи формування конкурентоспроможного на ринку праці фахівця [2, с. 8]. Аналіз наукової літератури засвідчує, що проблема академічної доброчесності щодо методів навчання була предметом дослідження багатьох вчених (О. Бабчинська, С. Горчинський, І. Горбенко, К. Ніколенко, О. Протас, М. Софілканич, Г. Стефанюк, Т. Ярмоленко та ін.).

Метою роботи є дослідження ефективних методик навчання, що сприяють формуванню академічної доброчесності, аналіз їхнього впливу на поведінку здобувачів освіти, а також обґрунтування практичних рекомендацій щодо їх впровадження в освітніх закладах.

Виклад основного матеріалу. До основних аспектів дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти належить: 1) самостійне виконання навчальних завдань. Здобувачі освіти мають самостійно виконувати свої навчальні завдання, як поточні, так і підсумкові. Це означає, що вони мають засвоювати знання, розуміння та вміння самостійно, без неправомірної допомоги або плагіату; 2) посилення на джерела інформації. Коли здобувачі освіти використовують ідеї, розробки, твердження або відомості з інших джерел, вони мають посилатися на ці джерела та визнавати авторів та їх внесок у розробки та дослідження; 3) дотримання авторських прав. Здобувачі освіти мають дотримуватись законодавства про авторське право та суміжні права під час використання матеріалів, створених іншими авторами. Це означає, що вони мають отримати дозвіл авторів та вказати їх працю у відповідних джерелах; 4) надання достовірної інформації. Здобувачі освіти мають надавати достовірну інформацію про результати своєї навчальної, наукової, творчої діяльності, використані методики досліджень та джерела інформації. Вони мають бути чесними та точними стосовно своїх досягнень та використаної літератури [1, с. 64].

Методи навчання, спрямовані на формування академічної доброчесності, поєднують освітні та етичні підходи. Вони дозволяють здобувачам освіти усвідомлювати важливість чесності та відповідальності у навчанні та науковій діяльності. Акцент робиться не лише на контроль, але й на виховання внутрішньої мотивації. Додатково такі методи допомагають розвивати самостійне мислення та здатність оцінювати власні дії. Вони підтримують формування етичної свідомості ще на ранніх етапах навчання.

Використання цих методів забезпечує стабільне зростання академічної культури серед здобувачів освіти.

Проектно-дослідницьке навчання є ефективним методом, оскільки здобувачі освіти проходять усі етапи роботи: від постановки проблеми до захисту результатів. Це формує відповідальність за власні рішення та дії. Студенти навчаються планувати дослідження та аргументовано обґрунтовувати свої висновки. Інтерактивні лекції з дискусіями стимулюють розвиток критичного мислення. Обговорення етичних аспектів навчання допомагає здобувачам освіти усвідомити наслідки порушення правил. Важливо, що дискусії формують навички поваги до думки інших та вміння аргументовано відстоювати власну позицію.

Використання кейс-методів дозволяє здобувачам освіти аналізувати реальні ситуації академічної діяльності. Вони розглядають наслідки різних рішень і вчаться ухвалювати етичні вибори. Це сприяє формуванню практичних навичок дотримання доброчесності. Крім того, кейси допомагають здобувачам освіти зрозуміти складність морального вибору у навчальному середовищі. Вони стимулюють обговорення та колективний аналіз ситуацій. Також кейси сприяють розвитку критичного мислення та усвідомленого прийняття рішень.

Метод семінарів та групових обговорень допомагає розвивати навички співпраці. Здобувачі освіти навчаються працювати чесно в команді та відповідально розподіляти обов'язки. Такий метод знижує ризик конфліктів та стимулює взаємопідтримку.

Індивідуальні завдання складної структури унеможливають списування. Вони заохочують здобувачів освіти до самостійного мислення та творчого підходу. Виконання таких завдань формує внутрішню дисципліну та самоконтроль.

Метод навчання через рольові ігри допомагає здобувачам освіти пережити етичні дилеми. У процесі гри вони набувають досвіду прийняття правильних рішень у складних ситуаціях. Це сприяє розвитку навичок відповідальної поведінки. Рольові ігри дозволяють здобувачам освіти відчувати наслідки своїх дій у освітньому середовищі. Вони покращують здатність аналізувати поведінку інших та прогнозувати результати різних сценаріїв. Такий метод також розвиває емоційну компетентність та здатність до самоконтролю.

Онлайн-платформи для перевірки робіт забезпечують прозорість оцінювання. Здобувачі освіти розуміють, що їхня робота оцінюється чесно та об'єктивно. Використання таких систем знижує ризик академічної нечесності. Метод «перевернутого класу» дозволяє здобувачам освіти готуватися самостійно до занять. Це сприяє розвитку самоконтролю та відповідальності за результати власної праці. Викладачі виступають радниками, а не лише контролюючими особами.

Кооперативне навчання стимулює взаємопідтримку серед здобувачів освіти. Спільна робота у групах формує культуру чесності та відповідальності за колективні результати. Такий метод розвиває навички комунікації та етики.

Кооперативне навчання також дозволяє здобувачам освіти навчитися конструктивно вирішувати конфлікти. Воно формує здатність до справедливого розподілу обов'язків. Крім того, групова робота сприяє розвитку лідерських якостей та відповідальності за прийняті рішення. Менторські програми допомагають здобувачам освіти засвоїти етичні стандарти. Наставники демонструють правильну поведінку у навчанні та науковій діяльності. Це сприяє формуванню стійких цінностей академічної доброчесності.

Метод дослідницьких проектів у малих групах дозволяє відстежувати внесок кожного учасника. Це стимулює чесність у спільній роботі та відповідальність за результат. Здобувачі освіти навчаються планувати завдання та дотримуватися встановлених правил. Рефлексивні практики, такі як щоденники або самооцінка, дозволяють студентам аналізувати власну поведінку. Вони оцінюють свої дії та порівнюють їх із етичними нормами. Це допомагає закріплювати навички самоконтролю. Рефлексія також підвищує усвідомленість здобувачів освіти щодо наслідків їхніх рішень. Вона сприяє розвитку критичного мислення і самопізнання. Здобувачі освіти вчаться коригувати поведінку відповідно до академічних стандартів.

Висновки. Отже, методики навчання, що сприяють академічній доброчесності, включають проектне та проблемне навчання, інтерактивні методи, кейси, рефлексивні практики та цифрові інструменти контролю. Вони формують у здобувачів освіти навички самоконтролю, критичного мислення та відповідальності за результати своєї роботи. Комплексне використання цих методик забезпечує системне формування культури чесності у навчальному процесі, підвищує якість освіти та сприяє розвитку етичної свідомості майбутніх фахівців.

Бібліографічні посилання

1. Бабчинська О. І. Академічна доброчесність як необхідно-важлива складова наукової діяльності та освітнього процесу. Інтерактивний освітній простір ЗВО : матеріали всеукраїнського науково-практичного вебінару (м. Вінниця, 11 травня 2023 р.). Вінниця : ВТЕІ ДТЕУ, 2023. С. 63-66. URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/2023/vatra2004/zb112023.pdf> (дата звернення: 13.11.2025).
2. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля. 2018. 360 с.

СЕКЦІЯ V

«ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛ ТА ЦИТУВАННЯ: КУЛЬТУРА РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ»

Марина КОРЕНДО

*викладач комп'ютерних дисциплін, голова ЦК
спеціаліст вищої категорії, старший викладач
Дніпровського фахового коледжу
енергетичних та інформаційних технологій
м. Дніпро, Україна*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ЕПОХУ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: СПРИЙНЯТТЯ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ ВИКОРИСТАННЯ АІ-ІНСТРУМЕНТІВ ЯК ФОРМИ ПЛАГІАТУ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ)

З моменту масового впровадження генеративних штучних інтелектів (зокрема, ChatGPT, Gemini, Copilot), освітній процес, особливо у сфері інформаційних технологій, зіткнувся з безпрецедентним викликом. Інструменти ШІ можуть створювати, налагоджувати та пояснювати програмний код, що, з одного боку, є потужним освітнім ресурсом, а з іншого – створює загрозу для формування компетенцій, професійних навичок.

Традиційне розуміння плагіату, закріплене законодавчо [1, 2], фокусується на привласненні "чужих ідей або результатів, видаючи їх за власні". Проте, авторство коду, згенерованого ШІ, є предметом дискусій. Закладам освіти необхідно не лише створювати обмеження та визначати сфери застосування, а й розуміти, як ці зміни сприймають самі здобувачі освіти – головні учасники процесу. Чи вважають вони використання АІ-асистента тотожним списуванню?

Метою статті є визначення та аналіз сприйняття здобувачами освіти комп'ютерної спеціальності використання інструментів генеративного штучного інтелекту в під час вивчення програмування, як форми академічної недоброчесності та/або плагіату. [4]

Розуміння плагіату в контексті ШІ вимагає розділення понять "інтелектуальна праця" та "автоматизована допомога" [3]:

1. Проблема авторства (якщо ШІ генерує код на основі навчання на величезній базі даних, чиїм є цей код? Хоча юридично авторство ШІ не визнається, для здобувача освіти це є імітацією, а не результатом власної роботи.)

2. ШІ як "інструмент" (деякі дослідники пропонують розглядати ШІ як "просунутий калькулятор" або "інструмент для редагування". У цьому випадку, використання ШІ для налагодження або генерування ідей не є

плагіатом, оскільки кінцевий продукт інтегрується і перевіряється здобувачем освіти.)

3. Порушення доброчесності (головне порушення полягає не стільки у використанні ШІ, скільки у приховуванні цього факту та видачі чужого (згенерованого) результату за власне досягнення.)

Таким чином, у педагогічному сенсі плагіатом слід вважати будь-яке використання ШІ, яке підміняє критичне мислення здобувача освіти та не супроводжується відповідним посиланням чи аналізом.

Емпіричне дослідження проводилося у формі анонімного онлайн-опитування з використанням Google-форми серед здобувачів освіти комп'ютерної інженерії ДФКЕІТ. Загальна кількість опитаних становила 21 особу. Опитувальник включав 23 питання закритого типу, анонімно, які поділялися на блоки: досвід використання ШІ, сприйняття різних сценаріїв як плагіату, та відкриті визначення меж доброчесності.

Ключові питання були сформульовані для виявлення рівня толерантності здобувачів освіти до різних рівнів "залучення" ШІ в освітній процес (від повного генерування до допоміжного налагодження).

За результатами опитування, використання AI-інструментів є поширеною практикою: 100% здобувачів освіти заявили, що використовують ШІ регулярно або іноді для виконання завдань фахового напрямку.

Рис.1 - Загальний аналіз використання ШІ здобувачами освіти

Чи вважаєте Ви **використання** тексту, **згенерованого ШІ**, без його **суттєвої** переробки та **цитування** – **плагіатом**?

 Копіювати діаграму

21 відповідь

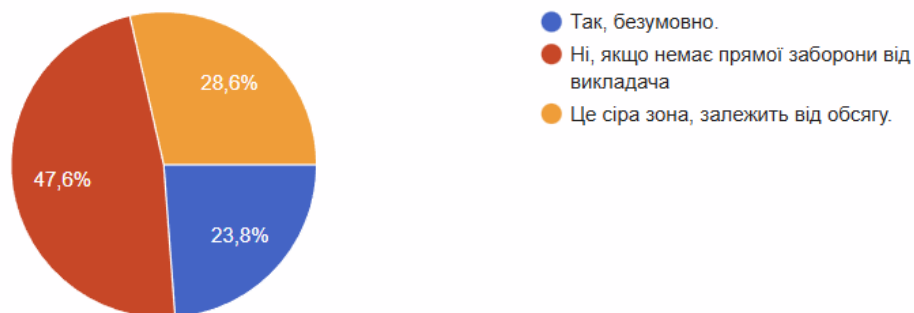

Рис.2 Діаграма визначення використання ШІ як напрям плагіату

Висновок: здобувачі освіти використовують ШІ як для навчання, так і для заміни частини роботи, що підтверджує актуальність проблем. Надзвичайно важливим є факт, що 80% опитаних не можуть ідентифікувати фактчекінгові помилки (галюцинації) у текстах, згенерованих ШІ. Це свідчить про критичний дефіцит навичок верифікації інформації.

Кількісний аналіз на прикладі дисципліни «Програмування»

Здобувачам освіти було запропоновано оцінити, чи вважають вони низку дій плагіатом (Таблиця 1).

Таблиця 1- Сприйняття різних сценаріїв використання ШІ як плагіату

Сценарії згідно опитування	Вважають плагіатом	Не вважають плагіатом	Важко відповісти (сіра зона)
Сценарій 1: Використання цілого фрагменту коду (100+ рядків), повністю згенерованого ШІ, без змін і посилання.	50%	28.6%	21.4%
Сценарій 2: Використання згенерованого коду, який здобувач освіти самостійно переробив та адаптував.	40%	40%	20%
Сценарій 3: Використання ШІ для пошуку помилок у власноруч написаному коді (Debug).	28.6%	71.7%	- %
Сценарій 4: Використання ШІ для формулювання висновків чи теоретичної частини звіту.	18.6%	71.4%	10%

Ключові висновки з опитування

1. Однозначне визнання плагіатом: переважна більшість здобувачів освіти (50%) усвідомлюють, що повне та незмінне використання згенерованого ШІ коду є формою недоброчесності (Сценарій 1). Однак, значний відсоток (50%, тобто 28.6% + 21.4%) не вважає це чітким плагіатом або вагається, що підтверджує необхідність негайної регламентації. Це свідчить про збереження базового етичного ядра лише у половини опитаних.

2. "Сіра зона" доброчесності: найбільш суперечливим є Сценарій 2 (використання з подальшою переробкою). Тут спостерігається чіткий розкол: 40% вважають це плагіатом, і 40% — ні. Це свідчить про відсутність чітких інструкцій щодо меж самостійної роботи та редагування згенерованого контенту.

3. ШІ як інструмент: сценарій 3 (використання для налагодження) майже одноголосно сприймається як допустима допомога (71.7%), що підтверджує його інструментальну цінність. Аналогічно, Сценарій 4 (формулювання висновків) також вважається допустимим (71.4%), що вказує на зміну ролі ШІ у роботі з текстами.

4. Визначення (якісний аналіз): аналіз відкритих відповідей показав, що здобувачі освіти часто визначають плагіат не за джерелом (людина чи ШІ), а за часткою власного внеску та здатністю пояснити результат, що необхідно врахувати при зміні критеріїв оцінювання.

5. Результати дослідження підтверджують, що просте заборонення використання ШІ є неефективним і не відповідає реальному сприйняттю здобувачів освіти. Необхідне створення прозорого регламенту доброчесного використання [4].

Як Ви вважаєте, чи **здатна поточна система антиплагіату** ефективно виявляти тексти, згенеровані ШІ?

 [Копіювати діаграму](#)

21 відповідь

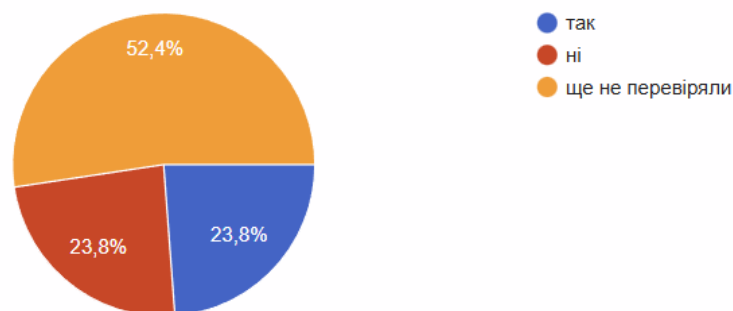

Рис.3 Аналіз поточної системи антиплагіату очима здобувачів освіти

На основі отриманих даних, на засіданні циклової комісії комп'ютерних дисциплін вирішено виконати наступні кроки, які спрямовані на подолання "сірої зони" та дефіциту навичок верифікації (80% помилок):

1. Розробка чіткої інструкції (положення): офіційно розділити "недоброчесне використання" (коли ШІ замінює інтелектуальну діяльність, без посилань) і "доброчесне використання" (коли ШІ слугує асистентом для пояснення, налагодження, пошуку інформації).

2. Зміна формату оцінювання (фокус на верифікації): збільшити частку завдань, які є стійкими до ШІ та вимагають критичного аналізу:

- Усні захисти, де перевіряється глибина розуміння.
- Запровадження верифікаційних модулів у лабораторні роботи: здобувач освіти має свідомо створити промпт, використати ШІ, а потім обов'язково знайти та виправити 2-3 помилки, які ШІ "допустив" (галюцинації), що безпосередньо протидіє виявленій проблемі (80% не можуть ідентифікувати помилки). Мета-завдання: наприклад, "Використайте ШІ для генерації трьох варіантів вирішення проблеми, а потім оберіть найкращий, обґрунтувавши свій вибір".

- Впровадження обов'язкового цитування: Здобувач освіти має бути зобов'язаний додавати розділ у звіт "Використання AI-інструментів", вказуючи, що саме було згенеровано та який промпт було використано.

Епоха генеративного штучного інтелекту вимагає від освітніх установ невідкладного перегляду політик академічної доброчесності. Опитування здобувачів освіти показало, що хоча більшість усвідомлює неправомірність прямого плагіату, існує значна "сіра зона" щодо модифікації згенерованого контенту, а також критичний дефіцит навичок верифікації інформації. Мета дослідження була досягнута. Встановлено, що ключем до доброчесності є не заборона, а навчання відповідальному використанню ШІ та переорієнтація оцінювання на критичне мислення та розуміння процесу. Наступним кроком для циклової комісії буде імплементація розроблених рекомендацій у методичне забезпечення.

Бібліографічні посилання

1. Закон України "Про освіту" (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380).
2. Закон України "Про вищу освіту" (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004).
3. Єременко О. В., Кузнецов В. В. Генеративний штучний інтелект в освітньому процесі: виклики та можливості. Інформаційні технології в освіті. 2023. № 38. С. 15-22.
4. Методичні рекомендації щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти (Додаток до листа МОН України від 26.10.2020 № 1/9-565).
5. OECD. The impact of Artificial Intelligence on the future of Education. 2023.

СЕКЦІЯ VI

«ВПЛИВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА МАЙБУТНЮ КАР'ЄРУ»

Надія БАСЮК

викладач економічних дисциплін

спеціаліст вищої категорії

Дніпровського фахового коледжу радіоелектроніки

м. Дніпро, Україна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Актуальність проблеми. Академічна доброчесність стає особливо актуальною у сучасній системі професійної підготовки майбутніх фахівців у зв'язку з цифровізацією освіти та зростанням міжнародної мобільності здобувачів освіти. Важливим є дотримання правових та етичних норм академічної доброчесності, а також активна роль викладача та студентського самоврядування у формуванні культури чесної академічної праці.

Необхідно особливу увагу приділяти застосуванню цифрових технологій як ефективним інструментам контролю та підтримки доброчесності, а також педагогічним підходам до виховання відповідальності й етичної поведінки здобувачів освіти.

До українського блоку наукових робіт належать напрацювання таких дослідників, як М. Беседа, В. Візнюк, А. Єрмоленко, Т. Мартинекно, О. Попадич, Н. Скрипник, О. Стасюк, Н. Торчинська, К. Червоненко та ін.

Метою роботи є дослідження щодо значення академічної доброчесності у системі професійної підготовки майбутнього фахівця, визначення правових, етичних та педагогічних засад її формування, а також вивчення сучасних методів і цифрових технологій, що сприяють розвитку культури доброчесності.

Виклад основного матеріалу. Академічна доброчесність – це моральна і професійна основа сучасної освіти, що поєднує етичні норми, правові вимоги та цінності чесності, відповідальності й довіри. Вона визначає допустимі форми поведінки учасників освітнього процесу, формує репутацію закладу освіти, забезпечує якість підготовки майбутніх фахівців.

У Законі України «Про освіту» (стаття 42) академічна доброчесність розглядається як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися всі учасники освітнього процесу. Її дотримання є передумовою ефективного функціонування освітнього середовища, у якому домінують взаємна довіра, відкритість, повага до інтелектуальної праці [4].

Добро́чесність – це не лише формальна вимога, а реальний показник якості освітнього процесу. Там, де порушення доброчесності стають нормою, якість освіти різко знижується.

Академічна доброчесність створює умови для розвитку критичного мислення, формує культуру дослідницької праці, сприяє чесному оцінюванню результатів навчання. Вона впливає не лише на освітній процес, а й на професійну етику випускника.

Людина, яка навчалася чесно, звикає діяти відповідально у своїй майбутній професійній діяльності, що є основою формування репутації фахівця. Дотримання принципів доброчесності сприяє міжнародному визнанню українських дипломів, адже саме академічна культура є спільним стандартом для світової освітньої спільноти [1].

Основу правового регулювання становлять Закон України «Про освіту», рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) та локальні положення навчальних закладів. У документах визначено види порушень: плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, хабарництво, списування, необ'єктивне оцінювання тощо.

За кожне з них передбачено відповідальність – від анулювання оцінки до відрахування або звільнення. Важливим аспектом є профілактична робота:

- створення кодексів честі;
- запровадження етичних комісій;
- обов'язкове ознайомлення студентів із принципами доброчесності під час вступу та навчання [5].

Викладач є ключовою фігурою у формуванні культури академічної доброчесності. Саме його особистий приклад, об'єктивність в оцінюванні, вимогливість і послідовність визначають поведінку здобувачів освіти. Основні напрями роботи викладача:

- просвітницька діяльність – пояснення поняття доброчесності, форм і наслідків її порушення;
- формування навичок академічного письма, правил цитування, оформлення посилань;
- організація самостійних і дослідницьких завдань, що зменшують спокусу списування;
- застосування інструментів контролю – антиплагіатні системи, усні захисти, поетапна перевірка робіт.

Викладач має не лише виявляти порушення, а й виховувати розуміння цінності чесної праці [2].

У сучасних умовах цифровізації освіти роль технологій стає вирішальною. Системи перевірки академічних робіт на плагіат (Unicheck, Strike Plagiarism, Turnitin) допомагають об'єктивно визначати рівень самостійності студентських робіт.

Використання освітніх платформ (Moodle, Google Classroom) сприяє прозорості оцінювання, контролю за термінами виконання завдань, збереженню електронних архівів робіт. Штучний інтелект може бути не лише джерелом ризиків (через генерацію текстів), а й потужним інструментом

навчання академічному письму – якщо його застосовувати як допоміжний засіб аналізу, редагування та формування структури роботи [3].

Формування доброчесності має ґрунтуватися на діяльнісному підході. Найбільш ефективними є:

- проектно-дослідницьке навчання, коли здобувачі освіти проходить усі етапи від пошуку джерел до захисту результатів;
- індивідуальні завдання, які неможливо скопіювати чи повторити;
- етичні тренінги та рефлексійні бесіди, що допомагають осмислити наслідки порушень;
- застосування кейсів і ситуаційного аналізу, які демонструють моральні дилеми в навчанні і практичній діяльності;
- зворотний зв'язок викладача, який підтримує мотивацію та допомагає уникати помилок;
- співпраця в малих групах із чітким розподілом ролей, коли кожен учасник відповідає за власний внесок, що мінімізує можливість плагіату та сприяє взаємній відповідальності.

Висновки. Отже, академічна доброчесність – це системна категорія, що поєднує правові норми, моральні принципи та професійну відповідальність. Вона не обмежується лише запобіганням плагіату – це культура мислення, поведінки і взаємодії. Для формування високого рівня доброчесності необхідна взаємодія всіх учасників освітнього процесу: адміністрації, викладачів і здобувачів освіти. Комплексний підхід, який включає нормативне забезпечення, просвітницьку діяльність, технологічний контроль і виховання цінностей, забезпечує створення освітнього середовища довіри, відповідальності та чесності – основи підготовки сучасного фахівця.

Бібліографічні посилання

1. Куліш А. М., Дуліба Є. В., Миргород-Карпова В. В., Аврамова, О. Є. «Академічна доброчесність» в Україні : місце в освітньому процесі та законодавче регулювання. Наукові записки. Серія : Право. 2022. № 12. С. 258-265. DOI: 10.36550/2522-9230-2022-12-258-265.

2. Поляк О., Циврук Т. Академічна доброчесність в Україні та Німеччині : порівняльний аспект. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогіка». 2022. DOI: 10.17721/2415-369.2022.15.08.

3. Чумаченко М. Академічна доброчесність як фактор формування професійної самосвідомості здобувачів вищої освіти гуманітарних галузей. Вісник НАКККиМ. 2020. DOI: 10.32461/2226-3209.2.2020.220402.

4. Міністерство освіти і науки України. Розширений глосарій термінів «Академічна доброчесність» (ст. 42). 2018. PDF. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>. (дата звернення 10.11.2025).

5. LMA. Академічна доброчесність : проблеми реалізації та відповідальність. PDF. URL: <https://lma.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/akademichna-dobrochesnist-problemy-realizaciyi-ta-vidpovidalnist.pdf>. (дата звернення 14.11.2025).

Олена КОВАЛЬОВА
викладач вищої категорії, методист
Дніпровського транспортно-
економічного фахового коледжу
м. Дніпро, Україна

ВПЛИВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МОЛОДИХ МАРКЕТОЛОГІВ НА РИНКУ ПРАЦІ

Із набранням чинності нового закону про освіту академічна доброчесність стає невід'ємною частиною освітнього процесу, а її дотримання – обов'язковою вимогою для кожного здобувача освіти. За порушення доброчесних принципів навчання здобувачів освіти можуть зобов'язати повторно пройти оцінювання чи курс і навіть відрахувати[2].

Академічна доброчесність є одним із наріжних принципів підготовки майбутніх фахівців з маркетингу. Це поняття охоплює не лише недопущення плагіату та дотримання авторських прав, а й формує глибоко етичне та відповідальне ставлення до знань, їх здобуття та застосування. Як викладач, я переконана, що виховання академічної доброчесності є фундаментом формування професіоналів, відповідальних громадян і справжніх лідерів.

Академічна доброчесність у сучасній системі підготовки маркетологів набуває особливого значення, оскільки ця професійна сфера безпосередньо пов'язана з оперуванням інформацією, аналітичними висновками, творчими підходами та формуванням довіри як на рівні індивідуальної комунікації, так і на рівні збереження репутації брендів. У контексті швидкої трансформації ринку праці, зумовленої цифровізацією бізнес-процесів, зростанням ролі аналітичних даних, зміною поведінки споживачів та посиленням конкуренції між фахівцями, значення доброчесності у професійній підготовці маркетологів виходить далеко за межі формального дотримання правил. Вона стає ключовим критерієм, який визначає здатність молодого спеціаліста ефективно функціонувати в умовах реальної професійної діяльності.

Академічна добродоброчесність у маркетинговій освіті визначає якість формування фахових компетентностей, без яких неможлива професійна діяльність у сфері маркетингу. Маркетинг вимагає від фахівця здатності:

- проводити маркетингові дослідження,
- аналізувати поведінку споживачів,
- здійснювати сегментацію ринку,
- розробляти маркетингові стратегії,
- управляти брендом,
- будувати ефективні комунікаційні кампанії,
- працювати з цифровими інструментами та аналітичними платформами.

Усі ці навички формуються лише тоді, коли здобувач освіти самостійно виконує завдання, інтерпретує дані, шукає джерела інформації та застосовує

критичне мислення. Плагіат, фабрикація або списування руйнують фундамент професійного розвитку, залишаючи лише формальні знання без глибини та практичної цінності.

Т. Фішман та Л. Павленко у своїх дослідженнях підкреслюють, що добродоброчесність дозволяє формувати так зване «мислення маркетингового аналітика» – здатність бачити ринок системно, розуміти причинно-наслідкові зв'язки, приймати обґрунтовані рішення й створювати інноваційні рішення[3].

Сутність академічної доброчесності полягає в тому, що здобувач освіти привчається працювати з інформацією самостійно, не перекручуючи факти, не підмінюючи інтелектуальну діяльність копіюванням, не спотворюючи результати досліджень та не уникаючи відповідальності за власні рішення. У маркетингу ці якості мають принципове значення, адже саме на чесному опрацюванні даних ґрунтується точність ринкових прогнозів, ефективність рекламних стратегій, коректність сегментації аудиторії, грамотне формування позиціонування бренду та здатність будувати довгострокові стосунки з клієнтами. Здобувач освіти, який уникає академічного шахрайства й намагається самостійно осмислювати матеріал, формує навички аналізу, дослідницького пошуку та творчого підходу, що згодом перетворюються на фундамент його професійної компетентності.

Доброчесність у навчанні є механізмом формування здатності до критичного мислення – однієї з ключових характеристик сучасного маркетолога. Уміння виявляти причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати мотивацію споживачів, прогнозувати реакції ринку, виокремлювати фейкові інформаційні впливи та оцінювати ризики рекламних рішень виникає саме тоді, коли здобувач освіти привчається мислити самостійно. Якщо у процесі навчання виникає спокуса підмінити інтелектуальну діяльність готовими чужими напрацюваннями, то формування критичного мислення не відбувається, що у подальшому позбавляє молодого фахівця здатності адекватно реагувати на складні ринкові ситуації. У такому разі людина спирається не на власні аналітичні навички, а на випадковий набір фрагментарної інформації, що значно знижує її здатність до професійного аналізу.

Важливим проявом впливу академічної доброчесності на конкурентоспроможність маркетолога є формування професійної відповідальності. Той, хто здобував освіту чесно, добре розуміє, що будь-яке рішення – від створення рекламної концепції до вибору комунікаційного інструменту – має бути виваженим, ґрунтованим на дослідженнях і підкріпленням аргументами. У маркетинговому середовищі, де кожна помилка може коштувати компанії коштів, клієнтів та репутації, така відповідальність стає критично важливою. Людина, привчена до недоброчесних практик, часто переносить ці моделі поведінки і в роботу: вона може свідомо маніпулювати даними, перебільшувати результати кампаній, приховувати недоліки стратегії або подавати викривлені аналітичні висновки. Це підриває довіру як з боку колег, так і з боку клієнтів і керівництва, що різко зменшує її конкурентоспроможність на ринку праці.

У сфері маркетингу репутація є невід'ємною складовою професійного капіталу. На відміну від багатьох інших галузей, маркетолог входить у професійну діяльність не лише зі знаннями, а й із ціннісною моделлю поведінки, яка відразу проявляється у відносинах з колегами, замовниками та аудиторією. Здобувач освіти, який звик працювати чесно, автоматично формує репутацію фахівця, здатного вчасно виконувати завдання, грамотно аргументувати рішення, відкрито працювати з даними та брати відповідальність за результат. Така репутація стає основою довіри, що в маркетинговій сфері має особливо високу вагу. Адже довіра – це той ресурс, який неможливо купити або підмінити формальними документами; вона будується поступово та стає результатом чесної праці. Навпаки, одне виявлене порушення доброчесності – навіть під час навчання – може мати довгострокові наслідки, адже інформація про такі випадки легко зберігається в базах, цифрових портфоліо та професійних спільнотах.

Ще одним важливим аспектом академічної доброчесності є її вплив на здатність маркетолога працювати з інноваціями. У сучасному бізнес-середовищі дедалі більше значення має готовність відходити від шаблонного мислення, експериментувати, створювати нові концепції брендів, будувати креативні комунікації та генерувати нестандартні рішення. Недоброчесність у навчанні позбавляє здобувача освіти можливості розвивати цю здатність, оскільки вона замінює творчий пошук повторенням чужих ідей. Людина, яка звикла до копіювання, часто не здатна побачити потенціал інновації, адже не має внутрішнього інтелектуального досвіду створення власних рішень. Здобувач освіти, який працює чесно, формує навички самостійного генерування змісту, що у подальшому становить основу його творчого потенціалу в маркетингових кампаніях[1].

Академічна доброчесність також впливає на здатність молодого фахівця адаптуватися до мінливих умов ринку праці. Маркетолог, який у процесі навчання привчив себе до системної самостійної роботи, здатний швидше засвоювати нові інструменти, адаптуватися до змін у поведінці споживачів, працювати з новими платформами та технологіями. Це особливо важливо в умовах цифрових трансформацій, коли маркетингові інструменти оновлюються щороку, а інколи й щомісяця. Недоброчесність у навчанні позбавляє людину цього досвіду самостійного навчання, роблячи її залежною від готових рішень та сторонньої допомоги. У результаті знижується здатність бути гнучким, інноваційним та орієнтованим на швидку зміну професійних вимог.

Значний вплив академічна доброчесність має й на можливість молодого маркетолога реалізувати себе у міжнародному професійному просторі. Закордонні університети, грантові організації, міжнародні конкурси та компанії із глобальною репутацією особливо уважно ставляться до академічної історії кандидата. Будь-яке порушення доброчесності може стати перешкодою для участі у програмах обміну, стажуваннях або магістерських програмах за кордоном. Натомість чесний здобувач освіти отримує значно більше можливостей для глобальної мобільності, розвитку міжнародної

компетентності та формування світогляду, необхідного для роботи на глобальних ринках. Це підвищує його цінність на вітчизняному ринку праці та дозволяє вийти на конкурентні позиції у міжнародних компаніях.

У підсумку академічна доброчесність формує цілісний комплекс якостей, які визначають конкурентоспроможність майбутнього маркетолога: глибину професійних знань, здатність мислити критично й аналітично, відповідальність, творчість, професійну етику, адаптивність, здатність до самоосвіти, стратегічне бачення та стійкість до професійних викликів. Доброчесність у навчанні є не лише освітнім обов'язком, а й важливою інвестицією у майбутнє фахівця, оскільки вона визначає його професійний стиль, формує репутацію, відкриває доступ до міжнародних можливостей і створює умови для якісної та успішної кар'єри на сучасному конкурентному ринку праці. Натомість академічна нечесність може призвести до глибоких та тривалих наслідків, що негативно вплинуть на професійну перспективу. Тому дотримання принципів академічної доброчесності є інвестицією у стабільне, успішне та відповідальне майбутнє кожного фахівця.

Бібліографічні посилання

1. Академічна доброчесність – основа професіоналізму сучасного викладача закладу вищої освіти / С. А. Саяпіна, О. Г. Коркішко, А. В. Коркішко, Є. Д. Смоляр // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Педагогічні науки. – Черкаси, 2021. – Вип. 2. – С. 5–10.
2. Академічна доброчесність має стати нормою // Голос України. – Київ, 2020. – 23 жовт. (№ 195). С. 11-16
3. Академічна доброчесність як елемент внутрішньої системи якості – досвід та перспективи / В. С. Сорока, А. В. Клімова, В. І. Корбутяк, С. В. Клімов, О. А. Лагоднюк // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. – Рівне, 2022. – Вип. 2 (98). – С. 245–261.

Ірина КУПРІЄНКО

викладач спеціальних дисциплін

спеціаліст вищої категорії

*Дніпровського фахового коледжу залізничного
транспорт та транспортної інфраструктури
м. Дніпро, Україна*

ВПЛИВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА МАЙБУТНЮ КАР'ЄРУ

Сучасні процеси розвитку країн цивілізованого світу мають складний і масштабний характер, є багатовекторними й динамічними, а відтак створюють нові виклики для системи підготовки людини до професійного життя та

особистісного розвитку. Очевидною є роль закладів фахової передвищої освіти, що забезпечують формування конкурентоспроможного фахівця, спраглого до культурного й наукового розвитку, граничного рівня освіченості та самовдосконалення. Окреслена тенденція засвідчує залежність суспільства від сучасних закладів фахової передвищої освіти основним завданням яких є підготовка майбутніх спеціалістів до виконання своєї соціальної ролі, ґрунтовано як на отримання за роки навчання знаннях, вміннях і навичках, так і на духовних, морально-етичних, національно-культурних цінностях, з-поміж яких найсуттєвішими є толерантність, доброчесність, академічна культура [1].

У новому академічному просторі актуалізується питання щодо формування нового рівня академічної культури яка є невід'ємною складовою професійної компетентності педагогічних працівників здатних протистояти викликам новітніх глобалізаційних процесів. Усе це зобов'язує заклади фахової передвищої освіти не тільки підвищувати якість навчання, а й формувати в майбутніх фахівців академічну культуру - культуру, яка включає всі види, форми і рівні суспільної свідомості освіти і виховання [2].

Відповідно до Бухарестської декларації етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі кожен член академічної та освітньої спільноти повинен прагнути до чесності й лише потім поширювати це прагнення на інших учасників освітнього процесу, послідовно утримуючись від брехні, шахрайства, крадіжок та інших форм нечесної поведінки, що викривляють парадигму освіти і науки. Взаємна довіра всіх без винятку членів освітнього процесу – неодмінна особливість робочої обстановки, що сприяє вільному обміну ідеями, а також творчості й особистому розвитку. Чесність у навчанні, наукових дослідженнях повинна ґрунтуватися на законних, прозорих, справедливих, передбачуваних, послідовних та об'єктивних критеріях. Вільний обмін ідеями і свобода самовираження ґрунтується на взаємній повазі всіх членів освітнього процесу незалежно від їх ієрархічного статусу. Відсутність такого обміну негативно позначається на виробничих стосунках у педагогічному колективі.

Фахова передвища освіта – це своєрідна модель соціуму. На час навчання у коледжі припадає період становлення і формування цінностей, настанов і моделі поведінки, котрі визначатимуть місце молодій людині в дорослому житті. Тому утвердження принципів академічної культури та доброчесності в закладах фахової передвищої освіти слугує передумовою розбудови громадянської культури в суспільстві. Культивування в молоді поваги до свободи та гідності людини, її індивідуальності, інтелектуальної власності та авторських прав є важливою гуманітарною складовою здійснення успішних реформ в українському суспільстві [3].

Академічна доброчесність вимагає, щоб і здобувач, і дослідник почували себе вільними від руйнівного впливу корупції та академічного консерватизму. Слід підтримувати прагнення бути чесними та відкритими у висловлюванні своїх думок, бо в атмосфері, де педагог відчуває себе вільним у висловлюванні своєї думки, можна досягти реального інтелектуального і матеріального прогресу. Проте академічна доброчесність передбачає не тільки академічну свободу, але й відповідальність за кожне висловлене судження, оцінку, будь-який здійснений

людиною вчинок подолання академічної недоброчесності, передусім, потребує апеляції до гідності людини, до її самоповаги та поваги до інших.

Процес побудови кар'єри в освітній галузі пов'язаний із системними та інституційними правилами, традиціями ієрархічних відносин, професійною етикою в сфері освітньої та наукової діяльності. Наразі розвитку академічної недоброчесності в цьому процесі сприяють низка факторів: ієрархічний устрій посад і звань, система розподілу навантаження, застаріла матеріально-технічна база. Фахова передвища освіта та науково-педагогічна діяльність є системою взаємин між учасниками цієї діяльності. У такій системі вкрай важливі динаміка і статика позицій учасників, їхні взаємозв'язки та кооперативна культура, які об'єднують учасників професійного середовища і визначають специфіку його функціонування. Успішна діяльність учасників освітнього процесу залежить від дотримання загальноприйнятого кодексу поведінки. Позицію працівника галузі освіти і науки визначають не тільки особистісні, наукові, педагогічні, громадські досягнення, а й система взаємин з адміністрацією, дотримання норм та правил функціонування в колективі. Академічна доброчесність передбачає відповідальність і відповідні санкції. Особа, чиї дії класифіковані як порушення, залучається до відповідальності, й може бути позбавлено або відмовлено у присвоєнні кваліфікаційної категорії, достроковій атестації; така особа може бути позбавлена права участі в роботі певних органів або обіймання певних посад. Принципи академічної доброчесності представлені в нормативних документах, що регламентують діяльність коледжу[4].

Досвід переконує: що вищий рівень взаємоповаги, чесності та довіри одне до одного в суспільстві, то вищий рівень його соціально-економічного поступу. І навпаки, нівеляція гідності людини завжди породжує порушення цінностей і поведінки, призводить до ослаблення та деморалізації колективу, суспільства. Людині чесній і законослухняній академічна доброчесність ніяк зашкодити не може, і саме такі люди це нововведення сприймають спокійно. Відомо, що загальний розвиток важливіший за вузькопрофільний академічний, оскільки дає змогу сформувати у стінах закладу освіти не просто фахівця, а соціально активного і відповідального громадянина, лідера, який здатен допомогти змінити світ та інших людей на краще і саме в цьому виявити свою потрібність як для суспільства, так і для коледжу. Це основна мета академічної культури та доброчесності. Від неухильного та послідовного дотримання академічної культури та доброчесності у закладі залежить те, чи стане він для своїх випускників рідним, чи відчуватимуть вони після завершення навчання відповідальність за його долю під час свого подальшого життя та професійного зростання.

Виховання фундаментальних цінностей і вкорінення їх у поведінці молоді людини закладає базу соціально відповідальної поведінки здобувачів освіти і після закінчення коледжу, а засвоєння та дотримання інститутів академічної культури та доброчесності позитивно впливає і визначає настанови, цінності здобувачів освіти і поза межами навчального закладу.

Пріоритетним завданням у досягненні стратегічної мети національної вищої освіти якраз виступає конкурентостроможність, розкрита у «Стратегії розвитку

вищої освіти в Україні». Академічна комунікація здійснюється у виробленому традиціями середовищі закладу освіти, яке формує прагнення до істини, творчості та обміну знаннями [5].

Отже, система освіти є одним з найбільш важливих чинників зміни свідомості людини. З огляду на це, від світоглядного змісту та якості освіти залежить те, як саме будуть формуватися суспільні відносини, на яких цінностях, принципах, ідеях. Заклади фахової передвищої освіти відіграють важливу роль у передачі й розповсюдженні культурного та соціального капіталу. Саме тут зростає нове покоління суспільства, яке через декілька років почне приймати основні рішення. Саме від нього залежить те, які стосунки складатимуться в економіці, політиці, бізнесі та соціальній сфері.

Бібліографічні посилання:

1. Закон України Про освіту від 05.09.2017 № 2145-VIII Стаття 42. Академічна доброчесність. URL : https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm
2. Міжнародний центр академічної доброчесності (ICAI). URL : <https://academicintegrity.org/about/about-the-center>
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII Стаття 42. Академічна доброчесність URL : https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm
4. Плагіат, його види і наслідки. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. URL : <https://library.kpnu.edu.ua/?p=1061>
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту» Стаття 43. Забезпечення академічної доброчесності у сфері загальної середньої освіти URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

Євген ЛЕДНЬОВ

здобувач освіти

*Дніпровського фахового коледжу радіоелектроніки
м. Дніпро, Україна*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ РЕПУТАЦІЇ ФАХІВЦЯ

Актуальність проблеми. У сучасному освітньому просторі, що стрімко розвивається під впливом глобалізації та цифровізації, академічна доброчесність виступає основою якісної підготовки фахівців і важливим показником зрілості суспільства. Вона визначає характер взаємодії між учасниками освітнього процесу та формує підвалини для створення довіри до результатів навчання. За умови зростання обсягів інформації й легкого доступу до неї порушення норм академічної доброчесності стає поширеним

явищем, що не лише знецінює інтелектуальні досягнення, а й негативно впливає на майбутню професійну репутацію фахівця.

Питання академічної доброчесності щодо професійної репутації фахівця досліджували у своїх роботах О. Бобловський, І. Варава, Л. Гачак-Величко, І. Драч, В. Садик, І. Сивоус, Н. Маслова, І. Шкіцька та ін.

Метою роботи є розкрити сутність та значення академічної доброчесності, обґрунтувати її вплив на формування професійної репутації фахівця, а також проаналізувати основні принципи, умови та наслідки дотримання або порушення академічних норм у процесі навчання й становлення особистості.

Виклад основного матеріалу. Академічна доброчесність є ключовим чинником забезпечення якісної освіти та формування культури чесності в науковій діяльності. Дотримання засад академічної доброчесності забезпечує неупередженість досліджень, формує критичне мислення та виховує відповідальність у всіх учасників освітнього процесу [1, с. 2]. Вона охоплює не лише заборону на списування чи плагіат, а й ширше розуміння чесності, прозорості та відповідальності у здобутті знань. Саме дотримання цих принципів дає змогу здобувачам освіти формувати реальні компетентності, які згодом визначають їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Справжній фахівець – це не носій формального диплома, а людина, що володіє знаннями, уміннями і високими моральними якостями.

Одним із ключових принципів академічної доброчесності є чесність, що передбачає відмову від обману в будь-якій формі. Це основа довгострокового розвитку особистості, адже формує внутрішню культуру мислення, здатність до самостійного аналізу й відповідальності за власні результати. Наявність чесності в навчанні часто прогнозує аналогічну поведінку в професійній сфері, де від фахівця очікують конкретних рішень і надійності виконання завдань. Не менш важливою є довіра, що формується між здобувачами освіти, викладачами та освітніми інституціями. Високий рівень довіри створює сприятливі умови для творчого пошуку, обміну ідеями та конструктивного діалогу. Вона забезпечує не лише здоровий психологічний клімат, а й сприяє підвищенню якості освіти, оскільки учасники освітнього процесу відчувають відповідальність за дотримання встановлених норм. Окреме місце у системі принципів посідає відповідальність, що означає готовність визнавати власні помилки, дотримуватися дедлайнів, виконувати академічні вимоги й самостійно працювати над розвитком компетенцій. Відповідальність є однією з найзатребуваніших якостей у професійному середовищі, і її формування починається саме під час навчання.

Важливу роль у формуванні академічної доброчесності відіграють викладачі. Вони не лише встановлюють вимоги до здобувачів освіти, а й власним прикладом демонструють етичні стандарти, коректність у використанні джерел, дотримання професійної етики та належну наукову поведінку. Здобувачі освіти, які регулярно стикаються з доброчесними моделями поведінки, схильні переймати відповідні цінності. Недоброчесність у навчанні, навпаки, формує низку негативних тенденцій. Плагіат,

списування, фабрикація даних і підміна результатів знецінюють інтелектуальну працю та створюють хибне уявлення про реальний рівень компетентності здобувача освіти. Звичка до недоброчесної поведінки нерідко переноситься у професійну діяльність, що може призвести до криз довіри, скандалів та втрати кар'єрних можливостей.

Доброчесність – це одна із ланок гармонійно розвиненої особистості, тобто це результат розвитку гарного виховання та становлення особистості. Доброчесність в сучасному цивілізованому світі є тим наріжним каменем, який складає фундамент внутрішньої гармонії людини, стійкість її характеру та послідовність морального образу [2].

Професійна репутація фахівця формується задовго до отримання диплома. Вона ґрунтується на сумлінному ставленні до навчання, відповідальному виконанні завдань та здатності чесно презентувати власні результати. Роботодавці дедалі частіше оцінюють не лише академічні показники, а й особистісні характеристики, серед яких чесність, відповідальність та етичність посідають одне з перших місць. У сучасному суспільстві все більшої ваги набуває поняття інтелектуальної репутації – здатності демонструвати власні знання, генерувати ідеї та приймати виважені рішення. Людина, яка здобула освіти доброчесним шляхом, має міцний фундамент для професійного росту та ефективної самореалізації.

Таким чином, академічна доброчесність стає важливим соціальним індикатором, що визначає якість людського капіталу, рівень освіченості нації та її конкурентні позиції на світовій арені. Формування культури доброчесності – це не одноразовий захід, а тривалий процес, що передбачає співпрацю здобувачів освіти, викладачів, адміністрацій закладів освіти та суспільства загалом. Академічна доброчесність також сприяє розвитку критичного мислення, адже здобувачі освіти, які дотримуються принципів чесності, змушені працювати з інформацією глибше, аналізувати її та робити власні висновки. Вони не покладаються на готові формулювання, а вчаться вибудовувати аргументацію, що є вкрай важливим навиком у будь-якій професійній сфері. Такий підхід формує здатність до усвідомленого прийняття рішень, що підвищує якість майбутньої професійної діяльності.

Значний вплив на рівень доброчесності має цифрове середовище, у якому навчаються сучасні здобувачі освіти. З одного боку, технології створюють широкі можливості для обману – доступ до готових робіт, автоматизованих відповідей чи неавтентичного контенту. З іншого боку, цифрові інструменти забезпечують реальні можливості для розвитку навичок самостійної роботи, дослідження та творчого мислення, якщо їх використовувати відповідально. Саме тому важливо формувати вміння етичного використання цифрових ресурсів.

Не можна оминути й роль сімейного виховання у формуванні цінностей доброчесності. Батьки, які заохочують чесність, відповідальність і повагу до інтелектуальної праці, сприяють тому, що дитина переносить ці принципи у навчальне середовище. Підтримка родини, її ставлення до освіти та праці значною мірою визначають готовність здобувача освіти дотримуватися

правил академічної етики. Соціальне середовище також формує рівень академічної доброчесності. Коли навчальні групи, факультети чи університети мають сформовані традиції чесної праці та відповідальної поведінки, здобувачі освіти наслідують ці моделі. Колективна культура відіграє не менш важливу роль, ніж особисті переконання, адже вона визначає норми поведінки, які вважаються прийнятними або неприйнятними.

Ще одним важливим аспектом є взаємозв'язок академічної доброчесності та наукової діяльності. Здобувачі освіти, які залучені до наукових проєктів, швидше засвоюють правила коректного цитування, дотримання авторського права, правильного оформлення результатів досліджень. Це формує їхню готовність працювати у науковому середовищі, де порушення доброчесності може мати серйозні наслідки – від втрати довіри до відсторонення від професійної діяльності.

Висновки. Таким чином, академічна доброчесність є фундаментальною умовою якісної освіти та важливим чинником формування професійної репутації фахівця. Дотримання її принципів сприяє здобуттю реальних знань, розвитку відповідального ставлення до навчання та зміцненню моральних цінностей. Майбутній фахівець, який засвоїв культуру доброчесності, здатний діяти чесно, ефективно й професійно в будь-яких обставинах, що значно підвищує його шанси на успіх у професійній діяльності. Порушення ж доброчесності призводить до втрати довіри та створює бар'єри для подальшого кар'єрного розвитку, що підтверджує необхідність системного впровадження та підтримки етичних стандартів у сфері освіти.

Бібліографічні посилання

1. Бобловський О. Ю. Академічна доброчесність – запорука підготовки висококваліфікованих фахівців. Український журнал прикладної економіки. 2021. Том 6. № 1. С. 44-50.

2. Сазик В. Академічна доброчесність : міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти. 2017. URL: <http://educationua.org/ua/articles/930> (дата звернення 12.11.2025).

Артем ЛИТОВЧЕНКО

викладач комп'ютерних дисциплін

спеціаліст вищої категорії,

завідувач відділення бізнесу

та інформаційних технологій

Дніпровського фахового коледжу

енергетичних та інформаційних технологій

м.Дніпро, Україна

ВИХОВАННЯ СВІДОМОЇ МОЛОДІ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА КІБЕРБЕЗПЕКИ: ЕТИЧНИЙ КОД МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Ми стоїмо на зламі епох де штучний інтелект (ШІ) перетворився з наукової фантастики на повсякденний інструмент, а кіберпростір став критично важливою інфраструктурою, від якої залежить економіка та безпека держави. В Україні важливість цього питання закріплена на законодавчому рівні Законом України «Про освіту», який визначає академічну доброчесність як один з основних принципів освітньої діяльності. Як завідувач відділення, що відповідає за підготовку фахівців, я бачу два паралельні процеси: неймовірне зростання технологічних можливостей і, водночас, критичне загострення етичних викликів.

Наші здобувачі освіти сьогодні мають доступ до інструментів, які раніше були недоступні цілим дослідницьким інститутам: генеративні моделі, потужні обчислювальні ресурси, необмежені масиви відкритих даних. Ця сила породжує фундаментальне питання: чи готова молодь використовувати ці інструменти свідомо? Чи здатна вона відрізнити творче використання ШІ від плагіату, чи розуміє межу між етичним тестуванням систем і кіберзловживанням?

Фахівці зазначають, що кібербезпека тепер менше залежить від технологій і більше — від людського фактора та етичної свідомості [1, с. 87]. Тому виховання свідомої молоді є не просто додатковим освітнім елементом, а критичним пріоритетом, і ми повинні інтегрувати принципи доброчесності в освітній процес комп'ютерних дисциплін.

Традиційне розуміння академічної доброчесності (АД) є необхідним, але вже недостатнім. Ми повинні говорити про Цифрову Доброчесність (Digital Integrity), яка охоплює три ключові аспекти:

- етика штучного інтелекту: ШІ — це інструмент, який відображає дані, на яких його навчили. Впливові міжнародні організації, як-от UNESCO, наголошують на необхідності боротьби з алгоритмічною упередженістю (algorithmic bias) [2]. При цьому ми маємо орієнтуватися на Закон України «Про захист персональних даних», який встановлює правові основи для роботи з інформацією, що є критично важливим при навчанні ШІ-моделей.

- професійна кіберетика: у сфері кібербезпеки виховання доброчесності — це питання національної безпеки. Свідомість тут означає здатність зробити етичний вибір на користь захисту, а не зловживання. Наші дії мають відповідати Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України». Ми готуємо фахівців, які мають бути надійними елементами національної системи кібербезпеки [3, с. 112].

- авторське право в епоху ШІ: здобувачі освіти повинні чітко розуміти, як працюють ліцензії Open Source та як коректно цитувати код, згенерований ШІ. Повага до інтелектуальної власності регулюється Цивільним кодексом України та Законом України «Про авторське право і суміжні права». Використання генеративних моделей без осмислення та посилання є формою плагіату і прямим порушенням законодавства [4].

Наше відділення, яке спеціалізується на комп'ютерній інженерії, зокрема комп'ютерних системах та мережах, має унікальну можливість

вбудовувати принципи доброчесності безпосередньо у технічну підготовку. Ми розглядаємо етику як частину технічної специфікації будь-якого проекту. Ми акцентуємо, що безпека починається з особистої свідомості. Саме тому наш підхід включає:

- обов'язкове навчання кібергігієні: наші здобувачі освіти беруть активну участь у спеціалізованих програмах, таких як Місяць цифрової освіти. Ми пишаємося тим, що значна частина здобувачів освіти відділення отримала сертифікати з безпеки особистих даних та кібергігієни для молоді. Це демонструє їхню готовність дотримуватися високих стандартів не лише у навчанні, але й у повсякденному цифровому житті.

- правило "Нульового Доступу" (Zero Trust): вивчення мережевих технологій супроводжується етичним осмисленням концепції Zero Trust. Здобувач освіти повинен усвідомити, що цей принцип захищає не лише систему, але й приватність користувачів, що є фундаментальним етичним обов'язком фахівця [5].

Практичні завдання з налаштування мереж та системної адміністрації інтегрують етичні дилеми:

- моделювання "зловживання привілеями": на практичних заняттях з адміністрування здобувачам освіти пропонується змоделювати ситуацію, коли вони мають повний адміністративний доступ (мають відповідну практику та проєкт з мереж). Їхнє завдання — не лише підтримувати мережу, але й розробити політику безпеки, яка максимально захищає конфіденційність користувачів, це вчить їх поважати межі доступу.

- захист даних vs. прозорість: аналіз кейсів, пов'язаних із витоками даних (data breaches), де здобувачі освіти мають визначити, що саме було етичним провалом — технічний збій чи свідоме нехтування стандартами безпеки.

Жоден великий проєкт з налаштування серверів чи розробки систем кіберзахисту не приймається без окремого розділу "оцінка ризиків". У цьому розділі здобувач освіти має письмово обґрунтувати: захист конфіденційності (як налаштування системи гарантують максимальний захист персональних даних), стійкість до зловживань (як система захищена від спроб внутрішньої недоброчесності)

Виховання свідомої молоді — це довгострокова інвестиція в репутацію нашого закладу освіти та, що важливіше, в конкурентоспроможність наших випускників.

На глобальному ринку праці технічні навички швидко стають універсальними, але те, що вирізняє висококласного фахівця, це його характер, надійність та етична стійкість. Наявність у здобувачів освіти сертифікатів з кібергігієни та їхня активна участь у програмах цифрової освіти є прямим доказом цієї свідомості. Жодна компанія, що цінує свою репутацію, не найме спеціаліста, чийі знання супроводжуються схильністю до шахрайства чи недоброчесного використання даних.

Як Завідувач відділення, я переконаний: ми не просто навчаємо здобувачів освіти налаштовувати мережі чи захищати системи. Ми будуємо

етичний фундамент для майбутнього суспільства. Лише свідомий, добросовісний фахівець здатний створити безпечний, прозорий та стійкий цифровий світ і це наш внесок у майбутнє.

Бібліографічні посилання:

- 1 Дейвіс, Д. (2023). *Людина – найслабша ланка: Кібербезпека та фактор свідомості*. Київ: Видавництво "Цифрова Фортеця".
- 2 UNESCO. (2021). *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*. Paris: UNESCO Publishing. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.unesco.org/en/artificial-intelligence/recommendation-ethics>
- 3 Коваленко, І. (2024). *Етичний хакінг та професійна відповідальність*. Львів: Світ знань.
- 4 Волошин, П. (2023). *Інтелектуальна власність у цифрову еру: Авторське право та III*. Одеса: Юридичний вісник.
- 5 Саймон, А. (2022). *Zero Trust Architecture: Принципи та етичні виклики*. Харків: Технологічний Університет.

Нестор ПОЛИВЯНИЙ

студент 3 курсу групи Е-23

Дніпровського фахового коледжу

енергетичних та інформаційних технологій

м. Дніпро, Україна

ЯК АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ВПЛИВАЄ НА УСПІХ У МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЇ

У наш час знайти хорошу роботу стає все складніше. Ринок праці переповнений людьми з дипломами, але роботодавці все частіше скаржаться, що знайти дійсно толкового працівника — це велика проблема. Їм потрібні не просто люди з «корочкою», а ті, хто вміє реально працювати, брати на себе відповідальність і бути чесним. Якщо раніше дивилися переважно на оцінки, то зараз на перше місце виходять людські якості. Саме тому академічна добросовісність у коледжі — це не просто нудні правила, які придумали, щоб нас мучити, а реальна підготовка до дорослого життя.

Офіційно визначено, що академічна добросовісність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1]. Тобто без довіри будь-який диплом перетворюється просто на папірець.

Багато студентів думають: «Навіщо мені паритися і писати самому, якщо можна скачати з інтернету або попросити ШІ?». Здається, що це

економить час і сили. Але насправді це пастка. Перше, що дає чесне навчання, — це самостійність. Коли ти сам шукаєш інформацію, читаєш, аналізуєш і пишеш своїми словами, ти вчишся думати. На реальній роботі не буде можливості «скачати реферат». Там будуть конкретні завдання, які треба вирішувати тут і зараз. Дослідники цієї теми наголошують, що плагіат та списування фактично крадуть у здобувача освіти можливість розвиватися як фахівцю, перетворюючи навчання на імітацію освітнього процесу, що негативно впливає на якість підготовки кадрів [2] (рис.1). Виходить, що обманюючи викладача, студент насправді обкрадає сам себе, залишаючись без необхідних навичок для виживання в професії.

Рисунок 1 - Модель трансформації академічних принципів у професійні переваги

Другий важливий момент — це юридична та репутаційна відповідальність (рис.2). Світ професіоналів насправді дуже тісний. Якщо людина звикла хитрувати та видавати чуже за своє, це швидко стає відомо. Більше того, це пряме порушення закону. У новому законодавстві чітко вказано, що [плагіат — це оприлюднення (публікація), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [3]. Це означає, що переписування чужих думок без посилання — це крадіжка інтелектуальної власності. Жоден нормальний керівник не захоче тримати в штаті людину, яка схильна до крадіжок, нехай навіть інтелектуальних. Якщо ти збрехав у малому (списав контрольну), тобі не довірять щось серйозне (гроші, важливий проект чи команду).

Рисунок 2 - Трирівнева модель ризиків при порушенні академічної доброчесності.

Крім того, чесне навчання загартовує характер. Скласти іспит самому, коли нічого не знаєш і вчиш в останню ніч, або розібратися в складній темі — це важко. Але саме це вчить долати труднощі. Це формує впевненість у собі. Коли ти отримуєш оцінку за свої знання, ти почуваєшся професіоналом, а не самозванцем. А люди, які постійно списують, часто страждають від страху, що їх викриють. Вони не вірять у власні сили.

Отже, дотримання принципів академічної доброчесності — це найкраща інвестиція у власне майбутнє. Це спосіб показати майбутньому шефу, що ти надійна людина, яка вміє працювати якісно і чесно. Кар'єру будують не на хитрощах, а на реальних знаннях та чистому сумлінні.

Бібліографічні посилання:

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 23.11.2025);
2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.;
3. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20> (дата звернення: 23.11.2025).

Андрій САЄНКО

викладач суспільних дисциплін

к.ю.н., спеціаліст вищої категорії

Дніпровського фахового коледжу енергетичних та інформаційних технологій

м. Дніпро, Україна

**ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩЕ, ЯК АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ**

Здавна і понині мудреці та вчені переконували, що для людини природно отримувати задоволення від здобуття нових знань. Аристотель був впевнений, що всі люди від природи прагнуть знань, а Альберт Ейнштейн стримано наполягав, що у нього відсутні особливі таланти, натомість, йому пристрасно цікаво пізнавати нове [1, с. 186-187]. Жагу до знань або бажання вчитися зазвичай називають допитливістю або зацікавленням, водночас їх можна кваліфікувати, як притаманну для людини якість, емоцію або потребу.

На думку Станіслава Деана зацікавлення виникає щоразу, як тільки наш мозок виявляє розбіжності між тим, що ми вже знаємо, і тим, що ми б хотіли дізнатися – потенційною сферою навчання. Тобто, цікавість веде нас до того, що за нашими очікуваннями може нас навчити, і навпаки, нудьга, котра відвертає нас від того, що ми вже знаємо, або від тих сфер, які, згідно з нашим попереднім досвідом, навряд чи здатні чомусь навчити. Причому це переконання є суб'єктивним, бо насправді ці сфери знань можуть бути для нас занадто новими, незвичайними або настільки заплутаними, що їхня сутність вислизає від нашого сприйняття, а складність їхнього пізнання стримує та формує відразу, зрештою, як і вся освіта [1, с. 190-191].

Звісно, освіта завжди має йти у ногу з часом та технологіями. За останні тридцять років умовно можна виділити три етапи розвитку технологій та новацій, котрі змінили наше життя: дев'яності та початок двохтисячних – широке запровадження комп'ютеризації, далі 10-15 років стрімкого розвитку Інтернету, останні декілька років – розвиток генеративного штучного інтелекту (далі по тексту – ШІ). Безумовно, ці новації вплинули на всі сфери нашого життя і освіта не стала виключенням. Передбачалось, що розвиток цих технологій зробить наше життя кращим, проте з філософської (наукової) точки зору – Світ дуальний, у ньому завжди співіснують протилежності, бажано в гармонії, частіше у боротьбі. Саме тому, для когось мати власний комп'ютер у дев'яностих та двохтисячних стало можливістю працювати зі спеціалізованими програмами задля розвитку, як своєї професійної діяльності (бухгалтерія, інженерія) так і хобі (фото та відео монтаж), а для когось мотив був один – це комп'ютерні ігри. Те ж саме з Інтернетом – допитлива людина отримала доступ практично до усіх знань людства, у той час, як для більшості це стало середовищем прокрастинації задля отримання невеличких доз дофаміну від веселого, а подекуди і відверто деграданського контенту. Зрештою, стрімкий розвиток штучного інтелекту, котрий насправді, був в нашому житті вже давно: алгоритми здійснювали перевірку в текстових редакторах, інші розпізнавали сканований текст, здійснювали переклад з сотень мов та зачитували їх в голос. Для тих хто прагнув знань, як самоціль, настало усвідомлення, що вони на відміну від людей, котрі жили тридцять років тому, мають доступ до такої кількості інформації, що їм, на жаль, не вистачить життя щоб з нею ознайомитись.

Але тут настає парадоксальна ситуація, маючи доступ до будь-якої інформації – ми втрачаємо інтерес та її цінність, бо виявилось, що вони вимірювалися ресурсами – витраченим часом та коштами на доступ до неї.

Так відбувається завжди, коли матеріальні та духовні блага перестають належати «обраним» та стають масовими. На жаль, замість очікуваних змін на краще, ми отримуємо оманливі ілюзії, приміром, маючи смартфон з швидкісним та достатньо дешевим мобільним інтернетом ми переконані, що маємо можливість практично улюбий момент поговорити з нашими рідними, близькими, друзями в якій частині Світу вони б не знаходились. Але ми цього не робимо, отримавши необмежені засоби для комунікацій – ми втратили цінність спілкування.

Подібна ситуація спостерігається й в освіті і науці. Якщо в епоху Нового часу людство прийшло до усвідомлення цінності знань та науки не тільки задля задоволення інтелектуального голоду невеликої кількості дослідників, а й для розвитку мануфактурного виробництва та керування державою, то в епоху Просвітництва, після хвилі Буржуазних революцій, стало зрозумілим, що формування цінностей рівності, свободи та братерства можливе лише з людьми обізнаними і їх такими має зробити освіта, котра перестала бути монопольним привілеєм для вельмож та духовенства. З того часу освіта, а особливо вища, для когось стала можливістю вибратися з споконвічних злиднів предків, у середині двадцятого століття здобуття вищої освіти ототожнювали з автоматичною належністю до середнього класу. Але, чим більше людей прагнуло здобути вищу освіту – тим більше вони переходили від якісних до кількісних показників у котрих ціллю стало не отримання знань, умінь та навичок, а «корочки», адже всі знання знаходяться на відстані витягнутої руки до нашого смартфона з всезнаючим «Гуглом», а згодом ШІ.

Зауважимо, у нас відсутня мета звинуватити комп'ютеризацію, розвиток Інтернету та ШІ в усіх проблемах освіти (якби не вони, ми в умовах пандемії та повномасштабної війни, взагалі були б вимушені забути про освіту), зокрема, відсутності мотивації здобувачів освіти до навчання та допитливості, просто акцентуємо увагу, що формування їхньої культури споживання передовсім залежить від цінностей самої людини та процесу її соціалізації, де найвагоміший вплив має сімейне виховання в дитинстві та вплив оточення й групи у підлітковому та дорослому віці.

Прикро визнавати, але подекуди сама система освіти та викладачі формують толерантне ставлення до порушення академічної доброчесності маючи добрі наміри, використовуючи та запроваджуючи сучасні технології в освіті, адже у нашому суспільстві панує думка, що немає незацікавлених дітей, є педагоги, котрі нездатні їх зацікавити, де під останнім насправді мають на увазі примусити. Слід визнати, що ми – педагоги будемо завжди на крок позаду здобувачів освіти у питаннях трендів щодо засобів комунікацій та розповсюдження інформації: діти сидять у YouTube – давайте робити відео-лекції; перейшли до Instagram – записуйте короткі навчальні відеоролики та «потужні тексти без води», бо у діток «кліпове мислення» вони не будуть дивитися ваші довгі та нудні лекції, з'явився TikTok – давайте, як клоуни співати та стрибати адже саме це начебто мотивує та стимулює здобувачів освіти до найкращого засвоєння знань та усвідомлення їхньої необхідності і

все це зверху ще притрусимо гейміфікацією освітнього процесу, адже навчання має стати грою та приносити задоволення.

Безумовно, можливо такі методи навчання є доречними для дітей молодшого віку, але у середньому та старшому має бути чітке усвідомлення, що здобування освіти – це не гра, а твій власний свідомий вибір подальшої роботи та кар'єра. В іншому випадку зникає усвідомлення, де проходить чітка межа поміж дозволяям та обов'язками. Як наслідок, навіть під час офлайн навчання, стала нормалізованою поведінка здобувачів освіти, котрі постійно дивляться на екран свого смартфона, а не на викладача чи його презентацію. Повертаючись до риторики Станіслава Деана, зауважимо, що проблема не у викладачах, не у якості матеріалу чи його наочному представленні, а у знеціненні здобувачами освіти викладачів, їхньої професійної діяльності, знань та освіти загалом, адже за їхніми переконаннями, вся інформація є в Інтернеті, всі графіки, розрахунки може зробити ChatGPT та Gemini, презентацію зробить Gamma, а тому ліпше зосередити свою увагу на перегляді соцмедійних застосунків на своєму смартфоні, бо саме там справжнє життя, а завдання та подальшу роботу за нас зробить ШІ, що ж до самостійного виконання, котре є основою академічної доброчесності – це для нездар, які не знають де знайти відповіді без зайвих турбот. Шкода, але до подібної зміни цінностей подекуди підштовхують самі педагоги. У бажанні бути ближчими до середовища здобувачів освіти, вони не просто дозволяють, а спонукають їх до використання ШІ, обґрунтовуючи це формуванням сучасних компетенцій, котрі щодня стають все більш затребуваними. Безсумнівно, користування певними інструментами ШІ нині та в майбутньому стануть такими ж необхідними, як колись навички користування персональним комп'ютером, але ж не за рахунок знищення інших компетенцій, котрі мають формувати та розвивати когнітивні навички і критичне мислення. Хоча можливо проблема у тому, що у самих педагогічних працівників відсутні знання, уміння та навички самостійного створення освітнього матеріалу і тому для них ШІ стало «чарівною паличкою», котра приховує їхню некомпетентність.

На жаль, педагогам та освітньому закладу у своїй святій наївності притаманно вірити, що основною причиною порушення академічної доброчесності здобувачами освіти є брак інформації про культуру її дотримання: правил цитування, плагіату, несамостійного виконання роботи, а отже всі ці прогалини можна мінімізувати постійними виховними бесідами, конференціями та інформацією на стендах і офіційному сайті закладу освіти. Але, чи дійсно у здобувачів освіти була потреба задовільнити ці прогалини знань, як власне і переважну більшість знань у процесі свого навчання? Можливо більш доречно замість проведення стандартизованих тестів-опитувальників про академічну доброчесність та мотивів її порушення запитати у неформальній бесіді, що для здобувачів освіти виявилось більш ціннісним за дотримання людських чеснот та моральних якостей.

З особистого досвіду спілкування щодо причин несамостійного виконання завдань, а саме використання генеративного штучного інтелекту,

здобувачі освіти називали бажання отримання вищих оцінок та можливість мати більше вільного часу для «дійсно важливих речей». На уточнююче запитання «що саме?», відповідали наступне:

- пограти в ігри на гаджетах;
- більше часу витратити на роботу (зазвичай неофіційну та не за фахом, котрий здобувається);
- провести час з друзями або «другою половинкою»;
- відвідати тренажерний зал.

Безумовно, подібні мотиви були задовго до появи доступу до ІІІ для побутових користувачів. Проте, здобування освіти перестало сприйматися, як цінність, а омана всезнаючого ІІІ, котрий надасть правильну відповідь за лічені секунди на корні зрубала потребу у допитливості. Процес здобування освіти сприймається, як формальність, котра відбирає час від «справжніх знань», якими завалені соцмережі. Культ «успішного успіху», коучів, інвестгуру, котрі вам за тридцять секунд розкажуть, як стати мільйонерами, видаються значно привабливішими за години лекції доброчесних та розумних викладачів, котрі викладають зокрема й економічні дисципліни, але вимушені жити у злиднях. У сукупності це все призводить до зміни ціннісних орієнтирів, де академічна освіта перестає бути самоціллю і остаточно перетворюється на відстрочку від дорослого життя, а здобуття знань на страждання, котрі можна уникнути. Якщо раніше для невибагливих здобувачів освіти існувала форма «зазубрив, здав, забув», то наразі її можна сформулювати, як «згенерував, здав, не знав і не хотів знати».

На нашу думку на такий стан речей найбільше вплинуло саме Інтернет-середовище, котре було покликано знищити невігластво, а натомість сформувало культ успішних бездарів. Додатковим фактором впливу варто виділити тотальне нерозуміння у суспільстві, та і людей освіти й науки, що академічна доброчесність не є чимось відокремленим від загальної доброчесності та моралі людини. Відповідно, академічний плагіат, плагіат в авторському праві та «побутовий плагіат», приміром при створенні контенту в Інтернет-середовищі – мають засуджуватися однаково, натомість останній – стає формулою успіху, як для задоволення власного его так і потенційних заробітків в Інтернеті, котрі для молоді стають все більш привабливішими у порівнянні з класичними професіями, які в умовах постійного розвитку ІІІ та робототехніки через декілька років можуть втрати свою актуальність і відповідно заробіток. Згідно з минулорічним (2024) дослідженням платформи Whop в США, покоління Альфа – діти 12-15 років, в якості кар'єри до котрої вони прагнуть найбільше (можна було назвати декілька варіантів) обрали діяльність Ютубера (32%), TikTok креатора (21%), професійного онлайн-стрімера (15%), приблизно стільки ж відсотків припадає на спортсменів, музикантів і художників та підприємців, натомість бути вчителем воліють найменше (14%) [2]. Воно й не дивно, станом на 2024 рік, більшість підлітків в США заробляли гроші через свої цифрові канали, аніж ті, що офіційно працевлаштовані, у середньому підлітки покоління Альфа заробляють 561 долар щорічно, а один учень з кожної середньої школи отримує дохід у 10

тисяч доларів на рік від подібної діяльності [3]. Враховуючи, що Інтернет-середовище є одним із найвпливовіших факторів глобалізації культури та цінностей припускаємо, що подібні тенденції щодо омріяної діяльності притаманні й українській молоді.

Як наслідок, подібно до спільнот наших пращурів, котрі жили міфологічно свідомістю і не розділяли міфічні ритуали від життя, формується сучасне суспільство Інтернет-світогляду в котрому вдаване віртуальне життя ототожнюється з реальністю і чим більша аудиторія, котра за тобою спостерігає – тим більший твій успіх, вплив та фінансове благополуччя. Як відомо, подібне притягує подібне, так і з контентом в Інтернеті, невибагливу низькоінтелектуальну аудиторію притягують схожі до їхнього рівня знань, цінностей та здібностей блогери та інфлюєнсери, що створює ілюзію досягнення успіху та багатства без особливих зусиль, вдалося їм, отже вдасться і мені, якщо я буду робити так само і не витрачатиму часу на те, що заважає мені досягти цієї мети, приміром навчання.

Зауважимо, що в Інтернет-середовищі є безліч якісного контенту, в тому числі і освітнього, створеного ентузіастами та професіоналами своєї справи без мети його монетизації або заробітку від рекламодавців, але, на жаль, без достатнього охоплення аудиторії, а відповідно і втрати мотивації авторів до його створення. Натомість, ті, хто розцінює створення контенту з метою самореклами або потенційного заробітку не гребують вдаватися до плагіату для його створення, щоправда вони не вважають це плагіатом, а користуючись вокабуляром Інтернет-середовища евфемізують його до таких понять, як: тренд, челендж, пасхалка.

Розглянемо приміром тренди. Прийнято вважати, що це поширені тенденції, котрі з'являються та розвиваються в певних сферах і відображають те, що є популярним нині та виступають в якості натхнення з подальшим переосмисленням першоджерела та додаванням власної унікальності. Натомість в Інтернет-середовищі ця унікальність в кращому випадку проявляється в додаванні фото або відео з власним зображенням на фоні чужого тексту, музики або відтворенні сюжету та ідеї, в гіршому – просте копіювання без вказівки на авторство. Приміром, якщо сподобався чийсь жарт, порада або історія можна зробити репост, але «контентмейкер» копіює, і публікує на своїй сторінці наче від себе. Сподобалось відео – аналогічно, можна зробити репост, але ні, записується відео з повним відтворенням сюжету або міміки. Це можна було б назвати адаптацією, але ж відсутнє посилання на першоджерело, як це притаманна для авторських та суміжних прав.

Похідною, але дуже важливою проблемою є знецінення авторства та першоджерела. Звісно, жарти та скетчи на побутовому рівні практично ніколи не асоціювалися з авторським правом, але в Інтернет-середовищі непоодинокі випадки розповсюдження поезії та прози без вказівки на автора або приписування авторства абсолютно іншій особі. Воно й не дивно, ті хто звик генерувати або копіювати контент, ніколи не усвідомлять скільки зусиль необхідно для його створення самостійно.

Іншою проблемою є використання ІІІ для формування контенту, соціальні мережі переповнені блогерами та каналами, котрі розповідають, як використовуючи ІІІ можна згенерувати безліч контенту та монетизувати його без зусиль та талантів. Подібна діяльність насамперед знецінює працю та творчість тих, хто створює контент власними силами, з іншого боку, ставить безліч моральних викликів за котрими не встигає ні право ні мораль. Наприклад, як ставитись до використання чужого образу (character) зовнішності, котра накладається на власне відео?

Висновок: подібна поведінка в Інтернет-середовищі стає нормалізованою та формує толерантність до порушення авторського права і академічної доброчесності, водночас заклики до її засудження сприймаються, як крики відчаю невдах, котрі не захотіли інтегруватися до нових реалій та цінностей. Прикро визнавати, але в нинішніх реаліях українська освіта потрапила в зачароване кармічне коло, де одні учасники освітнього процесу симулюють надання якісних освітніх послуг, а інші вдають, що із завзяттям їх здобувають при цьому забуваючи, що імітація освітнього процесу є одним із різновидів обману, як форми порушення академічної доброчесності.

Бібліографічні посилання

1. Dehaene Stanislas. How We Learn. The New Science of Education and Brain. Allen Lane. 2020. London. 352 pp.
2. Burleigh Emma. Gen Alpha is snubbing the careers that boomers dreamed of. As influencers become the new faces of entrepreneurship, they want in. URL: <https://fortune.com/article/gen-alpha-dream-careers-youtuber-influencer-social-media/>
3. Singleton Keisha, McDermott. The US teen digital earnings report. URL: <https://whop.com/blog/teen-digital-earnings-report-2024/>

Георгій ТРЕТЯК

здобувач освіти

*Дніпровського фахового коледжу радіоелектроніки
м. Дніпро, Україна*

РОЛЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА НА РИНКУ ПРАЦІ

Актуальність проблеми. У сучасному конкурентному освітньому та професійному середовищі академічна доброчесність стає визначальною умовою якісної підготовки майбутніх фахівців, адже вона формує реальні компетенції, необхідні для успішної адаптації на ринку праці. Поширення недоброчесних практик у навчанні, таких як плагіат, списування чи фабрикація даних, призводить до знецінення освітніх результатів і створює ризики формування фахівців, нездатних до самостійного аналізу, прийняття рішень і відповідальної професійної поведінки. Проблематика якості освітніх

послуг є ключовою у розвитку сучасної системи фахової передвищої освіти та формуванні конкурентоспроможності її випускників [2]. Постійне зростання вимог роботодавців, активний розвиток інтелектуально-містких професій і швидке оновлення знань зумовлюють потребу у випускниках, які демонструють не лише високий рівень підготовки, а й здатність діяти чесно, етично та відповідально, що робить академічну доброчесність ключовим фактором їхньої конкурентоспроможності.

Питання академічної доброчесності та конкурентоспроможність фахівця на ринку праці досліджували Л. Баценко, І. Бублик, Л. Волкова, О. Горницька, О. Іванова, К. Романенко, М. Кудла, Т. Шаповалова та ін.

Метою роботи є проаналізувати значення академічної доброчесності у формуванні конкурентоспроможності випускника на ринку праці, визначити її вплив на професійний розвиток, результативність діяльності та репутаційний капітал молодого фахівця.

Виклад основного матеріалу. Академічна доброчесність є основою якісної професійної підготовки, оскільки забезпечує формування authentic знань, умінь і навичок, здобутих самостійною інтелектуальною працею здобувача освіти. Коли освітній процес ґрунтується на чесності, майбутні фахівці набувають компетентностей, що відповідають реальним вимогам професійної діяльності, а не формальним показникам успішності.

Чесне ставлення до навчання сприяє розвитку відповідальності, яка є одним із найважливіших критеріїв оцінювання працівників сучасними роботодавцями. Випускник, який привчився виконувати завдання сумлінно, здатний ефективно працювати в умовах високої відповідальності, дотримуватися дедлайнів та об'єктивно оцінювати власні результати.

Одним із ключових факторів конкурентоспроможності випускника є здатність до самостійного мислення, яка формується завдяки систематичному дотриманню принципів академічної доброчесності. Коли здобувач освіти не покладається на списування чи запозичення чужих думок, він розвиває навички аналізу, критичного оцінювання інформації та створення власних рішень.

Академічна доброчесність формує довіру роботодавців до випускника, адже чесна історія навчання свідчить про готовність діяти прозоро і в професійній сфері. Людина, яка уникає плагіату чи обману в університеті, з меншою ймовірністю порушуватиме корпоративні стандарти та професійну етику.

Важливою складовою конкурентоспроможності є вміння працювати з інформацією, а доброчесність передбачає коректне цитування, критичний відбір джерел і вміння будувати власні аргументи. Ці навички особливо цінуються у галузях, де інформація є головним ресурсом: науці, журналістиці, ІТ, аналітиці та менеджменті.

Під час дотримання академічної доброчесності формується культура рефлексії, що сприяє розвитку здатності адекватно оцінювати свої можливості й визначати напрями професійного розвитку. Випускники, які володіють

реалістичними уявленнями про власні компетенції, швидше адаптуються до вимог роботодавця і будують свідомі кар'єрні траєкторії.

Академічна доброчесність сприяє формуванню репутаційного капіталу, який стає важливою професійною цінністю у світі, де інформація поширюється швидко та має довгострокові наслідки. Порушення доброчесності під час навчання може негативно вплинути на майбутні можливості, тоді як чесна академічна історія підсилює довіру й відкриває нові перспективи.

Участь у наукових дослідженнях, що здійснюються з дотриманням принципів доброчесності, формує навички роботи з даними, систематизації матеріалу, пошуку рішень та аргументації висновків. Роботодавці високо цінують такі вміння, адже вони є основою професійної ефективності.

Здобувачі освіти, які чесно виконують індивідуальні завдання, розвивають самодисципліну – універсальну навичку, необхідну для будь-якої сфери діяльності. Самодисциплінована людина здатна ефективно організовувати час, долати складні завдання й підтримувати високу продуктивність.

Академічна доброчесність сприяє розвитку лідерських якостей, адже чесність і відповідальність є ключовими характеристиками, якими мають володіти сучасні керівники. Випускники, що демонструють етичність, набувають авторитету серед колег та роботодавців.

Відсутність недоброчесності у працях здобувача освіти дає можливість формувати реальне портфоліо, яке містить його власні напрацювання – наукові статті, проекти, презентації, творчі чи технічні розробки. Таке портфоліо значно підвищує шанси на працевлаштування.

Дотримання академічної доброчесності допомагає формувати етичну ідентичність особистості. Молоді фахівці, які сприймають чесність як норму поведінки, зазвичай успішніше взаємодіють у професійному колективі та демонструють високий рівень корпоративної культури.

Розуміння відповідальності за власну роботу під час навчання формує здатність випускника до відповідального прийняття рішень у професійній діяльності. Ця здатність є необхідною в управлінні, медицині, інженерії, праві та інших сферах, де помилки можуть мати критичні наслідки.

Академічна доброчесність сприяє розвитку комунікативної компетентності, оскільки чесна робота передбачає аргументоване представлення власних ідей і готовність до конструктивної дискусії. Роботодавці цінують працівників, які вміють грамотно й переконливо висловлювати думки.

У доброчесному освітньому середовищі здобувачі освіти частіше залучаються до проєктної діяльності, що формує навички командної роботи. Роботодавці віддають перевагу кандидатам, здатним ефективно співпрацювати й брати на себе відповідальність у спільних завданнях.

Чесний підхід до навчання формує толерантність до складнощів і стресостійкість, адже здобувач освіти вчиться долати труднощі власними

силами та шукати рішення самостійно. Такі працівники здатні працювати в умовах високої динаміки та невизначеності.

Дотримання доброчесності сприяє розвитку академічної мотивації, адже чесно здобуті результати стають джерелом внутрішнього задоволення і стимулюють подальше навчання. Випускники з високою внутрішньою мотивацією є більш ефективними та креативними працівниками.

Академічна доброчесність має прямий вплив на формування навичок професійної етики. Випускники, які дотримувалися доброчесності під час навчання, з більшою повагою ставляться до корпоративних норм і правил, що підсилює їхню цінність у трудових колективах.

Чесність у навчанні формує аналітичну культуру мислення. Навички аналізу, порівняння, оцінювання та синтезу інформації, сформовані під час самостійної роботи, стають ключовими компетентностями в умовах інформаційного суспільства.

Випускники, що дотримуються доброчесності, мають вищу здатність до інноваційної діяльності, оскільки створюють власні ідеї, а не відтворюють чужі. Це робить їх цінними кадрами для компаній, які прагнуть розвиватися та впроваджувати нові рішення.

Доброчесне навчання сприяє формуванню стратегічного мислення, оскільки здобувачі освіти працюють над довгостроковими проєктами, дослідженнями та ініціативами. Це допомагає їм у майбутній професійній діяльності ефективно аналізувати ситуації та визначати перспективні напрями розвитку.

Дотримання доброчесності формує цифрову грамотність, адже здобувачі освіти вчаться етично використовувати технології, працювати з джерелами та перевіряти інформацію. Це надзвичайно важливо на сучасному ринку праці, де цифрові компетентності є базовими.

Майбутні фахівці, які чесно виконують практичні завдання, набувають реальних навичок, що є основним критерієм для роботодавців. Саме практична компетентність дозволяє випускнику відрізнятись від конкурентів. Доброчесність підтримує розвиток логічного мислення, адже здобувач освіти навчається будувати логічно виправдану структуру власних робіт і проєктів. Це є важливою складовою професійної діяльності у сфері менеджменту, права, ІТ та інших галузях. Проте із розвитком сучасних технологій та більш високими вимогами до працівників, молодий спеціаліст повинен володіти такими унікальними конкурентними перевагами, як креативність, ініціативність, вміння генерувати нові ідеї, що змусять роботодавця зробити вибір на його користь [1, с. 47].

Академічна доброчесність формує здатність до навчання впродовж життя, оскільки чесні здобувачі освіти звикають самостійно здобувати й аналізувати інформацію, що робить їх конкурентоспроможними у світі, де знання швидко застарівають.

Здатність працювати чесно є важливою характеристикою для роботодавців, які прагнуть уникати ризиків, пов'язаних із репутаційними або правовими наслідками. Випускники з високим рівнем доброчесності

знижують такі ризики для компаній. Порушення доброчесності у навчанні може призвести до формування професійних викривлень: неправдивої звітності, недоброчесної конкуренції, фальсифікацій. Тому роботодавці віддають перевагу тим, хто демонструє чесність уже на етапі навчання. Загалом академічна доброчесність формує цілісну, відповідальну, етичну особистість, готову до професійних викликів. Саме такі випускники є найбільш затребуваними на сучасному ринку праці, де моральні якості є не менш важливими, ніж професійні знання.

Висновки. Академічна доброчесність відіграє ключову роль у формуванні конкурентоспроможності випускника, адже забезпечує набуття реальних компетенцій, розвиває відповідальність, формує професійну етику, підсилює мотивацію й сприяє створенню позитивної репутації. Чесне ставлення до навчання дозволяє формувати навички, що є основою успішної кар'єри та довгострокового професійного зростання. Випускники, які дотримуються доброчесності, відзначаються здатністю мислити критично, працювати самостійно та приймати відповідальні рішення, що робить їх особливо цінними на сучасному ринку праці. Тому розвиток академічної доброчесності має стати пріоритетом закладів освіти та важливою складовою професійного становлення молоді.

Бібліографічні посилання

1. Баценко Л. М. Конкурентоспроможність випускника Вузу на ринку праці. Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Львів : ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького, 2018. Т. 20. № 86. С. 44-47.
2. Романенко К. М. Якісні освітні послуги в системі фахової передвищої освіти як механізм посилення конкурентоспроможності її випускника. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». № 3. 2024. URL: <https://salو.li/686805c> (дата звернення 18.11.2025).

Тетяна ТРЕТЯК

*викладач основ медсестринства
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
кандидат біологічних наук*

Тетяна ШУЛЬГА

*викладач основ медсестринства
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Дніпровського базового медичного коледжу
м. Дніпро, Україна*

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ФУНДАМЕНТ
ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ТА ДОВІРИ У МАЙБУТНІЙ КАР'ЄРІ
МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА**

Вступ. Медична освіта є унікальною галуззю, де процес набуття знань нерозривно пов'язаний з питаннями етики, моралі та, без перебільшення, національної безпеки. У жодній іншій сфері наслідки академічної недоброчесності не можуть бути настільки швидкими та фатальними, як у медицині. Закон України «Про освіту» визначає академічну доброчесність як сукупність етичних принципів та правил, якими мають керуватися всі учасники освітнього процесу [1]. Проте для майбутнього медичного працівника ці норми ніколи не обмежуються лише юридичною площиною — це основа професійної придатності та безпеки пацієнтів.

Основна частина.

Взаємозв'язок вимогливості викладача та безпеки пацієнта. Викладачі медичних закладів освіти часто стикаються з нерозумінням з боку здобувачів освіти щодо суворості вимог. Існує поширена думка, що оцінка — це лише цифра в журналі. Однак викладачі-практики, які усвідомлюють реалії клінічної роботи, сповідують інший принцип. Вони розуміють, що вимогливість до здобувачів освіти сьогодні — це врятовані життя завтра.

Викладач, який відповідально ставиться до своєї роботи, завжди починає з себе: від зовнішнього вигляду та культури спілкування — до якості та чіткості подачі матеріалу, пунктуальності, справедливості й об'єктивності в оцінюванні. Того ж він вимагає від здобувачів освіти. Це не примха чи суворість, а моделювання професійного середовища, у якому майбутній медик буде працювати щодня.

У медицині немає місця недбалості, тому що за кожною дією стоїть здоров'я і, нерідко, життя людини. Саме тому вимогливість викладача є виправданою, оскільки поверхневі знання здобувача освіти можуть у майбутньому призвести до трагедії.

Кожен з нас рано чи пізно опиняється в ролі пацієнта. І в такі моменти кожен хоче, щоб поруч був фахівець, який не «виборов» свої оцінки хитрощами чи обманом, а здобув свої знання чесною та наполегливою працею.

Спектр відповідальності. Академічна доброчесність є універсальною вимогою для всіх спеціальностей, пов'язаних зі здоров'ям та красою людини. Помилково вважати, що глибокі знання з анатомії, фізіології, фармакології чи догляду за хворими потрібні лише лікарям, медсестрам, фельдшерам чи акушерам.

Косметолог, який недоброчесно вивчав будову м'язів та нервів, може спотворити обличчя клієнта або спровокувати серйозні ускладнення після ін'єкцій. Масажист без ґрунтовних знань фізіології може завдати непоправної шкоди опорно-руховому апарату людини. Фармацевт, який «списав» роботу про взаємодію лікарських засобів, може видати препарат, що спричинить важку алергічну реакцію.

Навіть якщо випускник медичного коледжу не обере кар'єру в медицині, чесно здобуті знання залишаються з ним назавжди. Він зможе надати кваліфіковану медичну допомогу рідним, сусідам чи колегам, коли того буде потребувати ситуація. Ба більше, глибока обізнаність дозволить йому

контролювати якість допомоги, яку надають інші медичні працівники, — і не дозволити некомпетентному фахівцю завдати шкоди близьким людям.

Отже, академічна доброчесність під час навчання — це інвестиція у власну безпеку та безпеку власного оточення.

Виклики дистанційного навчання та спокуси академічного шахрайства. Останні роки стали справжнім випробуванням для медичної освіти. Спочатку пандемія COVID-19, згодом — повномасштабне вторгнення. Дистанційна та змішана форми навчання, на жаль, створили сприятливе підґрунтя для порушень академічної доброчесності.

Частина здобувачів освіти використовує ці обставини як виправдання для списування, плагіату чи імітації навчання, посиляючись на технічні проблеми, стрес чи прогалини у шкільній освіті. Проте обраний шлях — медицина — не приймає відмовок.

Недоброчесність у навчанні — це прямий шлях від моральної до кримінальної відповідальності у майбутній професійній діяльності. Здобувач освіти, який сьогодні списав тести, обманом отримав залік, завтра залишиться сам на сам з пацієнтом, якому потрібна реальна допомога, а не «загуглена» відповідь. Відсутність моральних орієнтирів та звички працювати чесно робить такого «фахівця» небезпечним для суспільства, бо медична помилка — це не просто промах, а реальна загроза життю.

Реальні історії випускників Дніпровського базового медичного коледжу.

Найкращим доказом впливу академічної доброчесності на кар'єру є долі наших випускників. Аналіз професійного шляху колишніх здобувачів освіти Дніпровського базового медичного коледжу демонструє чітку закономірність: ті, хто навчався сумлінно та відповідально, сьогодні досягають значних професійних успіхів, користуються повагою в колективах і рятують життя там, де інші могли б розгубитись.

Яскравим прикладом свідомого вибору є історія випускника *Віктора П.* Попри тиск батьків, які змусили його спочатку здобути освіту за іншим фахом, він не зрадив свою мрію стати медиком. Отримавши перший диплом «для батьків», він вступив до медичного коледжу вже за покликом серця. Його навчання було взірцем академічної доброчесності: відмінна підготовка до занять, гарні знання, жага до практики та жодного пропуску без поважної причини.

Сьогодні Віктор — висококласний старший фельдшер екстреної медицини, який не просто виконує свою роботу, а щодня рятує життя, працюючи в складних умовах, де від кожного його рішення залежить доля людей. Проте, навіть реалізувавши своє призначення він не зупиняється на досягнутому і продовжує своє професійне зростання, доводячи, що справжній медик навчається все життя.

Сила знань і компетентності особливо проявляється у критичних ситуаціях, коли немає можливості запитати чи підглянути. Випускниця медсестринського відділення *Марина Г.* самотужки врятувала пацієнта у важкому стані під час зміни, коли єдиний черговий лікар надавав допомогу

іншому тяжкохворому. Завдяки її знанням і професіоналізму було врятовано два життя замість одного.

Інша випускниця, *Аня П.*, стала янголом-охоронцем для пацієнтки дуже поважного віку. Хоча прогнози вказували на те, що старенька скоро відійде, Аня вірила, що стан жінки можна покращити. Сумлінно та професійно виконуючи всі призначення лікаря, вкладаючи в роботу максимум уваги, турботи та людяності, Аня зробила все можливе — і пацієнтка одужала та повернулась додому. Це приклад того, як поєднання глибоких знань, наполегливості, внутрішньої витримки, відповідального ставлення до своєї роботи та віри в пацієнта може дати результат навіть там, де, здавалось би, шансів майже не залишалось.

Особливої ваги питання компетентності та доброчесності набувають у часи випробувань, наприклад, під час війни.

Випускниця *Ольга П.* після закінчення коледжу працювала медсестрою, але згодом її талант і жага до творчості взяли гору — вона обрала шлях співачки. Деякий час сцена та музика стали її щоденною улюбленою справою, проте 24 лютого 2022 року все змінилось. У перший же день повномасштабного вторгнення стало не до співів. Не вагаючись, Оля взяла свій диплом медсестри та пішла працювати в лікарню, бо розуміла, що саме тут її чесно здобуті знання потрібні найбільше. Її вчинок — це не просто професійність, це глибока людяність і сила характеру. Бо повернутись в медицину після перерви — це виклик. А зробити це під час війни, щоб рятувати інших, — це вже не просто сміливість, а внутрішній обов'язок, який відчуває лише справжній медичний працівник.

З 2014 року випускники коледжу стоять на захисті України. Це люди неймовірної витривалості, про яких хочеться розповідати, хоча самі вони зазвичай мовчать про свій героїзм.

Яскравий приклад — *Петро Т.*, наш мовчазний інтроверт, який боронить країну вже понад 9 років. Петя з тих людей, які ніколи не скаржаться і нічого не просять. Коли волонтери запитують його про потреби підрозділу, він завжди відповідає однаково: — «Дякую, нам нічого не потрібно, у нас все є». Так само він відповідає й знайомим. Коли його запитують: — «Петю, як у вас там справи?» він незмінно каже: — «У нас все нормально» або — «Все добре», як би складно чи небезпечно не було насправді.

Його стриманість — це не байдужість і не небажання ділитися переживаннями. Це внутрішня сила і незламність, з якими він проходить свій шлях уже багато років. Це його особливий спосіб тримати інших у спокої, щоб ніхто не хвилювався зайвий раз.

Він урятував сотні життів завдяки своїй професійності, чіткості дій та здатності працювати без паніки в будь-яких умовах. За свій внесок Петро був заслужено нагороджений медаллю, хоча сам про це не любить розповідати.

Ольга К. — операційна медсестра військового шпиталю. Вона не лише досконало опанувала свої безпосередні обов'язки, а й продовжує постійно вдосконалювати професійні навички. У стабілізаційних пунктах вона надає

допомогу пораненим на рівні з лікарями, демонструючи вищий пілотаж медсестринства.

Євген Ф. — дивовижний приклад того, як медик може бути одночасно і рятувальником, і підтримкою для душі. Окрім надання високопрофесійної медичної допомоги, він дбає про психологічний стан побратимів, підтримуючи їхній бойовий дух грою на музичних інструментах та піснею.

Неможливо забути й відеозвернення випускника *Влада Н.*, записане у розпал боїв за Бахмут. Під звуки обстрілів, у перервах між порятунком поранених, він знайшов час звернутися до нинішніх здобувачів освіти. Його заклик був однозначним: *«Вчіться чесно, не нехтуйте знаннями, бо тут, на передовій, немає часу на помилки»*. Це відео стало потужним мотиватором для здобувачів освіти, демонструючи прямий, нерозривний зв'язок між конспектом в аудиторії та врятованим життям в окопі.

І це лише декілька прикладів із тисяч історій наших випускників.

На жаль, ціна війни надвисока. Серед наших випускників є ті, хто перебуває у полоні, і ті, хто віддав своє життя, виконуючи свій професійний та громадянський обов'язок.

Їхній подвиг зобов'язує нинішнє покоління здобувачів освіти навчатися чесно, відповідально та сумлінно. Бо найкраща шана героїчним медикам — це майбутні фахівці, які ніколи не припустяться помилки через незнання або недоброчесність.

Висновки. Академічна доброчесність виходить за межі формальних «правил гри» і стає ключовим показником професійної та громадянської зрілості майбутнього медичного працівника.

Досвід випускників коледжу — Влада, Марини, Віктора, Ані, Євгена, Ольги та багатьох інших — переконливо доводить, що справжній професіоналізм починається не з моменту отримання диплома, а з кожної сумлінно вивченої теми.

У сфері охорони здоров'я не існує «неважливих дисциплін», «дрібних списувань» чи «маленьких обманів». Кожна прогалина в знаннях — це потенційна медична помилка, яка може коштувати пацієнту здоров'я чи навіть життя, тоді як чесно здобуті знання — це реальний шанс допомогти, врятувати, підтримати.

Сьогодні, в умовах війни, коли наші випускники щодня рятують поранених, працюють у стабілізаційних пунктах, на передовій, у шпиталях, платять надвисоку ціну — академічна недбалість у тилу стає морально неприпустимою. Це не просто порушення дисципліни — це зневага до подвигу тих, хто своєю щоденною працею виборює життя іншим.

Тому головним завданням викладачів Дніпровського базового медичного коледжу є виховання здобувачів освіти, для яких чесність є не зовнішньою вимогою, а внутрішньою потребою. Майбутній спеціаліст має здобувати знання так, щоб мати моральне право дивитися в очі своїм пацієнтам — не колись у далекому майбутньому, а вже сьогодні, коли робить перші кроки у професії.

Медицина — це не просто фах. Це служіння людям. І лише сумлінне навчання допомагає виховати фахівця, здатного тримати в руках найцінніше — людське життя.

Бібліографічні посилання

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page#Text> (дата звернення: 17.11.2025).

Ірина ТЮТЮННИК

студентка групи КСМ-22

Дніпровського фахового коледжу

енергетичних та інформаційних технологій

м. Дніпро, Україна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ПРОФЕСІЙНИЙ SOFT SKILL МАЙБУТНЬОЇ КАР'ЄРИ СУЧАСНОГО ВИПУСКНИКА

Академічна доброчесність є однією з ключових умов освітнього процесу в Дніпровському фаховому коледжу енергетичних та інформаційних технологій. Коледж системно працює над тим, щоб ці цінності були не лише задекларовані, а й стали невід'ємною частиною життя та академічної культури загалом.

Взагалі академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання або наукових досягнень.

Академічна доброчесність (АД) традиційно сприймалася як набір жорстких правил і заборон [1, 2]. Однак у сучасному світі, особливо у високотехнологічних галузях, вона перетворилася на критично важливий soft skill (гнучку навичку) — професійну етику, яка визначає успіх випускника. У Дніпровському фаховому коледжі енергетичних та інформаційних технологій (ДФКЕІТ) розглядають АД як інвестицію у довіру та репутацію здобувача освіти.

АД — це не просто уникнення списування. Це демонстрація:

- Прозорості: готовність відповідати за власні результати.
- Відповідальності: здатність дотримуватися норм та ліцензій.
- Самостійності: навичка генерувати власні ідеї без плагіату.

Саме ці якості є ключовими вимогами роботодавців в ІТ-сфері, де генеративний Штучний Інтелект [3] може виконувати рутинні завдання, але не може приймати етичних рішень.

Дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі прямо тренує навички, які є незамінними на робочому місці, формує професійний Soft Skill, розглянемо основні:

1. АД = Довіра та Репутація (Trust & Reputation)

Це найважливіша професійна навичка. Здобувач освіти, який чесно здобув знання, виходить на ринок праці з високим кредитом довіри (не фальсифікувати дані в роботах, не завищувати значення та не приховувати критичні баги в коді)

2. АД = Власність та Ліцензування (Intellectual Property & Licensing)

У програмуванні та інженерії навичка правильного цитування перетворюється на юридичну відповідальність.

3. АД = Критичне Мислення (Critical Thinking)

Епоха ІІІ зробила цю навичку центральною [5]. Замість повного копіювання, я використовую ІІІ для генерації ідей, але самостійно верифікую його результат і виправляю фактчекінгові помилки (галюцинації). Це є прямим тренуванням критичної оцінки інформації, не приймаю рішення на основі перших-кращих даних, а аналізую їхню достовірність та можливі ризики.

Кожне порушення є не просто "провиною", а прямим руйнуванням цих цінних soft skills. Ми називаємо це токсичною академічною поведінкою, тому що вона шкодить не лише вам, а й вашому майбутньому професійному середовищу [4].

Основними порушеннями вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат – оприлюднення власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- хабарництво – надання учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти несуть юридичну відповідальність (від повторного проходження оцінювання до відрахування), що є необхідною мірою для захисту якості освіти [1, 2].

ДФКЕІТ інвестує у доброчесність здобувачів освіти через створення прозорого освітнього середовища, де чесність є вигідною.

1. Проактивні заходи: навчання не просто правилам, а методикам критичного мислення та етичного використання ШІ (наприклад, проведення тренінгів, які фокусуються на пошуку та виправленні AI-галюцинацій).

2. Антиплагіат як інструмент навчання: системи перевірки використовуються як інструмент зворотного зв'язку. Вони не карають, а допомагають здобувачу освіти удосконалити свої роботи, поглибити аналіз і навчитися академічному цитуванню.

3. Викладач як наставник: педагоги демонструють власним прикладом чесну роботу з джерелами та заохочують здобувачів освіти до самостійного пошуку рішень, а не швидкого копіювання.

Академічна доброчесність сьогодні — це наш перший і найважливіший професійний soft skill. Вона підтверджує нашу здатність до самостійної роботи, відповідальності та критичної оцінки інформації. Ці якості неможливо імітувати чи згенерувати ШІ. Вони є гарантією того, що випускник ДФКЕІТ буде не просто спеціалістом із дипломом, а професіоналом із бездоганною репутацією, готовим до викликів сучасної кар'єри.

Бібліографічні посилання:

1. Закон України "Про освіту" (ВВР, 2017, № 38-39, ст.380).
2. Закон України "Про вищу освіту" (ВВР, 2014, № 37-38, ст.2004).
3. Єременко О. В., Кузнецов В. В. Генеративний штучний інтелект в освітньому процесі: виклики та можливості. *Інформаційні технології в освіті*. 2023. № 38. С. 15-22.
4. Методичні рекомендації щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти (Додаток до листа МОН України від 26.10.2020 № 1/9-565).
5. OECD. *The impact of Artificial Intelligence on the future of Education*. 2023.

Леся ХАЛКОВА

викладач комп'ютерних дисциплін

спеціаліст II категорії

Дніпровського фахового коледжу

енергетичних та інформаційних технологій

м. Дніпро, Україна

ЧЕСНИЙ ТРЕНУВАЛЬНИЙ ПОЛІГОН: ЯК КОЛЕДЖ ФОРМУЄ ПРОФЕСІЙНУ НАДІЙНІСТЬ СТУДЕНТІВ

У сучасному світі, де критичні системи (банківська справа, охорона здоров'я, енергетика) залежать від бездоганної роботи програмного забезпечення та інфраструктури, академічна доброчесність (АД) перестає бути лише формальною вимогою навчального закладу [2]. У дисципліні

«Операційні системи та Адміністрування» (ОСА) АД стає ключовою кваліфікаційною та професійною вимогою [4].

Дисципліна ОСА має унікальний характер: вона є максимально практично орієнтованою, вимагаючи не абстрактного розуміння, а здатності самостійно налаштовувати, конфігурувати, діагностувати та захищати системи. У цьому контексті недоброчесність — це не просто порушення правил, а формування дефекту у критично важливих професійних навичках [1]. Списана конфігурація сервера чи скопійований скрипт у студентській роботі в реальному світі перетворюються на системний збій, вразливість безпеки або нездатність фахівця ліквідувати аварію.

Коледж надає студентам контрольоване середовище для формування професійної надійності. Кожен чесно виконаний крок конфігурації чи самостійно знайдена помилка — це тренування для роботи, де довіра є головною валютою. Фахівець, який звик до чесно та прозорої роботи в коледжі, мінімізує ризики створення технічного боргу чи приховування вразливостей на роботі.

У технічній галузі форми плагіату та недоброчесності є унікальними і вимагають чіткої класифікації.

1. Копіювання налаштувань та програм (плагіат коду)

Це найпоширеніший спосіб нечесності.

- Копіювання файлів налаштувань (Конфігураційних файлів): Це схоже на копіювання чужого "рецепту". Студент бере готові файли налаштувань для важливих програм (наприклад, для веб-сайту, як-от `nginx.conf`, або для "охоронця" мережі — брандмауера), і видає їх за свої. Проблема в тому, що він не розуміє, як ці налаштування впливають на безпеку та швидкість роботи системи.

- Списування скриптів (Маленьких програм для автоматизації): Скрипти — це короткі інструкції (написані на мовах Bash, Python, PowerShell), які змушують комп'ютер робити рутинну роботу автоматично (наприклад, створювати нових користувачів або робити резервні копії). Коли студент видає чужий скрипт за свій, він руйнує здатність думати алгоритмічно і самостійно розв'язувати проблеми.

2. Приховування помилок (фальсифікація даних)

Це пряме порушення професійної етики — свідоме спотворення доказів своєї роботи.

- Редагування журналів подій (лог-файлів): Лог-файли — це "чорні ящики" системи, які фіксують усі помилки та події. Студент змінює записи в цих файлах, щоб приховати системні помилки або створити враження, ніби команда виконана успішно, хоча насправді це не так.

- Підробка знімків екрана (скріншотів): Студент обробляє або змінює зображення, які мали б підтвердити, що він справді налаштував систему, щоб уникнути реального виконання завдання.

3. Неправильна співпраця та порушення безпеки

Ці дії виховують неприпустимі звички для майбутнього системного адміністратора.

- Розподіл індивідуальних завдань: Якщо складна робота була розділена на частини, і кожен студент виконав лише одну частину, а потім вони обмінялися результатами, це призводить до фрагментарного знання матеріалу.

- Несанкціонований доступ: Спроба зайти в чужі облікові записи, переглянути файли інших студентів або недозволене сканування (перевірка на вразливості) навчальної мережі без дозволу викладача.

Кожен випадок порушення доброчесності — це не просто порушення правил, це недорозвинена професійна навичка або сформована погана звичка, яка матиме негативний вплив на роботі.

Головна мета викладача — зробити недоброчесність неможливою або не вигідною. Це вимагає зміни дизайну завдань.

Методики забезпечення академічної доброчесності

№	Метод / підхід	Мета	Приклад реалізації у курсі	Очікуваний результат
1	Покрокове (scaffolding) навчання	Зменшення страху перед складними завданнями, поступове формування компетентностей	Завдання розбиваються на дрібні етапи: створення користувача → зміна прав → перевірка логів → аналіз	Студент виконує роботу самостійно, розуміючи кожен крок
2	Перевірка розуміння, а не лише результату	Виявлення самостійного мислення, запобігання копіюванню готових рішень	Усне опитування або коротке пояснення логіки дій після виконання лабораторної	Студент не просто «здає файл», а демонструє розуміння
3	Індивідуалізація завдань	Мінімізація списування, стимулювання самостійної роботи	Для кожного студента — своя конфігурація: різні IP, імена користувачів, параметри мережі	Неможливо скопіювати роботу іншого студента без змін
4	Використання систем контролю версій (Git)	Формування навички професійного ведення коду, відстеження процесу роботи	Завдання здаються через GitLab / GitHub; викладач бачить історію комітів	Прозорий процес виконання, зменшення підміни робіт
5	Віртуальні середовища (VirtualBox, VMware, Proxmox)	Безпечне середовище для експериментів, контроль активності	Кожен студент працює у власній VM; логи дій зберігаються автоматично	Об'єктивна оцінка, без ризику фальсифікації результатів
6	Міні-лекції перед лабораторними	Підвищення базового рівня знань, усунення технічних прогалин	5–10 хвилин пояснення базових команд Linux перед практикою	Студенти розуміють логіку завдання, менше списують
7	Парне або	Підвищення	Сильні студенти	Підвищення

	групове навчання (peer learning)	взаємної підтримки, розвиток комунікації	допомагають слабшим у межах дозволених консультацій	мотивації, кращі результати у слабших студентів
8	Автоматична перевірка оригінальності коду / звітів	Виявлення плагіату у скриптах і конфігураціях	Перевірка через Unichек, Moss, Diffchecker	Зменшення копіювання чужих звітів
9	Система дрібних балів («за спробу»)	Мотивація до самостійного виконання навіть частини завдання	Студент отримує бали не лише за результат, а й за процес роботи	Чесне виконання навіть неповного завдання стає вигіднішим, ніж плагіат
10	Навчальні відео та демонстрації	Доступна підтримка для студентів із низьким рівнем знань	Викладач записує короткі демонстрації налаштувань Linux/Windows Server	Студент може повторити вдома, не вдаючись до копіювання
11	Письмове пояснення у звіті кожної дії	Формування аналітичного мислення, доказ самостійності	У звіті студент описує, чому саме обрав певну команду або параметр	Розвиває розуміння та ускладнює списування
12	Дискусії про етичні аспекти професії	Формування внутрішньої мотивації до чесності	Обговорення реальних кейсів (наприклад, витік даних через недбалість)	Усвідомлення наслідків нечесності у професійній діяльності
13	Індивідуальні консультації	Надання допомоги тим, хто не встигає, без спокуси списувати	Додаткові онлайн або очні зустрічі з викладачем	Зниження рівня тривоги, підвищення самостійності
14	Автоматизоване тестування у Moodle / Google Classroom	Контроль знань без ручної перевірки, запобігання списуванню	Випадкова генерація варіантів тестів із банку запитань	Кожен студент отримує унікальний набір питань
15	Електронний журнал прозорого оцінювання	Зміцнення довіри до викладача та системи оцінок	Відкритий доступ до критеріїв і результатів оцінювання	Студенти бачать справедливість, менше мотивовані до обману

Академічна доброчесність у дисципліні «Операційні системи та Адміністрування» є ключовим індикатором професійної придатності. Це не просто оцінка вашої роботи, а виховання інженера, якому можна довіряти.

Резюмуючи, ми бачимо, що кожен списаний рядок конфігурації або сфальсифікований лог-файл створює прогалину в знаннях і дефект у професійній етиці. У світі, де системи є критично важливими, суспільство потребує не лише кваліфікованих, а й надійних фахівців [3].

Нехай наше навчання буде чесним тренувальним полігоном. Інвестуйте час у самостійне розв'язання проблем, і ви отримаєте найважливішу кваліфікацію: безумовну професійну довіру. Це ваша перша і найважливіша ліцензія на успішну та етичну кар'єру в ІТ-індустрії [5].

Бібліографічні посилання:

1. Тодорова І.С. Компоненти академічної доброчесності студентів та умови її формування. Витоки педагогічної майстерності. 2019. Вип. 24. С. 199–205.
2. Про освіту: Закон України від 05 вер. 2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38-39.
3. Проект Закону України «Про академічну доброчесність» від 08.01.2024. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: [blob:https://itd.rada.gov.ua/b917227b-5919-4bc0-b241-6bae6cb55b64](https://itd.rada.gov.ua/b917227b-5919-4bc0-b241-6bae6cb55b64).
4. Уманець О.В. Академічна доброчесність як маркер сучасної освіти: світовий та національний виміри. Актуальні питання гуманітарних наук. Серія «Мистецтвознавство». 2024. Вип. 71, том 3. С. 89–96.
5. Google. (2024). Gemini [Large language model]. Retrieved from <https://gemini.google.com>